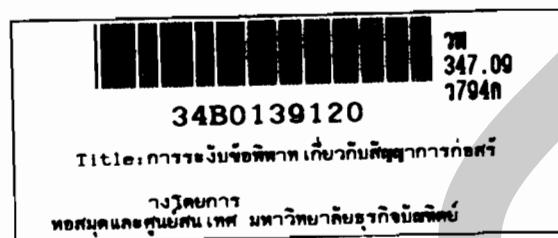

การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดยการอนุญาโตตุลาการ

นายวิสุทธิ์ พุฒิกรดุรงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาในดิศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2542

ISBN

974 - 281 - 499 - 6

ห้องค้นคว้าบัณฑิตวิทยาลัย

SETTLEMENT OF CONSTRUCTION DISPUTES BY ARBITRATION

Mr. WISUT PHUTTHIKORNDURONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Law

Department of Law

Graduate School Dhurakijpundit University

เลขที่ทะเบียน.....	0139120.....
วันลงทะเบียน.....	17 พ.ย.2543.....
จำนวนหน้า.....	๓๙๗
จำนวนชื่อ.....	๑
	397.00
	๒๗๙๑๖
	A4

2000

974 - 281 - 499 - 6

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่บัณฑิตย์

ปริญญา นิคิศสครมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ การระดับข้อพิพากษาเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดยการอนุญาตคุลาการ

โดย นายวิสุทธิ์ พุจิกรคุรุวงศ์
สาขาวิชา นิคิศสคร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อ้าวารย์ธาราทิพย์ จงจักรพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รศ.ดร.วีระ โลจายะ
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

<i>.....</i>	ประธานกรรมการ
(ดร.พีรพันธุ์ พาลสุข)	กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
<i>.....</i>	กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(อ้าวารย์ธาราทิพย์ จงจักรพันธ์)	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
<i>.....</i>	กรรมการ
<i>.....</i>	กรรมการผู้แทนทบทวนมหาวิทยาลัย
(อ้าวารย์วิชัย อริยะนันทกุล)	

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

<i>.....</i>	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.พีรพันธุ์ พาลสุข)	

วันที่ ๓๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ทำให้ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านอาจารย์ثارพิพิญ จงจักรพันธ์ ผู้พิพากษาค่าลเพงอนบุรี ช่วยราชการศาลฎีกาและท่าน รศ.ดร.วีระ ใจยะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำทางวิชาการ และตรวจข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ. ที่นี่ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่าน ดร.พีรพันธ์ พาลุสุข ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งที่รับเป็นประธานกรรมการ ขอก拉บพระคุณท่านอาจารย์วิชัย อริยะนันทกະและนางสาวสมใจ ตันชาติยาภุกุล ผู้เขียนซาบูกลองกูหหมาย การเคหะแห่งชาติ ที่ท่านกรุณารับเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และกรุณาให้คำแนะนำต่างๆ แก่ผู้เขียนเพื่อให้เป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาสาระสมบูรณยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ของผู้เขียนที่เป็นกำลังใจให้การสนับสนุนด้วยดีมาตลอด รวมทั้งบุคคลที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมในด้านความคิดและข้อมูลต่างๆ

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเพิงเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาด้านคว้าของผู้สนใจผู้เขียนขออุทิศให้แก่บุพการี และผู้มีพระคุณแก่ผู้เขียนทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

วิสุทธิ์ พุฒิกรดุรงค์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๔
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๕
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 สภาพและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 วิธีการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. ลักษณะและรูปแบบวิธีการระจับข้อพิพาท เกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง.....	10
2.1 ลักษณะของปัญหาในสัญญาการก่อสร้าง.....	10
2.2 การระจับข้อพิพาทนิศา.....	14
2.3 การระจับข้อพิพาทนอกศาล.....	23
3. การระจับข้อพิพาทในสัญญาการก่อสร้าง โดยอนุญาโตตุลาการ.....	27
3.1 อนุญาโตตุลาการที่ไม่ใช้สถาบัน.....	27
3.2 อนุญาโตตุลาการที่ใช้สถาบัน.....	29
3.3 ปัญหาของอนุญาโตตุลาการในการก่อสร้าง.....	42

**4. บทเคราะห์และแนวทางแก้ปัญหาการระงับข้อพิพาท
สัญญาการก่อสร้างโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการ
ที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ.....45**

5. บทวิเคราะห์.....	80
บรรณานุกรม.....	85
ภาคผนวก 1.....	90
ภาคผนวก 2.....	116
ภาคผนวก 3.....	126
ประวัติผู้เขียน.....	143

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดยอนุญาโตตุลาการ
ชื่อนักศึกษา	นายวิสุทธิ พุฒิกรดุรงค์
อาจารย์ที่ปรึกษา	นางสาวทิพย์ จงจารพันธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รศ.ดร.วีระ โลจายะ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2542

บทคัดย่อ

เมื่อมีข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างเกิดขึ้น การระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ข้อพิพาทสามารถยุติลงได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม แต่เมื่อปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติของวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการที่ล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายสูงรวมทั้งปัญหาอื่นๆ หลายประการ ซึ่งเป็นอุปสรรคของกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ทำให้ผู้เสียหายซึ่งอาจจะเป็นผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างไม่ได้รับความเป็นธรรม ความสะเทือน และความรวดเร็วในเรื่องการวินิจฉัยซึ่งขาดตัดสินคดี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งศึกษาความเป็นไปได้ที่จะนำการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง โดยการเสนอให้มีระบบอนุญาโตตุลาการรายได้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยเนื่องจากสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยมีผู้เชี่ยวชาญ ชำนาญเฉพาะด้าน และผู้รอบรู้ด้านการก่อสร้างอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับผู้ทรงคุณวุฒิบางท่านเป็นอนุญาโตตุลาการอยู่แล้ว โดยเสนอให้มีข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมเอง เพราะแม้จะมีพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 อยู่แล้วก็ตาม แต่การนำระบบอนุญาโตตุลาการมาใช้ก็อาจจะมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ยังไม่ได้มีข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ จึงต้องทำการศึกษาสภาพปัญหาของสัญญาเกี่ยวกับการก่อสร้างและระบบอนุญาโตตุลาการเพื่อ

เสนอแนะรูปแบบข้อบังคับดังกล่าว เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันได้ง่ายและสามารถปฏิ
ข้อพิพาทด้วยรวดเร็ว ประยุต์ เป็นธรรม

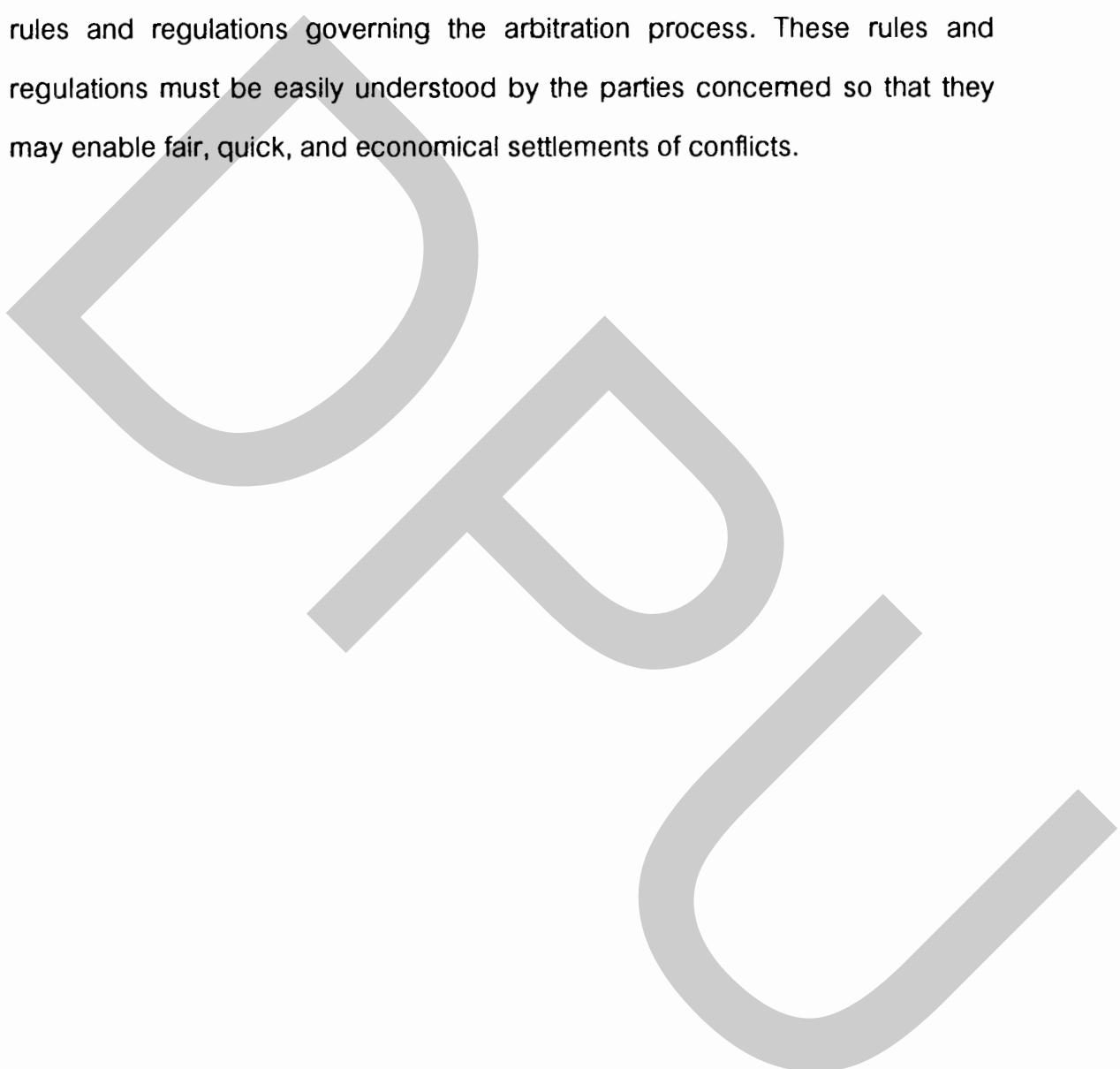
Thesis Title : Settlement Of Construction Disputes By Arbitration
Student's Name : Mr.Wisut Phutthikorndurong
Thesis Advisor : Mrs.Thantip Jongjakapun
Co. Thesis Advisor : Assoc.Prof.Dr.Weera Lojaya
Department : Law
Academic Year : 1999

ABSTRACT

When a conflict arises out of a construction contract, it should be quickly and fairly settled through the system of arbitration. There are, however, problems that delay and hinder the process and procedures of solving conflicts through arbitrations and these problems may lead to a long and costly process. The damaged party may not get a fair, quick, and convenient settlement as desired.

This thesis is aimed at studying possibilities of solving conflicts arising out of construction contraction contracts. The author recommends that the Engineering Association of Thailand organize its own arbitration system. As an institution of engineering experts with some of its members have acted as arbitrators, the Association is the most suitable institution to organize rules and regulations for the arbitration system. Although the current Arbitration Act B.E. 2530 is still enforceable but the main problem lies in fact that the Engineering Association of Thailand has yet to set any rules and regulations for arbitration

process and procedures. Therefore, it is necessary that a study is made into the nature of conflicts arising out of construction contracts in order to set up rules and regulations governing the arbitration process. These rules and regulations must be easily understood by the parties concerned so that they may enable fair, quick, and economical settlements of conflicts.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 สภาพและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างนั้น หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นนอกจากการดำเนินคดีในศาลแล้วก็มีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีหนึ่งคือ การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบันหลายประเทศ เพราะได้รับการพิสูจน์แล้วว่า เป็นวิธีการที่พิจารณาและตัดสินข้อพิพาทที่ประยุกต์เวลาและค่าใช้จ่ายได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการฟ้องร้องดำเนินคดีในศาล การตัดสินโดยอนุญาโตตุลาการเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คู่กรณีในแต่ละฝ่ายต่างๆ คงความสัมพันธ์ดีต่อ กันซึ่งเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ ต่องานธุรกิจการก่อสร้าง ตรงกับข้ามกับการฟ้องร้องดำเนินคดีในศาล โดยในบางครั้งทำให้บรรดาบุคคลเหล่านั้นต้องเผชิญหน้ากันอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่สภาพความไม่เป็นมิตร ดังนั้นการตัดสินโดยอนุญาโตตุลาการ จึงเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทสัญญาการก่อสร้างที่ดีกวิธีหนึ่ง

ในทางปฏิบัติรูปแบบที่ยอมรับกันของสัญญาการก่อสร้างภายใต้กฎหมายไทยและระหว่างประเทศและมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย คือสัญญามาตรฐานของ FIDIC (The "Federation Internationale des Ingenieurs Conseils" or International federation of consulting Engineer) ซึ่งก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1913 โดยห้าสมาคมวิศวกรที่บริษัชาติสหราชอาณาจักรและเยอรมนี ได้ดำเนินการจัดตั้งเพื่อสนับสนุนการก่อสร้างมาตรฐาน ซึ่งรวมข้อกำหนดการตัดสินข้อพิพาทไว้ด้วยกันรวมทั้งได้กำหนดเรื่องอนุญาโตตุลาการไว้ เช่น กัน ดังนั้นจึงมีแนวโน้มว่าจะมีการใช้รูปแบบการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในสัญญาการก่อสร้างที่สำคัญในประเทศไทยกันอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีรูปแบบสัญญาการก่อสร้างที่แตกต่างนอกเหนือจาก FIDIC ที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทยที่กำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการขึ้กตัวย เชน สัญญาจ้างมาตรฐานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ เป็นต้น

ปัญหาลักษณะการเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง อาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ เช่น

- ผู้ว่าจ้างขัดแย้งกับผู้รับจ้าง
- ผู้ว่าจ้างขัดแย้งกับผู้ออกแบบ ซึ่งผู้ออกแบบอยู่ในฝ่ายเดียวกับผู้ว่าจ้าง
- ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของโครงการ ขัดแย้งกับผู้คุมงานหรือที่ปรึกษาที่อยู่ฝ่ายเดียว

กับผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของโครงการ

- ผู้ออกแบบขัดแย้งกับผู้คุมงานหรือผู้ออกแบบขัดแย้งกับผู้รับเหมาหรือผู้รับ

จ้าง

- ผู้คุมงานหรือที่ปรึกษาฝ่ายผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของโครงการขัดแย้งกับผู้รับเหมา
บางครั้งผู้รับเหมาจะขัดแย้งกับผู้รับเหมารายย่อย

สาเหตุที่มักจะเกิดเป็นปัญหาข้อพิพาทมักมาจากการประกอบดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจเอกสารสัญญา ซึ่งประกอบด้วย แบบก่อสร้าง รายการประกอบ
แบบ เงื่อนไขและสัญญาการก่อสร้างโดย ทั้ง 2 ฝ่ายมีความเข้าใจเอกสารไม่ตรงกันทั้งนี้
อาจเนื่องจากความไม่ชัดเจนของสัญญาหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจด้อยประสบการณ์

2. ความเข้มงวดของฝ่ายผู้ว่าจ้างมีมากเกินไป ขาดการอะลุ่มอ่อนหุ่นตามเหตุ
ผลอันสมควร ยึดถือข้อความในสัญญาอย่างเคร่งครัด จนขาดหลักมนุษยธรรม จนบาง
ครั้งดูเหมือนเป็นการกลั่นแกล้ง²

3. ความไม่สุจริตของคู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่าย เช่นผู้รับเหมาพยายามนำวัสดุ
อุปกรณ์ที่มีคุณภาพต่ำและไม่ตรงตามที่ระบุในสัญญามาใช้ การทำงานก็พยายามหลีก
เลี่ยงเทคนิคการก่อสร้างตามหลักวิชาการ ที่เรียกว่าทำงานเพียงเสร็จๆ ไป และหาวิธีการ
พรางตาฝ่ายผู้ว่าจ้างตลอดเวลาทำงานของเดียวกันบางครั้งฝ่ายผู้ว่าจ้างหรือเจ้าของโครงการ

¹ประกอบ บำรุงผล. การบริหารและควบคุมงานก่อสร้าง. กรุงเทพฯ.:ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ. หน้า 119.

²เรื่องเดียวกัน.

การ ก็มีเจตนาเอาเปรียบหรือกลั่นแกล้งฝ่ายผู้รับเหมา เช่น ผู้ควบคุมงานฝ่ายผู้ว่าจ้าง แกล้งเพิกเฉยให้ผู้รับเหมาหรือผู้รับจ้างทำงานผิดๆ ไปโดยไม่ตักเตือนต่อมาเมื่องานเสร็จแล้วจึงสังให้มีการแก้ไขงานก่อสร้าง หรือในบางครั้งก็จะนำเงื่อนไขในสัญญาการก่อสร้างไปเรียกร้องค่าตอบแทน ซึ่งเป็นเรื่องทุจริตผิดจรรยาบรรณ และเกิดขึ้นจริงเสมอ โดยเฉพาะงานในทางภาคราชการ³

4. ปัญหาที่เกิดจากแบบข้อกำหนดได้แก่การแก้ไขแบบและรายละเอียดข้อกำหนดในระหว่างงานก่อสร้างทำให้เกิดการเพิ่มน้ำอุดตันและค่าใช้จ่าย ปัญหานี้เรื่องคุณภาพของงานเป็นเรื่องที่งานการก่อสร้างที่ไม่ตรงตามข้อกำหนดซึ่งในบางกรณีไม่อาจแก้ไขได้ เช่นในเรื่องของความปลอดภัยที่ต้องใช้วิธีการทางวิศวกรรมมาแก้ไขปัญหา ผลกระทบความขัดแย้งย่อมนำไปสู่การฟ้องร้องในศาลซึ่งทำให้เสียเวลาและเสียโอกาสในการทำธุรกิจซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ่งยากมาก และที่สำคัญคือในองค์กรของรัฐและธุรกิจขนาดใหญ่เป็นระบบข้อบังคับขององค์กรที่จะต้องมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานโครงการตั้งแต่การแต่งตั้งกรรมการประกวดราคา กรรมการตรวจสอบจ้างและกรรมการตรวจรับงาน⁴

5. ผู้รับเหมาหรือผู้รับจ้างทำงานโดยไม่ใส่ใจเอกสารสัญญาหรือผู้รับจ้างเจตนาที่จะปฏิบัติงานให้ผิดไปจากสัญญา เนื่องจากก่อนมีการประกวดราคาและทำสัญญาผู้รับเหมาไม่ได้ทำการศึกษาและรายการประกอบแบบให้เข้าใจก่อนทำการประกวดราคาและไม่ได้ศึกษาขอบเขตของสัญญา และเงื่อนไขต่างๆ ของสัญญาหรือทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาที่ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาได้⁵

³เรื่องเดียวกัน.

⁴สมใจ ตัณฑิวิทยากร. นิติกร 8 ฝ่ายกฎหมายการคหบดี. สัมภาษณ์ การคหบดี. 16 สิงหาคม 2542

⁵ สมใจ ตัณฑิวิทยากร. สัมภาษณ์. 16 สิงหาคม 2542

6. การซื้อขายในขั้นตอนคุณภาพที่ก่อสร้างไม่ละเอียดชัดเจน หรือไม่ได้ทำเป็นบันทึกเงื่อนไขไว้ในสัญญา เช่นค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนอาคารเก่า ไม่ทราบว่าฝ่ายใดจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ⁶

7. ในกรณีที่การก่อสร้างดังกล่าวเป็นสัญญา Turnkey basis คือผู้รับเหมา ก่อสร้างจะต้องรับผิดชอบในการจัดหาอุปกรณ์ รวมทั้งอุปกรณ์ในการนำเข้าและทำการติดตั้งโดยมีราคา ก่อสร้างแน่นอนตามด้วยตัวไม่มีการเพิ่มหรือลดลง ส่วนใหญ่จะใช้เวลา 2 ถึง 3 ปี ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย กรณีการก่อสร้างไม่แล้วเสร็จ Turnkey basis ก็อาจจะมีปัญหาเนื่องจากมักมีการแยกสัญญาเป็นสัญญา Supply Contract และ Installation Contract ก็อาจจะมีปัญหาได้ เพราะตอนโรงงานเสร็จไม่สามารถทำการผลิตได้ตาม Capacity ที่กำหนด ก็อาจจะมีการถกเถียงกันว่า ใครเป็นฝ่ายผิด Supplier หรือ Contractor⁷

8. ผู้ควบคุมงานในแต่ละโครงการมักจะประสบปัญหางานไม่เหมือนกัน ปัญหาที่ผู้ควบคุมงานมักจะพบได้แก่ ผู้รับจ้างที่ได้งานด้วยบประมาณราคาน้ำที่ต่ำกว่าจะพยายามลดต้นทุนการทำงาน เช่น จัดหาอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสม ใช้แรงงานที่ด้อยฝีมือ ใช้แรงงานไม่เหมาะสมกับสภาพงาน การจ้างแรงงานที่ขาดตอกภูมาย เหล่านี้เป็นผลเสียต่อความปลอดภัย คุณภาพของงานก็มีปัญหา การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนซึ่งมีผลผลกระทบต่อผู้รับจ้างในสัญญาอื่นทำให้เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องสัญญา ปัญหาการละเมิดสิทธิของเพื่อนบ้านและชุมชนในบริเวณการก่อสร้างเป็นปัญหาภูมายที่ผู้ควบคุมงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความรับผิดหนี้เรื่องการละเมิดที่อาจกระทบต่อผู้รับจ้าง

9. ข้อพิพาทก่อนหรือในระหว่างที่ผู้รับจ้างดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาการก่อสร้างหากปรากฏว่าเกิดกรณีใดกรณีหนึ่ง เช่น ผู้รับจ้างมีหนี้สินลับพันตัว หรือตกเป็นบุคคลล้มละลายหรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดต้องรับโทษทางคดีอาญา หรือมีข้อพิพาทที่ผู้รับจ้างปฏิเสธจะไม่จัดหาซ่างผู้มีอดีตจำนวนมากเพียงพอตามปริมาณงานมา

⁶สมใจ ตันยวิทยากร. สัมภาษณ์. 16 สิงหาคม 2542

⁷สุรศักดิ์ วิจารณ์สิทธิ์. วุฒิสารเอกสารอนุญาตตุลาการในสัญญาการก่อสร้าง เลขที่ 211196

ดำเนินการก่อสร้างให้เป็นผลดีเพื่อความก้าวหน้าแก่งาน หรือทำการโดยไม่ซื้อสัตย์สุจริต หรือมีพฤติกรรมส่อว่าโกงวัสดุการก่อสร้างหรือดำเนินการก่อสร้างล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติคำสั่ง คำสั่งของสถาปนิก วิศวกรโครงสร้าง หรือผู้แทนผู้ว่าจ้าง ซึ่งได้กระทำการตามน้ำที่เพื่อให้เกิดผลดีแก่งานก่อสร้าง⁸

10. บริษัทค้าประกัน ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือธนาคารเป็นบริษัทที่รับประกันงานก่อสร้างว่าเจ้าของงานจะได้รับผลงานเป็นที่น่าพอใจตามสัญญา ก่อสร้างหรือไม่ โดยจะจ่ายเงินชดเชยให้แก่ผู้ว่าจ้างในกรณีที่ผู้ว่าจ้างทำงานไม่แล้วเสร็จนหรือแล้วเสร็จแต่ยังไม่ได้ ดังนั้นบริษัทหรือธนาคารที่รับผิดชอบในกรณีนี้ ก็ยอมจะต้องมีสิทธิบางประการที่จะมีอำนาจเข้าร่วมที่จะรับทราบหรือมีอำนาจบางประการที่จะตัดสินหรือจะวินิจฉัยในเรื่องเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง เช่น บริษัทหรือธนาคารที่ได้รับสำเนาเอกสารหรือร่างสัญญาการก่อสร้าง โดยบริษัทหรือธนาคารจะต้องดูเป็นกรณีพิเศษในเรื่องข้อผูกพันของผู้ว่าจ้างที่มีต่อการจ่ายค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ว่าได้มีข้อความกำหนดไว้ด้วยกันหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะในเรื่องค้าประกันอาจจะมีในการขอสิทธิในเรื่องการร่วมร่างหรือขอแก้ไขข้อความในสัญญางานนี้ได้ ซึ่งส่วนนี้ผู้ว่าจ้างจะต้องระมัดระวังมิให้บริษัทหรือธนาคารเขียนข้อความเข้าข้างตนเองจนเป็นการเอาเปรียบจนเกินไป

11. สัญญาการก่อสร้างดังกล่าวมีความซับซ้อนใช้ Technology สูงทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจมองเห็นปัญหางานประการ ประกอบกับข้อผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างยังไม่เห็นผลสำเร็จของงาน จึงไม่ได้กำหนดสิทธิของคู่กรณีไว้ในสัญญาระหว่างทั้งสองฝ่าย ในทางปฏิบัติ เป็นต้น⁹

ปัญหาข้อพิพาทในสัญญาการก่อสร้างอาจจะเกิดขึ้นได้มากโดยเฉพาะอย่างยิ่งสัญญาการก่อสร้างซึ่งมีรายละเอียดมากมายและมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งหากพิจารณาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลแล้วอาจจะไม่เหมาะสม โดยจะพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือ

⁸ สมใจ ตัณฑวิทยากุล. สัมภาษณ์. 16 สิงหาคม 2542

⁹ สุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์. เรื่องเดียวกัน. เลขที่ 211196

1. การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น มีรายละเอียดและขั้นตอนของการกระบวนการพิจารณาค่อนข้างมากดังนี้หากนำคดีเกี่ยวกับการก่อสร้างเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ก็จะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนของกระบวนการค่อนข้างมากเป็นผลทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการหาข้อยุติ อีกทั้งต้องนำพยานมาสืบในชั้นศาลมาก เช่น พยานบุคคล พยานเอกสาร ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันประกอบไปด้วย ผู้รับจ้างหรือผู้ว่าจ้างก็จะได้รับความเสียหายจากการหยุดชะงักของงานการก่อสร้าง ทำให้บุคคลผู้ที่ได้รับความเสียหายจากธุรกิจการก่อสร้าง เช่นผู้รับสัญญาการก่อสร้างที่รับช่วงในการก่อสร้างหรือบุคคลอื่นๆ ก็ได้รับความเสียหายไปด้วย

2. การบริหารงานยุติธรรมของภาครัฐ จะเห็นได้ว่าข้อพิพาทส่วนใหญ่มักจะมีวิธีการระงับข้อพิพาททางเดียวคือการนำคดีมาสู่ศาลคดีในศาลจึงมีจำนวนมาก ในขณะเดียวกันผู้พิพากษามีเพียงจำนวนจำกัดโดยไม่ได้เพิ่มจำนวนผู้พิพากษาในอัตราส่วนเดียวกับจำนวนคดีที่เพิ่มขึ้นดังนี้ จึงเป็นเหตุให้กระบวนการยุติธรรมไทยไม่สามารถดำเนินการกระบวนการพิจารณาคดีให้เสร็จโดยรวดเร็วให้แก่คู่ความได้

จากปัญหาดังกล่าว การเสนอข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาจึงเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม อนุญาโตตุลาการในสัญญาการก่อสร้างก็มีปัญหา เช่น กัน ดังต่อไปนี้ เช่น

1. ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการในสัญญาการก่อสร้างจะให้วิศวกรหรือนักกฎหมาย ดังนี้ปัญหาทางปฏิบัติในอนุญาโตตุลาการในสัญญาการก่อสร้างคือ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแต่งตั้งวิศวกรเป็นอนุญาโตตุลาการ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งแต่งตั้งนักกฎหมายเป็นอนุญาโตตุลาการ โดยไม่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่สาม อนุญาโตตุลาการที่เป็นวิศวกรซึ่งไม่รู้กฎหมายบางครั้งไม่มีการผ่อนเบาตามอนุญาโตตุลาการที่เป็นนักกฎหมาย ทั้งนี้เพราะกลัวว่าจะมีการเปรียบเทียบกับคู่ความฝ่ายที่แต่งตั้งตนเป็นอนุญาโตตุลาการทำให้เกิดมีปัญหาในทางปฏิบัติพอสมควร¹⁰

¹⁰ ราชบุตร หวานศิน. ผู้อำนวยการสำนักงานอนุญาโตตุลาการ. สัมภาษณ์ สำนักงานอนุญาโตตุลาการ. กรุงเทพฯ. 7 มกราคม 2542

2. ในสัญญาการก่อสร้างที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการระงับชั้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ โดยข้อกำหนดดังกล่าวมิได้กำหนดไว้ชัดเจน ถึงจำนวนอนุญาโตตุลาการ สถานที่ และข้อบังคับของอนุญาโตตุลาการ และต่อมามีปัญหาในการก่อสร้างดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อผู้รับเหมาไม่สามารถทำงานการก่อสร้างให้แล้วเสร็จและเป็นไปตามสัญญา จนกระทั่งสิ้นสุดระยะเวลาการก่อสร้างแล้วก็จะเกิดปัญหายุ่งยาก ทั้งนี้ เพราะในสัญญาการก่อสร้างมิได้กำหนดไว้ถึงจำนวนอนุญาโตตุลาการ ข้อบังคับและสถานที่ฯลฯ ทำให้เสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายมากเกินควรเป็นต้น

วิทยานิพนธ์นี้จึงจะได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาอนุญาโตตุลาการในการก่อสร้างไทย โดยเสนอให้มีการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการขึ้นในสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ให้เป็นสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในการระงับชั้อพิพาทในสัญญาการก่อสร้าง ซึ่งจะมีข้อบังคับและระบบการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินการระงับชั้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ สมเจตนาหมายของการอนุญาโตตุลาการ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประยุกต์การนำวิธีการอนุญาโตตุลาการ มาใช้ในการระงับชั้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกิจการก่อสร้าง ภายใต้ข้อบังคับสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของต่างประเทศ เช่น ประเทศไทยอังกฤษและประเทศไทยสหรัฐอเมริกา

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการก่อสร้างที่เหมาะสมมาปรับใช้กับประเทศไทย

4. เพื่อพัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการของประเทศไทยให้เป็นที่แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

1.3 วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากการรวมเอกสารต่างประเทศต่างๆ ข้อสัญญาและกฎหมาย
บังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการในต่างประเทศ และในประเทศไทย

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติที่มี
ต่อกระบวนการอนุญาโตตุลาการจากผู้ทรงคุณวุฒิในภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
โดยตรงกับการปฏิบัติ ระเบียน กฎหมาย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

มุ่งเน้นการศึกษาถึงรูปแบบวิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง
โดยวิธีอนุญาโตตุลาการภายใต้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยจึงได้ทำการ
ศึกษาและเสนอแนวทางในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง ให้มีรูปแบบ
และวิธีการที่เป็นมาตรฐานที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าใจตรงกันได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว เช่น
เดียวกับการอนุญาโตตุลาการของ สภานอกราค้าไทย ซึ่งได้ดำเนินการระงับข้อพิพาท
เกี่ยวกับการค้าโดยเฉพาะ เพราะถึงแม่พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530
กำหนดรูปแบบ และวิธีการไว้แล้วก็ตาม แต่ปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามสัญญาการ
ก่อสร้างในทางปฏิบัติแล้วยังพบว่า ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนั้นมีรายละเอียดค่อนข้างมาก อัน
เป็นอุปสรรคในการดำเนินการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดย
อนุญาโตตุลาการ จึงให้มีรูปแบบและวิธีการที่เป็นมาตรฐานที่ทุกฝ่ายสามารถเข้าใจตรง
กันได้ง่ายและสะดวก โดยเน้นให้มีสถาบันอนุญาโตตุลาการ หรือการระงับข้อพิพาทที่
เกิดขึ้นในสัญญาการก่อสร้างโดยเฉพาะและรวมไปถึงการพัฒนาระบบอนุญาโตตุลาการ
ให้เป็นสากลมากยิ่งขึ้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้ช่วยให้การระงับข้อพิพาทการก่อสร้างในประเทศไทยมีรูป^{แบบ}
และวิธีการและกระบวนการระงับข้อพิพาทของสัญญาการก่อสร้างที่ชัดเจน เป็นที่ยอม
รับของผู้เกี่ยวข้องในโครงการก่อสร้างใหญ่ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศมากขึ้นเพื่อให้มี

การแก้ปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นด้วยความรวดเร็ว ประยัด และเป็นการรองรับปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างที่จะเพิ่มขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้นในอนาคตรวมทั้งจะช่วยลดการขัดแย้งในสัญญาการก่อสร้างซึ่งไม่สามารถตกลงกันได้ ให้ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างสามารถเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยความสมที่สุดรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ดีที่สุด ปกป้องผลประโยชน์ของตนได้ดีที่สุด โดยสามารถที่จะกำหนดให้เป็นรูปแบบวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างมีทางเลือกที่ดีในการระงับข้อพิพาทโดยจะเลือกใช้การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการภายใต้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ซึ่งจะเป็นการเอื้ออำนวยต่อการลงทุนและการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม

บทที่ 2

ลักษณะและรูปแบบวิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง

2.1 ลักษณะของปัญหาในสัญญาการก่อสร้าง

2.1.1 การร่างสัญญาจ้างก่อสร้าง

โดยปกติภาวะในการจัดเตรียมสัญญาจ้างก่อสร้างจะเป็นหน้าที่ของสถาปนิก สำหรับงานขนาดใหญ่ที่มีการจ้างบริหารโครงการจะทำโดยผู้จัดการโครงการ โดยจะเป็นข้อตกลงระหว่างเจ้าของงานกับผู้รับเหมาเพื่อทำโครงการให้แล้วเสร็จเป็นรูป เป็นร่างตามแบบแปลนและข้อกำหนด

ลำดับของการดำเนินการจ้างก่อสร้างจะเป็นดังนี้

- 1) ประกาศเชิญชวนประกวดราคา
- 2) การออกหนังสือซื้อสัมภาระผู้เข้าประกวดราคา
- 3) การแจ้งความจำนงขอรับทำงานก่อสร้าง (การเสนอราคา)
- 4) เงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาวะของการทำงาน เช่น การตรวจงานต่างๆ ความก้าวหน้าของงาน เงื่อนไขการเบิกจ่าย การเปลี่ยนแปลงงาน การดูแลและป้องกันงาน อุปกรณ์ความปลอดภัยและการอนามัย การขออนุญาตปลูกสร้าง และใช้อาคารชั่วคราว การทำความสะอาดบริเวณ ฯลฯ
- 5) เงื่อนไขพิเศษที่ว่าด้วยสภาวะเฉพาะเรื่องของแต่ละงาน
- 6) เนื้อหาของงานที่จะต้องทำตามสัญญา
  - ก. ในแบบก่อสร้างเอง
  - ข. ในข้อกำหนดซึ่งเขียนเป็นตัวอักษรใช้ประกอบกับแบบก่อสร้าง
- 7) การประกันการทำงานของผู้รับเหมาทั้งทางด้านการเงินและทางเทคนิค
- 8) สัญญาจ้างก่อสร้าง ซึ่งถือเป็นเอกสารทางกฎหมายเขียนโดยเจ้าของงาน และผู้รับเหมา โดยถือตามการเจ้งความจำนงขอทำงาน ซึ่งประกอบด้วยราคาน้ำเงินตามข้อ 3
- 9) การตรวจรับงานโดยเจ้าของงานและการส่งมอบงานโดยผู้รับเหมา

ความเข้มงวดในการปฏิบัติตามลำดับข้างต้นนี้ขึ้นอยู่กับขนาด และความยากง่ายของงาน งานเล็กหรืองานที่มีความง่ายก็จะมีลำดับและรายละเอียดที่ง่ายกว่าที่ต้องรับด้วย งานขนาดใหญ่และมีความซับซ้อนมากก็มีลำดับที่ครบถ้วนและมีข้อกำหนดที่ละเอียดขัดเจนอย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดที่เขียนขึ้นอย่างครบถ้วนนี้ก็ควรจะทัดรัดไม่ยืดเยื้อหรือใส่เงื่อนไขทางเทคนิคมากโดยไม่จำเป็น เพื่อป้องกันการแตกตื่นเพิ่มราคากลยุทธ์ เช่นของผู้รับเหมา แต่ก็ต้องครอบคลุมเพียงพอที่จะไม่ให้เจ้าของงานเป็นฝ่ายเสียเปรียบเมื่อกิดคิดความขึ้น สัญญา (รวมทั้งแบบแปลนและข้อกำหนด) ที่ดีจะต้องง่าย ชัดเจน และกะทัดรัดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะต้องไม่มีความคลุมเครือ และจะต้องเห็นความชัดเจนเด็ดขาดว่ามีงานอะไรบ้างที่จะต้องกระทำหรือไม่ อย่างไร เพียงใด สัญญาที่ดีจะต้องครอบคลุมถึงการเบิกจ่ายที่ชัดเจนและมีกำหนดเวลาที่แน่นอน ตัวอย่างไม่ได้¹¹ โปรดดูตัวอย่างสัญญารับจ้างเหมา ก่อสร้าง ภาคผนวก 1 หน้า 115

2.1.2 การเขียนข้อกำหนด

เนื่องจากข้อกำหนด คือ ส่วนหนึ่งของสัญญาจ้างก่อสร้าง ดังนั้น เนื้อความที่เขียนลงไว้ในข้อกำหนดจึงมีข้อผูกพันทางกฎหมายด้วยการเขียนข้อกำหนดที่ להะหลวມ หวาน ไม่ชัดแจ้ง ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในระหว่างก่อสร้างได้เป็นอันมาก การเขียนข้อกำหนดที่ดีควรเป็นดังนี้

- 1) ควรกำหนดรายละเอียดว่า ด้วยคุณภาพของวัสดุ และฝีมือแรงงานที่จะทัดรัดชัดเจน
- 2) ควรกำหนดขีดความสามารถ การรับรองหรือข้อต้องการทางกายภาพต่างๆ ของชิ้นส่วน รวมทั้งส่วนประกอบทางเคมี กำหนดมาตรฐานการผลิตหรือติดตั้ง ตลอดจนการรับประกันชิ้นส่วนต่างๆ ของวัสดุ
- 3) ควรป้องกันการควบคุมคุณภาพ วัสดุที่อาจใช้ทดแทน วิธีการที่อาจใช้ทดแทน การรับรองและรับประกัน ชนิดของวัสดุที่จะจะ ผู้ผลิตที่จะจะ คุณสมบัติที่

¹¹ เดชา บุญศักดิ์. การปฏิบัติวิชาชีพกฎหมายสถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2538. หน้า 244-245.

เจาะจง ชี้ด้วยความสามารถของวัสดุที่เจาะจง ประเภทและระดับของผิวสำเร็จ (Finish) วิธีการประกอบ ฯลฯ

4) ควรกำหนดคุณภาพของการก่อสร้างที่เป็นการเสริมแต่ไม่ซ้ำกับข้อมูลที่มีอยู่แล้วในแบบก่อสร้าง การใช้ชื่อหรือศัพท์เทคนิคควรเป็นอันเดียวกันตลอดทั้งในแบบแปลนและข้อกำหนด ความไม่คล้องจองและความผิดพลาดมักจะเกิดขึ้นจากการนำข้อกำหนดเด็กมาใช้โดยไม่ตรวจทานแก้ไขโดยละเอียดเสียก่อน

5) การใช้ภาษาในการเขียนข้อกำหนดจะต้องกะทัดรัดชัดเจนไม่กำกวມ ความกะทัดรัดของถ้อยคำดังกล่าวจะต้องไม่เสียความชัดแจ้ง ข้อความที่ใช้ควรถูกหลักไวยากรณ์ด้วย¹²

เนื่องจากการเขียนข้อกำหนดมีความละเอียดอ่อนและมีความสำคัญและถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ดังนั้น ผู้เขียนข้อกำหนดจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์สูง เพื่อให้ข้อกำหนดมีความชัดเจนมากที่สุด

จะเห็นได้ว่าสัญญา ก่อสร้างจะมีรายละเอียดต่างๆ มากมายทั้งในเรื่องเทคนิค การก่อสร้างและอื่นๆ ซึ่งหากมีความไม่ชัดเจน ก็อาจจะทำให้เกิดข้อพิพาทด้วย หลังได้ โปรดดูตัวอย่างสัญญารับจ้างเหมาก่อสร้าง ข้อ 10.1– 10.3 ภาคผนวก 1 หน้า 102-103 2.1.3 ความรับผิดชอบเกี่ยวกับข้อ

ผู้เกี่ยวข้องในการก่อสร้างมีรายฝ่าย และแต่ละฝ่ายอาจมีข้อพิพาทชัดแจ้ง เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดได้ตลอดเวลาเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างทางปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ออกแบบดังนี้¹³

(ก) ความรับผิดชอบผู้ออกแบบในการประเมินราคา

ในการนี้ที่สัญญาว่าจ้างออกแบบกำหนดโดยคงบประมาณค่าก่อสร้างไว้ด้วย ผู้ออกแบบก็เริ่มมีความเสี่ยงต่อความรับผิดตามกฎหมาย ถ้าหากประมาณต่ำและงานก่อสร้างสูงกว่าบประมาณที่ตั้งไว้ก็จะมีข้อพิพาทเกิดขึ้น ด้านการประมาณราคาเจ้าของโครงการอาจดำเนินได้ 3 ทาง คือ ยอมรับราคานี้เพิ่มขึ้น ซึ่งในกรณีนี้ผู้ออกแบบหรือ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 231-232.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 316

ของโครงการอาจดำเนินได้ 3 ทาง คือ ยอมรับราคานี้เพิ่มขึ้น ซึ่งในกรณีนี้ผู้ออกแบบหรือสถาปนิกไม่ต้องรับผิดชอบการอนุมัติราคานี้เพิ่มนั้น อีกทางหนึ่งคือ ทำการแก้ไขแบบแปลน และข้อกำหนดใหม่ให้ราคากลดลง ในกรณีเช่นนี้ สถาปนิกย่อมจะเรียกค่าบริการเพิ่มไม่ได้ หรือมิฉะนั้นสถาปนิกอาจจะจัดให้มีการประมูลใหม่ก็ได้ และทางสุดท้าย ถ้าราคายังคงอยู่ สถาปนิกจะปรับลดราคากลางๆ ที่ได้ทำการแก้ไขแบบแล้ว ในครั้งนี้ ผู้ออกแบบย่อมต้องรับผิดชอบตามกฎหมายฐานขาดความสามารถในการบริการวิชาชีพ โปรดดูตัวอย่างสัญญารับจ้างเหมา ก่อสร้าง ข้อ 15.1 ภาคผนวก 1 หน้า 109

(ข) ความรับผิดชอบผู้ออกแบบด้านกฎหมายพิเศษต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในด้านกฎหมายควบคุมอาคารของท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งอาจมีความแตกต่าง กับสถาปนิกจะต้องระมัดระวังตรวจสอบกฎระเบียบต่าง ๆ ให้ละเอียด การออกแบบผิดกฎระเบียบควบคุมของท้องถิ่นเป็นความรับผิดชอบโดยตรง สิ่งที่ยังสำหรับสถาปนิกอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความรับผิดชอบเจ้าของที่ดินข้างเคียง สถาปนิกจะต้องศึกษาออกแบบและเขียนข้อกำหนดโดยชัดเจน มิให้มีการละเมิดล่วงล้ำ หรือปล่อยให้มีสิ่งเดือดร้อนรำคาญ เช่น น้ำเสีย ฝุ่น เสียง ฯลฯ รบกวนเพื่อนบ้าน หรือทำให้เกิดดินพัง น้ำได้ดินเสีย เป็นต้น¹⁴ โปรดดูตัวอย่างสัญญารับจ้างเหมา ก่อสร้าง ข้อ 12.1-12.3 ภาคผนวก 1 หน้า 105

(ค) ความรับผิดในการตรวจและควบคุมงาน

ในกรณีที่เจ้าของโครงการกำหนดให้ผู้ออกแบบต้องรับผิดชอบในการตรวจและควบคุมงาน ด้วยซึ่งจะต้องทำการแยกออกโดยชัดเจนจากบทบาทของการตรวจและควบคุมงานของผู้รับเหมา (ซึ่งเป็นหน้าที่ที่จะต้องอยู่ประจำบริเวณก่อสร้างตลอดเวลา) ผู้ออกแบบก็จะมีความเสี่ยงต่อความรับผิดมากขึ้น หรือมิให้เกิดข้อพิพาทกับเจ้าของงานโดยเฉพาะถ้ามีเหตุไม่ได้เกิดขึ้น

สถาปนิกต้องซึ่งแจ้งให้เจ้าของงานได้รับทราบโดยชัดเจนว่างานตรวจและควบคุมงานของตน มีขอบเขตเพียงเพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปตามแบบแปลน และข้อกำหนด

¹⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 316.

ของตนอย่างถูกต้องเท่านั้น สถาปนิกมีอำนาจในการไม่ยอมรับสัญญาเมื่อที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด สถาปนิกจึงต้องไปตรวจการก่อสร้างในช่วงเวลาสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการก่อสร้างและตรวจการก่อนที่จะมีการตรวจสอบงาน

ปัจจุบันศาลมีสหราชอาณาจักร กำหนดให้ผู้รับเหมารับผิดในกรณีที่จะใจปิดบัง อันตรายที่เกิดขึ้น ทั้งโดยตนเองและโดยผู้รับเหมาย่ออยของตน การละเลยไม่ตรวจตรา และสั่งการให้ผู้รับเหมาย่ออยและให้คนของตนเองให้จัดการข้อดัดแปลงป้องกันอันตราย หรือปล่อยให้มีสภาพที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยถือเป็นความรับผิดชอบของผู้รับเหมา ซึ่งจะต้องรับผิดเมื่อเกิดกรณีขึ้นโดยไม่ถือเป็นความผิดของผู้ออกแบบ หรือผู้ควบคุมงานของฝ่ายเจ้าของหรือผู้ออกแบบแต่ฝ่ายเดียว¹⁵ โปรดดูตัวอย่างสัญญารับจ้างเหมาก่อสร้าง ข้อ 4.1-4.7 ภาคผนวก 1 หน้า 96

(ง) ความรับผิดในการออกแบบรับรองผลงาน

การออกแบบรับรองผลงานได้แก่ผู้รับเหมาตามงวด หรือการออกแบบรับรองผลงานขั้นสุดท้ายก็อาจทำให้สถาปนิกต้องรับผิดต่อผลงานที่บกพร่องของผู้รับเหมาสืบเนื่องจากหน้าที่การเป็นผู้ดูแลหรือควบคุมงาน การตรวจพบข้อบกพร่องของผู้รับเหมาในงานก่อสร้างแล้วปล่อยไปไม่ดำเนินการ ถือเป็นความผิดฐานปล่อยประละเลยต่อหน้าที่และหาก สถาปนิกมีหน้าที่ควบคุมงาน แล้วไม่เห็นความบกพร่องของผู้รับเหมา ก็ถือเป็นความผิดฐานบกพร่องต่อหน้าที่และต้องรับผิดด้วย¹⁶ โปรดดูตัวอย่างสัญญารับจ้างเหมาก่อสร้าง ข้อ 17 ภาคผนวก 1 หน้า 112-113

2.2 การระงับข้อพิพาทในศาล

การระงับข้อพิพาทด้วยอาศัยกระบวนการยุติธรรมทางศาล อันเป็นส่วนที่เกิดจากการใช้อำนาจรัฐในการระงับข้อพิพาทให้ยุติลงเป็นกระบวนการที่ใช้ในการระงับข้อพิพาทด้วยการฟ้องคดีที่ต้องการพิจารณาความแพ่ง ซึ่งอาจแบ่งศึกษาได้เป็น 3 วิธีดังนี้

¹⁵ เรื่องเดียวกัน หน้า 317.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน หน้า 317-318.

2.2.1 การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นคู่กรณีสามารถยื่นฟ้องต่อศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นวิธีการรับข้อพิพาทที่ใช้กันตามปกติ ปัญหาของการดำเนินคดีของศาลมีหลายประการ ประการแรกคือเรื่องความล่าช้าที่เกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณาคดีซึ่ง จะเห็นได้ว่ามีจุดที่ก่อให้เกิดความล่าช้าหลายประการ เช่น กระบวนการพิจารณาที่ขับข้อน ยุ่งยากมีแบบพิธีมาก และสิ่งที่เห็นเด่นชัดคือการใช้เทคนิคประวัติศาสตร์ของคู่ความ หรือเลื่อนนัดพิจารณาคดีของแต่ละฝ่าย เช่นข้ออ้างว่า ทนายป่วย พยานมาศาลไม่ครบ อยู่ในระหว่างการขอเอกสาร หมายเรียกพยานส่งไม่ถึง หรืออยู่ในระหว่างการเจรจาหรือการประนีประนอมยอมความเป็นต้น จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาในวันนั้นได้ ประกอบกับการเลื่อนนัดแต่ละครั้งใช้เวลาหลายเดือนอันเนื่องจากปัญหาที่มีคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก สำหรับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการก่อสร้างนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือถูกโถ่แย้งสิทธิ ก็อาจเสนอคดีของตนขึ้นสู่ศาลได้ เพื่อให้ศาลเป็นผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาข้อพิพาทดังกล่าว จากปัญหาที่กระบวนการพิจารณาของศาลมีความล่าช้าในแต่ละขั้นตอน ประกอบกับคดีการก่อสร้างนั้นเป็นคดีที่มีพยานบุคคลหลายฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น วิศวกร ผู้เชี่ยวชาญ สถาปนิก เป็นต้น ทั้งพยานเอกสารก็มีจำนวนมากและอาจจะมีการขอให้ศาลมีการเดินเผยแพร่สืบอีกด้วย ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความล่าช้าได้มากยิ่งขึ้นกับกระบวนการพิจารณาคดีของศาลจะมีลักษณะที่เคร่งครัด มีแบบพิธีมากมาย เพราะต้องดำเนินกระบวนการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ทั้งผู้พิพากษาเองก็มิได้เป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการก่อสร้าง ดังนั้นข้อพิพาทที่เสนอต่อศาลก็อาจไม่สามารถยุติลงได้ด้วยความรวดเร็วเป็นธรรม ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการก่อสร้างซึ่งในบางครั้งที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่อาจจะเป็นเจ้าของโครงการที่จ่ายค่าก่อสร้างไปแล้วในบางส่วน ก็จะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นอันอาจกระทบต่อกฎสัญญาอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่า ประเด็นในเรื่องของความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของระบบศาลยุติธรรมเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ในการนำวิธีการนี้มาใช้รับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง

นอกจานี้ข้อเสียของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยศาล ยัง

มีอีกเช่น

1. คำพิพากษาของศาลจะต้องเปิดเผยและตีพิมพ์ จึงไม่สามารถรักษาความลับได้ เนื่องบางครั้งยังมีบุคคลอื่นนอกจากตัวความที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ทนายความ ผู้พิพากษา พยาน และผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

2. มีความรู้สึกไม่เป็นมิตรระหว่างคู่กรณี เพราะมีการต่อสู้คดีที่ยาวนาน

3.ใช้เวลาในการต่อสู้คดีที่ยาวนาน เพราะมีการอุทธรณ์ฎีกา

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าข้อดีของการดำเนินกระบวนการพิจารณา

คดีโดยศาล ก็มีอยู่เช่น

1. ผูกพันคู่กรณีและผูกมัดบุคคลภายนอก

2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยศาลน้อยกว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากผู้พิพากษาได้รับเงินเดือนประจำ

2.2.2 การไถ่เกลี้ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติเรื่องการประนีประนอมยอมความไว้ใน บรรพ 3 เรื่องเอกเทศสัญญา ลักษณะ 17 มีเพียง 3 มาตรา คือ

มาตรา 850 อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือ สัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะงบข้อพิพาทดันใดันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

มาตรา 851 อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างโดยย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญท่านว่าจะฟ้องร้องบังคับคดีหากได้ไม่

มาตรา 852 ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกห้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้สละนั้นจะงบสิ้นไปและทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

จากบทมาตราดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า สัญญาประนีประนอมความนั้น คือการที่บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีจำนวนตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป มีข้อพิพาทในทางแพ่ง หรือกำลังจะมีข้อพิพาทด้วยกัน ตกลงที่จะระงับข้อพิพาทเหล่านั้น ด้วยข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายยอมผ่อนผันให้แก่กัน ข้อตกลงเหล่านี้จะต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อคู่สัญญา และผลของการทำสัญญาประนีประนอมความนี้ ย่อมเป็นการระงับหนี้เดิมหรือข้อเรียกร้องเดิมโดยสิ้นเชิง และทั้งสองฝ่ายจะได้สิทธิใหม่ตามสัญญาประนีประนอมความที่ทั้งสองฝ่ายได้ลงชื่อโดยถูกต้องแล้วเท่านั้น ซึ่งการประนีประนอมนอกศาล เป็นกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้วหรือกำลังจะเกิด แต่ยังไม่มีฝ่ายใดนำคดีมาฟ้องต่อศาล และทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะทำสัญญาประนีประนอมความในข้อพิพาทเหล่านั้น

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 20 ได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความตกลงกัน แต่ในทางปฏิบัติมีอุปสรรคบางประการซึ่งทำให้การไกล่เกลี่ยไม่ได้ผลเท่าที่ควร อุปสรรคดังกล่าวอาจแยกได้ดังนี้¹⁷

1. ตัวผู้พิพากษา ผู้พิพากษาแต่ละท่านในแต่ละวันมีคดีที่จะต้องพิจารณาหลายคดี จึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะไกล่เกลี่ยคดีใดคดีหนึ่งอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่ไกล่เกลี่ยคดีใดคดีหนึ่งนั้นคดีอื่นๆ ก็ยังการพิจารณาอยู่ ผู้พิพากษาจะรู้สึกไม่สบายใจ จึงไม่สามารถที่จะหุ่มเหวลาและจิตใจให้กับคดีที่กำลังไกล่เกลี่ยได้เต็มที่

2. ตัวความ การเจรจาไกล่เกลี่ยในห้องพิจารณานั้น ตัวความจะไม่กล้าเปิดเผยความจริงหรือยอมรับข้อเท็จจริง เพราะเกรงว่าหากคดีตกลงกันไม่ได้รูปคดีของตนจะเสียหายกับคดีของตน เพราะข้อจริงหรือข้อมูลที่คู่ความแฉลงในห้องพิจารณาคดีทำให้ไม่ได้ผลในการเจรจา

3. สถานที่ ในห้องพิจารณาคดีนั้นบรรยากาศไม่เอื้ออำนวยต่อการเจรจา เพราะห้องพิจารณานั้นมีความน่าเกรงขามเยี่ยบชิม ประกอบทั้งมีผู้พิพากษาสวมครุยนั่งอยู่บนบลลังก์ที่สูงสง่าจ้องมองอยู่ คู่ความจะต้องเคารพสถานที่และผู้พิพากษา คู่ความจะพูดจาอะไรก็ต้องและขออนุญาตก่อน มีความรู้สึกไม่เป็นกันเอง และต้องระวัง

¹⁷ โชคช่วง ทพวงศ์ “เอกสารสัมมนาเรื่องการไกล่เกลี่ยคดีในศาล” สำนักงาน
อนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม. หน้า 5-6

ถ้อยเพราะมีกูรະเบียบมากมาย จึงสร้างความอึดอัดไม่สะดวกใจที่จะระบายความในใจ หรือความต้องการของตนได้เต็มที่

ระเบียบศาลแพ่งว่าด้วยการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ พ.ศ. 2537 ที่ศาลมแห่งได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์โดย ทั่วไปที่มาสู่ศาลซึ่งรวมถึงข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างในเรื่องนี้ ท่านวรวุฒิ หวานศิน¹⁸ ผู้อำนวยการบริหารสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ได้วิจารณ์ไว้ว่า “ปัญหาและข้อบกพร่องของระเบียบศาลแพ่งว่าด้วยการไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความ พ.ศ. 2537 มีดังนี้

1. รูปแบบการประนอมข้อพิพาทดามระเบียบศาลแพ่งฯ ฉบับนี้ ไม่ได้มีการวางแผน ระบบหรือรูปแบบใหม่ เพื่อให้เป็นทางเลือกแทนการดำเนินคดีโดยปกติของศาล เป็นเพียงแก้ปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจในการไกล่เกลี่ยของผู้พิพากษาในการไกล่เกลี่ยตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้เท่านั้น โดยเสริมจากเดิมที่ผู้พิพากษา ไม่มีเวลาพอที่จะมาดำเนินการไกล่เกลี่ยคู่ความ เนื่องจากต้องพิจารณาคดีในแต่ละวัน เป็นจำนวนหน่วยเรื่อง เป็นการตั้งให้มีคณะผู้พิพากษาที่จะหาน้ำที่ไกล่เกลี่ยคู่ความไว้ เช่นเดียวกับที่ได้ผลในระยะยาวสมกับเจตนาของประนีประนอมฯ ที่ออกมา เนื่องจากในการตั้งคณะผู้พิพากษาการไกล่เกลี่ยนั้น จะต้องดึงกำลังผู้พิพากษาซึ่งมีหน้าที่จะต้องพิจารณาคดีตาม ปกติของตนอยู่แล้ว มาหาน้ำที่โดยเฉพาะ ทั้งในการไกล่เกลี่ยจะต้องใช้เวลานานพอสมควร มิใช่วันเดียวสามารถทำไกล่เกลี่ยคดีให้สามารถตกลงกันได้เป็นจำนวนหน่วยคดี และเมื่อมคดีส่งมาให้ทำการไกล่เกลี่ยจำนวนเพิ่มขึ้น ก็ต้องดึงกำลังของผู้พิพากษาที่จะ ต้องนั่งพิจารณาตามปกติอยู่แล้วมาช่วยเสริมอีก ซึ่งทำให้จำนวนผู้พิพากษาในปัจจุบัน ซึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอ กับคดีที่เพิ่มขึ้นอยู่แล้ว ต้องขาดกำลังคนไปอีก ทั้งเมื่อปริมาณคดี ที่ส่งไปให้ไกล่เกลี่ยมีจำนวนมากขึ้นจะส่งผลให้ผู้พิพากษาที่หาน้ำที่ไกล่เกลี่ย ไม่

¹⁸ วรวุฒิ หวานศิน “การนำกระบวนการระงับข้อพิพาทของศาลในต่างประเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อลดปัญหาปริมาณคดีของศาลรั้นตัน” บทบันทึกฯ. เล่ม 51 ตอน 3 กันยายน 2538, หน้า 130

สามารถทำการไกล์เกลี่ยให้ทันกับปริมาณคดีที่ส่งเข้ามา อันจะมีผลให้คดีเหล่านี้ต้องใช้เวลา ration นานกว่าจะได้มีการไกล์เกลี่ยกันจริง ซึ่งคดีเหล่านี้หากยังไม่สามารถตกลงกันได้ อีก ก็จะต้องกลับไปสู่ขั้นตอนการดำเนินคดีตามปกติของศาลทำให้คดีต้องล่าช้าไปอีก ก่อนจะมีการพิจารณาคดีเสร็จ

2.รูปแบบในการไกล์เกลี่ยนั้น ไม่ได้มีการวางแผนหรือกระบวนการประนอม ข้อพิพาทอื่นมาใช้เป็นพิเศษ ระหว่างน้ำเพียงกำหนดให้ผู้พิพากษาดำเนินการโดยไม่ซักข้า ตามที่เห็นสมควรและเป็นธรรมแก่คู่ความ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากถ้อยคำของระหว่างน้ำเพียง ว่า การดำเนินการตามที่เห็นสมควรและเป็นธรรมแก่คู่ความนั้น ต้องเป็นการดำเนินการ เฉพาะที่เกี่ยวกับการไกล์เกลี่ยเท่านั้นหรือไม่ ผู้ไกล์เกลี่ยสามารถดำเนินการสืบพยาน เฉพาะในบางประเด็นที่คู่ความต้องการพิสูจน์กัน หรือเรียกผู้เชี่ยวชาญคนกลาง มาให้ ความเห็นและซึ่ขัดประเด็นข้อพิพาทได้หรือไม่ หรือถ้าคู่ความต้องการให้ตั้ง อนุญาโตตุลาการซึ่ขัดเฉพาะเป็นประเด็นทางเทคนิคที่สำคัญผู้ไกล์เกลี่ยสามารถ ดำเนินการสั่งเองได้ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาต้องส่งสำนวนกลับไปสู่เจ้าของสำนวน เดิมได้หรือไม่ เป็นต้น

3.เมื่อการวางแผนรูปแบบในการไกล์เกลี่ย ไม่ได้รับการกำหนดไว้ชัดเจน จึงไม่อาจ ทราบแน่ชัดว่า วิธีการหรือเทคนิคที่จะนำมาใช้ในการไกล์เกลี่ย มีขอบเขตหรือจำกัดเพียง แค่ไหน ในกรณีนี้จะส่งผลให้ไม่สามารถกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการฝึกอบรมผู้ พิพากษา ที่จะทำหน้าที่ในการไกล์เกลี่ยให้มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในกระบวนการไกล์ เกลี่ยเพียงแค่ได้ทั้งนี้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้พิพากษาเพียงอย่างเดียว คงไม่ เพียงพอที่จะทำให้กระบวนการนี้ประสบความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่ วางไว้

4.ปัญหาการถ่วงคดี เนื่องจากระหว่างน้ำเพียงไม่ได้มีการกำหนดระยะเวลาที่จะใช้ ในการไกล์เกลี่ยไว้ชัดเจน จึงต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ไกล์เกลี่ยแต่ละคน ทั้งขอบเขต และรูปแบบในการให้อำนาจไกล์เกลี่ยไม่ชัดเจน จะมีผลให้การดำเนินการไกล์เกลี่ยและ ขอบเขตระยะเวลาที่จะใช้ในการดำเนินการไกล์เกลี่ยไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะ มีผลให้เกิดการถ่วงคดีของทนายความได้ รวมทั้งการกำกับดูแลและการควบคุมผลการ

ดำเนินการของอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง จะกระทำได้ยากขึ้น

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้พิพากษามีจำนวนจำกัด ไม่สมดุลกับปริมาณคดีที่มาสู่ศาลทำให้ในแต่ละวันต้องนัดพิจารณาคดีเป็นจำนวนมากหลายคดี ทำให้ผู้พิพากษาไม่อาจใช้เวลาในการไกล่เกลี่ยได้เท่าที่ควร จึงไม่สามารถใช้อำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจากสถิติในแต่ละปีที่ผ่านมา จะมีคดีที่ประธานน้อมยอมความกันเอง มีเพียงประมาณ 1-2 เบอร์เซ็นต์เท่านั้น สำหรับคดีที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปแล้ว และศาลสามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จ เมื่อนำวิธีการนี้มาพิจารณา กับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง ที่มีจำนวนข้อพิพาทค่อนข้างมากแล้ว ในทางปฏิบัติ ก็จะเกิดปัญหาและอุปสรรค เช่นเดียวกัน

ข้อดีของการไกล่เกลี่ยและการประธานน้อมความ

1. สามารถแก้ไขปัญหาโดยมีบุคคลที่สามทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย
2. ทำให้ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นถูกระงับโดยรวดเร็ว

ข้อเสียของการไกล่เกลี่ยและการประธานน้อมความ

1. ไม่สามารถรักษาความลับ เพราะมีบุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง
2. ค่าใช้จ่ายเพิ่ม เพราะมีบุคคลภายนอกเกี่ยวข้อง และต้องให้ค่าตอบแทนแก่บุคคลภายนอก
3. ผลของการไกล่เกลี่ยยังไม่ผูกพันคู่กรณี
4. ไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่จะมีคำพิพากษาตามที่จะได้ประธานน้อมกัน

2.2.3 การอนุญาโตตุลาการในศาล ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ถ้าคู่กรณีสมควรใจ สามารถตกลงกันให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้นิจชัยประเด็นข้อพิพาทในบางประเด็นหรือหัวข้อทั้งหมดแทนการพิจารณาตามปกติของศาลได้ สาระสำคัญของการอนุญาโตตุลาการในศาล อยู่ในมาตรา 210 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“บรรดาคดีทั้งปวง ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นนั้น คู่ความตกลงกันจะเสนอข้อพิพาทข้อใดข้อหนึ่ง หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง ให้

อนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือหลาย คนเป็นผู้ซื้อขายได้ โดยยืนคำขอร่วมกันกล่าวถึงข้อความแห่งความตกลง เช่นว่า “นั่นต่อศาล ถ้าศาลเห็นว่า ข้อตกลงนั้นไม่ผิดกฎหมาย ให้ศาลอนุญาตตามคำขอนั้น”

การตั้งอนุญาโตตุลาการ ตามมาตรา 211 ในข้อตกลงมิได้กำหนดข้อความไว้เป็นอย่างอื่น การตั้งอนุญาโตตุลาการให้ใช้ข้อบังคับดังต่อไปนี้

คู่ความชอบที่จะตั้งอนุญาโตตุลาการได้ฝ่ายละคน แต่ถ้าคดีมีโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมหลาย คน ให้ตั้งอนุญาโตตุลาการเพียงคนหนึ่ง แทนโจทก์ร่วมทั้งหมดและคนหนึ่งแทนจำเลยร่วมทั้งหมด ถ้าคู่ความจะตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือหลาย คนเดียวกัน การตั้งเช่นนี้ให้ทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปี และให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญถ้าตกลงกันให้คู่ความฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ตั้งอนุญาโตตุลาการ การตั้งเช่นว่านี้ ให้ทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อของคู่ความหรือบุคคลภายนอกนั้นแล้วส่งไปให้คู่ความอื่นๆ ถ้าศาลไม่เห็นชอบด้วยบุคคลที่คู่ความตั้งหรือที่เสนอ ตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการให้ศาลมีสั่งให้คู่ความตั้งบุคคลอื่นหรือเสนอบุคคลอื่นตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ ถ้าคู่ความมิได้ตั้งหรือเสนอให้ตั้งบุคคลใดเป็นอนุญาโตตุลาการ ให้ศาลมีอำนาจตั้งบุคคลใดเป็นอนุญาโตตุลาการได้ตามที่เห็นสมควรแล้วให้ศาลมีสั่งเช่นว่านี้ไปยังอนุญาโตตุลาการที่ตั้งขึ้น และคู่ความที่เกี่ยวข้องโดยทางเจ้าพนักงานศาล

ดังนั้นถ่อนการตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ตามมาตรา 213 บัญญัติว่า “เมื่อบุคคลหรือคู่ความมีสิทธิ ได้ตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นแล้ว ห้ามมิให้บุคคลหรือคู่ความนั้นถ่อนการตั้งเสียเว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมด้วยถ้าการคัดค้านอนุญาโตตุลาการนั้นฟังขึ้น ให้ตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นใหม่”

ส่วนของการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ จะเป็นไปตามบทบัญญัติตามมาตรา 215 และมาตรา 216 กล่าวคือ ถ้ามิได้กำหนดประเด็นข้อพิพากษาไว้ ให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนดประเด็นข้อพิพากษาเหล่านั้นด้วย และก่อนที่จะทำคำชี้ขาดให้อนุญาโตตุลาการฟังคู่ความทั้งปวงและอาจทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรในข้อพิพากษาแล้วมาให้พิจารณานั้น

อนุญาโตตุลาการ อาจตรวจเอกสารทั้งปวงที่ยื่นขึ้นมาและฟังพยาน หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งเต็มใจมาให้การ ถ้าอนุญาโตตุลาการขอให้ศาลส่งคำคู่ความหรือบรรดาเอกสารอื่นๆ ในจำนวนเท่านั้นมาให้ตรวจดู ให้ศาลมัดการให้ตามคำร้องขอนั้น

ถ้าอนุญาโตตุลาการเห็นว่าจำต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างใดที่ต้องดำเนินการทางศาล(หมายเรียกพยาน หรือให้พยานสถาบันตน หรือให้ส่งเอกสาร) อนุญาโตตุลาการอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ให้ศาลมัดดำเนินกระบวนการพิจารณา เช่นว่านั้น ถ้าศาลเห็นว่ากระบวนการพิจารณานั้นอยู่ในอำนาจศาลและพึงรับทำให้ได้แล้ว ให้ศาลมัดการให้ตามคำขอ เช่นว่านี้โดยเรียกค่าธรรมเนียมศาลตามอัตราที่กำหนดไว้ สำหรับกระบวนการพิจารณาที่ขอให้จัดการนั้นจากอนุญาโตตุลาการ ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 215 และมาตรานี้ อนุญาโตตุลาการมีอำนาจที่จะดำเนินการตามวิธีพิจารณาใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ เว้นแต่ในข้อตกลงจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการในศาลยังไม่ผูกพันคู่ความ จนกว่าศาลได้มีคำพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้น ตามมาตรา 218 วรรค 2 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 140, 141 และ 142 ว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งของศาล ซึ่งจะทำคำชี้ขาดเกินคำขอ หรือนอกจากที่ปรากฏในฟ้องไม่ได้

ในข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งรวมทั้งคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างในการที่จะนำวิธีการอนุญาโตตุลาการในศาลมาใช้ด้วยนั้น จะต้องเกิดจากความตกลงโดยสมควรใจของคู่ความที่จะใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในศาล ในกรณีจัดขึ้นชี้ขาดประจำเดือนข้อพิพาททั้งหมด หรือบางส่วนโดยยื่นคำร้องขอร่วมกันต่อศาล จะเห็นได้ว่าเมื่อคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว กรณีดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ค่อนข้างยาก เพราะโอกาสที่คู่ความจะตกลงกันได้ในการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้จะมีน้อยมาก ในทางปฏิบัติศาลไทยหรือคู่ความไม่ค่อยนำวิธีการอนุญาโตตุลาการในศาลมาใช้กันเท่าใดนัก หรืออาจกล่าวได้ว่าเกือบไม่มีการใช้เลยก็ว่าได้ ดังนั้นโอกาสที่คู่ความที่พิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างจะตกลงกันใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในศาล มะระจะข้อพิพาทก็จะเกิดขึ้นน้อยมากเข่นกัน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าในส่วนของการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างในศาลตามระบบศาลยุติธรรมของประเทศไทย ระบบของการดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาของศาลไทย จะมีลักษณะที่เคร่งครัด มีพิธีการขั้นตอนมาก และใช้ระยะเวลา many กว่าคดีแต่ละเรื่องจะถึงที่สุด เนื่องจากระบบของศาลต้องการให้คุ้มкамาสามารถต่อสู้ในคดีได้อย่างเต็มที่ นอกจากระบบของศาลจะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้สามารถใช้ระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ได้ทุกรสื่อ แม้จะมีการสร้างวิธีการต่างๆ อันเป็นกลไกทางกฎหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เพื่อเสริมกระบวนการพิจารณา มีความคล่องตัวและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น การขอกระเบียบศาลแพ่งว่าด้วยการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมความ พ.ศ. 2537 และการอนุญาโตตุลาการในศาล แต่วิธีการขั้นตอนเหล่านี้ มีข้อบกพร่อง อันเป็นปัญหาและอุปสรรคหลายประการเมื่อนำมาใช้การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง กอปรกับการวินิจฉัยข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง ต้องใช้บุคคลที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาทำการวินิจฉัย เช่น ความเสียหายในการก่อสร้าง หรือค่าสินไหมทดแทนการก่อสร้างตามสัญญาเป็นต้น ด้วยเหตุผลทั้งหลายเหล่านี้ผู้เขียนจึงเห็นว่าวิธีการระงับข้อพิพาทในศาลจึงอาจจะยังไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง

2.3 การระงับข้อพิพาทนอกศาล

เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการนอกเหนือจากการวินิจฉัยทางศาลปกติ ซึ่งสามารถนำมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง ได้แก่วิธีการดังต่อไปนี้

2.3.1 การเจรจาต่อรอง การเจรจาต่อรองเป็นเรื่องที่กระทำกันระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่ายโดยไม่มีบุคคลภายนอกเข้ามาร่วมด้วย และการเจรจาต่อรองอาจเป็นรูปแบบที่ไม่มีเรื่องพิพาทกันแต่ประสงค์จะเจรจาต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ฝ่ายตนต้องการหรือเป็นรูปแบบที่มีเรื่องพิพาทกันแล้วจึงมาเจรจาต่อรองเพื่อระงับข้อพิพาทก็ตาม การรู้เทคนิควิธีการเจรจาต่อรองนับเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่ง ผู้เจรจาจำเป็นต้องรู้เทคนิคและขั้นตอนของการเจรจาต่อรองว่ามีอย่างไรบ้าง โดยอย่างน้อยเข้าใจถึงบทบาทในการเจรจาต่อรองซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ คือ การเตรียมตัว การปรึกษา การนำเสนอ และการ

ต่อรอง โดยเฉพาะลักษณะที่จะต้องมีการให้ และการรับ เป็นการแลกเปลี่ยน ในสิ่งที่คุ้มครอง อีกฝ่ายหนึ่งต้องการอยู่ในตัวด้วย และยังต้องนึกคิดอยู่ในใจถึงขั้นตอนและลักษณะต่างๆ ดังกล่าวนี้แทนคุ้มครองแต่ละฝ่ายในขณะที่มีการเจรจาทันเพื่อทำจุดประสมศี燧ให้ได้ผลลัพธ์ด้วย¹⁹

ข้อดีของการเจรจาต่อรอง

1. สามารถรักษาความลับระหว่างคู่กรณี
2. เสียค่าใช้จ่ายน้อยหากคู่กรณีสามารถเจรจาจะงบข้อพิพาทด้วยรวดเร็ว เพราะไม่ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่บุคคลภายนอก
3. มีความรวดเร็ว เพราะการจะงบข้อพิพาทไม่ใช่เรื่องกับการว่างหรือไม่ว่างของบุคคลภายนอก

ข้อเสียของการเจรจาต่อรอง

1. การเจรจาใช้เวลานาน เพราะคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะไม่ร่วมมือในการจะงบข้อพิพาท
2. ผลการเจรจาอาจจะไม่ผูกพันคู่กรณี เว้นแต่จะมีการเข้าขัดโดยอนุญาโตตุลาการ หรือการตัดสินโดยผู้พิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ
3. ไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่จะมีคำพิพากษาตามการประนีประนอมยอมความ

2.3.2 การประนอมข้อพิพาท เป็นระบบการประนีประนอมข้อพิพาทที่ดีอีกวิธีหนึ่งในลักษณะของการไกล่เกลี่ยอันหมายถึงกระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาท โดยมีบุคคลที่สามเป็นคนกลางเข้าช่วยเหลือให้เกิดการประนีประนอมยอมความ²⁰ ความหมายของการประนีประนอมยอมความตามความหมายพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้แยกคำนี้เป็น 2 คำ คือคำว่า “ประนีประนอม” หมายถึง ผ่อนหนักผ่อนเบาให้แก่กัน ป้องดองกัน ฉลุ่มอ่อนลุ่ย²⁰ ส่วนคำว่า “ยอมความ”

¹⁹ ภาณุ รังสีสหัส. “การไกล่เกลี่ยหรือการประนอมข้อพิพาท” ดุลพาน. เล่ม 2 ปีที่ 42 เมษายน - มิถุนายน 2538 หน้า 142

²⁰ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 หน้า 500

หมายถึง การตกลงร่วมข้อพิพาทโดยการผ่อนผันซึ่งกันและกันและยอมรับสิทธิใหม่อันเกิดการประนีประนอม²¹

หลักเกณฑ์ของการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ

- 1.คู่ความต้องสมัครใจ และเต็มใจใช้ระบบนี้ทั้ง 2 ฝ่าย
- 2.ในระหว่างการเจรจาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจสามารถยกเลิกการเจรจาได้ทันที โดยไม่มีข้อผูกพันใด ๆ
- 3.ข้อตกลงที่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น คู่ความทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องพอใจ การนำวิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความมาใช้ร่วมข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างนั้น จะมีข้อบกพร่องคือ ยังไม่มีรูปแบบกระบวนการของการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความที่แน่นอน ปัญหาความเป็นกลางของผู้ไกล่เกลี่ยหากแก่การดูแล ในเรื่องของการให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ปัญหานี้ในเรื่องอำนาจต่อรองระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างและหรือผู้เสียหายยังเหมือนกับวิธีการเจรจาต่อรอง หากนำวิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความมาใช้เป็นหลักเพียงวิธีการเดียว ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการนำไปใช้ร่วมกับวิธีการร่วมข้อพิพาทวิธีการอื่น ๆ

การประนอมข้อพิพาทโดยทั่วไปมีข้อดีข้อเสียเหมือนการไกล่เกลี่ย แต่ในเรื่องการรักษาความลับมีผลเสียมากกว่า เพราะในชั้นของการประนอมข้อพิพาทนั้นเป็นสิ่งที่คู่กรณีจะต้องเปิดเผย ทั้งรายละเอียดแห่งการพิพาทแก่บุคคลภายนอกคือผู้ประนอมข้อพิพาท มากกว่าการร่วมข้อพิพาทแบบคู่กรณีเจรจา กันเองหรือเพียงแต่มีคนมาไกล่เกลี่ย การประนอมข้อพิพาทนั้นบางครั้งบุคคลภายนอกต้องทราบข้อมูลจึงจะเสนอความเห็นของตนแก่คู่กรณีเพื่อเป็นทางออกในการร่วมข้อพิพาท

2.3.3 การอนุญาโตตุลาการ การร่วมข้อพิพาทนั้นเป็นวิธีการร่วมข้อพิพาทนอกศาลที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่

²¹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 653.

จะนำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทในสัญญาการก่อสร้าง จึงออกล่าโดยรายละเอียดใน
บทที่ 3

บทที่ 3

การระงับข้อพิพาทในสัญญาการก่อสร้างโดยอนุญาโตตุลาการ

วิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในสัญญาการก่อสร้างนั้นอาจจะแบ่งได้เป็นสองรูปแบบ คือ

3.1 อนุญาโตตุลาการที่ไม่ใช้สถาบัน (Ad hoc arbitration)

อนุญาโตตุลาการที่ไม่ใช้สถาบันเกิดขึ้นจากบรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องในอนุญาโตตุลาการเกิดความระแวงในบางครั้งว่า สถาบันอนุญาโตตุลาการที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นสถาบันประเภทใด อาจมีความโน้มเอียงไปในแนวเดียวกับความคิดของผู้บริหารผู้ก่อตั้งสถาบัน หรือผู้ที่สนับสนุนกิจกรรมของสถาบัน หรือพบว่ากฎหมายของสถาบันต่างๆ ไม่ตรงความต้องการของตน ทางออกประการหนึ่งก็คือการอนุญาโตตุลาการโดยไม่ใช้สถาบันที่เรียกว่า "ad hoc arbitration"

อนุญาโตตุลาการในรูปแบบนี้ คู่กรณีจะเป็นผู้กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดต่างๆ ทั้งหมดไว้ในข้อตกลงอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ขอบเขตอำนาจของอนุญาโตตุลาการ สถานที่พิจารณาคดี หรือวิธีพิจารณาคดีเป็นต้น

ข้อเสียของอนุญาโตตุลาการแบบนี้คือ การขาดบุคคลที่จะมาช่วยในการดำเนินงานในด้านธุรการ เพราะฉะนั้นคู่กรณีหรืออนุญาโตตุลาการเองจะต้องทำงานธุรการด้วย เช่น การนัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อการพิจารณาคดี การจัดหาที่พักระหว่างการพิจารณาคดี การติดต่อสัมภาษณ์เอกสารและกำหนดการต่างๆ และบ่อยครั้งที่พบว่าสัญญาของคู่กรณีนั้นไม่รัดกุมเพียงพอทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในชั้นพิจารณาคดีของอนุญาโตตุลาการ ผู้เขียนพบว่าในประเทศไทยข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนหรือเอกชนกับเอกชนนิยมที่จะใช้อนุญาโตตุลาการแบบนี้ ในทางปฏิบัติองค์กรการสหประชาชาติได้จัดทำกฎหมายที่เรียกว่า ECAFE Rules และ UNCITRAL Rules of Arbitration ขึ้นมาเพื่อให้คู่กรณีที่ประสงค์จะทำการอนุญาโตตุลาการโดยไม่ใช้สถาบันนำไปใช้กับการ

อนุญาโตตุลาการของตน ซึ่งก็ต้องเน้นว่าองค์กรการสนับสนุนภาคีนั้นไม่ใช่สถาบันที่ให้บริการด้านอนุญาโตตุลาการเหมือนกับสถาบันอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ได้ยกร่างกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการขึ้นมาก่อนเพื่อที่จะสนับสนุนและการส่งเสริมการระงับข้อพิพาททางการค้าโดยอนุญาโตตุลาการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

นอกจากความไม่รัดกุมของสัญญาอนุญาโตตุลาการแล้ว ยังอาจเกิดปัญหาความไม่แน่นอนว่ารายละเอียดต่างๆ ที่คู่กรณีได้ตกลงกันไว้เกี่ยวกับการทำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการว่าศาลจะบังคับให้ได้หรือไม่เพียงใด หากมีการขอให้ศาลมีบังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ อย่างไรก็ได้การอนุญาโตตุลาการรูปแบบนี้ก็เป็นที่นิยมใช้กันพอสมควรโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคู่กรณีฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพ่อค้าหรือนักลงทุนต่างประเทศ²²

ตัวอย่างเช่น ข้อสัญญาระงับข้อพิพาทในสัญญาโครงการระบบทางด่วนชั้นที่ 2 ระหว่างการทางพิเศษแห่งประเทศไทย กระทรวงมหาดไทย กับ บริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด²³

ข้อ 27 การระงับข้อพิพาท

27.1 นอกเสียจากจะกำหนดให้เป็นอย่างอื่นในสัญญานี้ ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องที่เกิดขึ้นหรือเกิดเนื่องจากสัญญานี้จะต้องเสนอต่อ “คณะกรรมการ” ก่อน เพื่อให้แน่ใจว่าจะสามารถตกลงกันฉันมิตรได้หรือไม่ และในกรณีที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ภายใน 60 วันหรือกำหนดระยะเวลาอื่นที่คู่สัญญาอาจตกลงกัน คู่สัญญาฝ่าย

²² อนันต์ จันทร์อภาก. กฎหมายว่าด้วยการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ นอกราช. กรุงเทพฯ, :นิติธรรม 2536. หน้า 30 - 31

²³ เริ่มร้อย ชุติวงศ์, จุลสิงห์ วัฒนาศิริ. อนุญาโตตุลาการในกรณีที่รัฐหรือน่วยงานของรัฐเป็นคู่กรณี. การอบรมหลักสูตรการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ และ Workshop. ระหว่างวันที่ 3 มีนาคม - 9 เมษายน 2542 สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม.

ได้ฝ่ายหนึ่งอาจดำเนินการให้มีการระงับข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งดังกล่าวโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการแห่งราชอาณาจักรไทย

3.2 อนุญาโตตุลาการที่ใช้สถาบัน (Institutional arbitration)

ในแต่ละประเทศจะมีสถาบันอย่างน้อยที่สุดหนึ่งแห่ง ที่ให้บริการในการระงับข้อพิพาททางการค้า สถาบันเหล่านี้อาจได้แก่หอการค้าของประเทศนั้นๆ หรือสมาคมการค้าภายในประเทศต่างๆ ซึ่งอาจเป็นสถาบันที่ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐ และถือว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐ หรืออาจก่อตั้งโดยเอกชน เช่นประเทศไทยก็มีของสภានของการค้าไทยซึ่งเป็นของเอกชน และสถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่ในการให้บริการในการประนอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

ลักษณะโครงสร้างของสถาบันอนุญาโตตุลาการภายในประเทศนั้นแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับว่าประเทศนั้นๆ อยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบใด ประเทศเสรีนิยมหรือประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบก่อให้เกิด (market economy) สถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศเหล่านี้มักจะเป็นของเอกชน มีความคล่องตัวและความเป็นอิสระสูง แต่ถ้าเป็นประเทศสังคมนิยมหรือที่มีเศรษฐกิจแบบวางแผน (planned economy) ก็มักจะให้มีสถาบันอนุญาโตตุลาการที่เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อรัฐ ซึ่งในกรณีนี้นักลงทุนหรือพ่อค้าชาวต่างชาติจะแรงในเรื่องของความเป็นอิสระของอนุญาโตตุลาการ และพยายามหลีกเลี่ยงการให้บริการ

ที่เรียกว่าเป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการภายในประเทศนั้น หมายถึงมีสำนักงานตั้งอยู่ภายในประเทศเท่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าสถาบันเหล่านี้จะไม่ให้บริการในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศด้วย สถาบันของบางประเทศมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับโดยประเทศต่างๆ มากมาย เป็นต้นว่า American Arbitration Association (AAA), Chambre Arbitrale de Paris, Indian Council of Arbitration, Italian Arbitration Association, Japan Commercial Arbitration, London Court of International Arbitration

สถาบันอนุญาโตตุลาการต่างๆนั้นมีกฎหมายหรือข้อบังคับเป็นของตนเอง บรรดากฎหมายหรือข้อบังคับของสถาบันนั้น ไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมาย เมื่อคู่กรณีตกลงให้ทำการอนุญาโตตุลาการภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับของสถาบันใด กฎหมายหรือข้อบังคับนั้นมีผลแต่เพียงเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงของคู่กรณีเท่านั้น โดยปกติแล้ว สถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศนั้นๆเวลาเลือกใช้บริการจึงจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบกฎหมายของแต่ละประเทศและกฎหมายหรือข้อบังคับของสถาบันต่างๆให้ดีเสียก่อนว่าเหมาะสมกับความต้องการของคู่กรณีหรือไม่เพียงใด

สถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย ซึ่งให้บริการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการโดยมีข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของตนเองมีดังนี้

3.2.1 สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม

สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรมในฐานะเป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการในการดูแลและระงับข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นโดยอนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาทส่วนใหญ่ที่เข้าสู่สำนักงานอนุญาโตตุลาการจะมีทุนทรัพย์สูงและเป็นประเด็นชั้บท่อนยุ่งยากซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญของอนุญาโตตุลาการ

จากการดำเนินการในสถาบันอนุญาโตตุลาการ ที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในแก่คู่พิพาตามสัญญาอนุญาโตตุลาการเท่าที่ผ่านมา อาจถือได้ว่า สำนักงานอนุญาโตตุลาการประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่อาจเรียกได้ว่าถึงระดับที่น่าพอใจนัก เพราะกระบวนการอนุญาโตตุลาการยังไม่ได้รับการยอมรับในวงการค้าและธุรกิจโดยทั่วไปให้เป็นทางเลือกแทนการระงับข้อพิพาทแทนการระงับข้อพิพาทโดยศาลยุติธรรม และยังไม่อาจบรรลุเป้าจุดประสงค์ของการหนึ่งของการจัดตั้งสำนักงานอนุญาโตตุลาการเพื่อให้เป็นสถาบันกลางในการระงับข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศ ทำให้มองกันว่าปัญหานี้น่าจะมาจากการที่สำนักงานอนุญาโตตุลาการเป็นหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้รูปแบบองค์กรส่วนทางกับรูปแบบองค์กรของสถาบันอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยนั้นๆ ที่ได้พัฒนากระบวนการกรองอนุญาโตตุลาการไปมาแล้วได้ดำเนินการโดยอิสระแยกต่างหากจากภาครัฐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการกรองข้อพิพาท

ของเอกสารด้วยกันเอง ถ้าเป็นหน่วยงานของรัฐอาจทำให้เกิดความเคลื่อนแคลงสังสัยได้ถึงความเป็นกลางในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ หรือเป็นกรณีเป็นข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศซึ่งคู่พิพาทด้วยการนี้ระบบของการระงับข้อพิพาทโดยรัฐในรูปของศาลยุติธรรมของประเทศไทยของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง ซึ่งการที่หน่วยงานที่เข้ามาดูแลการระงับข้อพิพาทดังกล่าวยังคงเป็นหน่วยงานของรัฐก็อาจเกิดความไม่มั่นใจในกระบวนการความยุติธรรมข้อคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง

การดำเนินกระบวนการการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการของสำนักงานอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรมต้องเป็นไปตามข้อบังคับและ พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2543 โดยมีขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการอนุญาโตตุลาการสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สัญญาอนุญาโตตุลาการ

ตามมาตรา 6 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 บัญญัติว่าสัญญาอนุญาโตตุลาการจะมีผลผูกพันคู่กรณีได้ก็ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือมีข้อสัญญาประกายอยู่ในเอกสารใต้ตوبทางจดหมาย โทรเลข โทรพิมพ์ หรือเอกสารอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสัญญาอนุญาโตตุลาการจะทำด้วยวาจาไม่ได้ ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรมข้อ 2 บัญญัติว่า คู่พิพาทอาจจะระบุข้อกำหนดอนุญาโตตุลาการดังกล่าวต่อไปนี้ในสัญญาเพื่อให้สถาบันเป็นผู้จัดการอนุญาโตตุลาการ และใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการแก่อนุญาโตตุลาภาระนั้น

“ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใดๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากสัญญานี้ หรือเกี่ยวเนื่องกับสัญญานี้ รวมทั้งปัญหาการผิดสัญญา การเลิกสัญญา หรือความสมบูรณ์แห่งสัญญาดังกล่าว ให้ทำการวินิจฉัยซึ่งขัดโดยอนุญาโตตุลาการ ตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการเสนอข้อพิพาทเพื่อการอนุญาโตตุลาการและให้อยู่ภายใต้การจัดการของสถาบันดังกล่าว”

2. ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการไม่จำเป็นต้องมีการกำหนดตัวผู้เป็นอนุญาโตตุลาการไว้ ในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของการทำสัญญา

อนุญาโตตุลาการเน้นอยู่ที่คู่สัญญา มีเจตนาที่ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาท โดยจะตกลงกันกำหนดตัวบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการไว้ในสัญญารือจะมาตกลงกันในภายหลังก็ได้

3. การบังคับตามสัญญาอนุญาโตตุลาการ กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาอนุญาโตตุลาการ คือนำข้อพิพาทนั้นมาฟ้องร้องต่อศาล แทนที่จะเสนอข้อพิพาทต่ออนุญาโตตุลาการตามที่ได้ตกลงกันไว้ คู่สัญญาฝ่ายแรกถูกฟ้องร้องอาจยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันสืบพยานหรือก่อนมีคำพิพากษาในกรณีไม่มีการสืบพยาน ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี และถ้าศาลทำการไต่สวนแล้วไม่ปรากฏว่ามีเหตุประการอื่นๆ หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญานั้นได้ ก็ให้สามารถมีคำสั่งจำหน่ายคดีเพื่อให้คู่สัญญาไปดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการก่อน

ในเรื่องนี้อาจารย์วิชัย อริยันนท์²⁴ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้ “ สถาบันอนุญาโตตุลากรทุกแห่งจะมีข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของตนเองซึ่งจะต้องผูกพันคู่สัญญาซึ่งอาจจะทำในรูปของสัญญารือข้อตกลงในสัญญา ”

2. อนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการเป็นบุคคลที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการนี้ เพื่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยซึ่งขาดข้อพิพาทนั้นย่อมต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และความยุติธรรม ของผู้เป็นอนุญาโตตุลาการ ดังนั้นการระงับข้อพิพาทจะสำเร็จสมตามความมุ่งหมายหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับผู้เป็นอนุญาโตตุลาการเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจเป็นอย่างมากในการแต่งตั้งบุคคลที่จะมาเป็นอนุญาโตตุลาการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ และบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการ บุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการนั้นจะต้อง เป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือมีความสามารถตามกฎหมาย

สิ่งสำคัญของคู่กรณีที่จะตกลงกันเกี่ยวกับวิธีการและบุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ ที่ต้องคำนึงถึงคือเรื่องของเสรีภาพในการทำความตกลงกัน ซึ่ง

²⁴ วิชัย อริยันนท์. ผู้พิพากษา. สัมภาษณ์ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง. 26 มิถุนายน 2543

เป็นหลักพื้นฐานของกฎหมายเอกชนและเรื่องของความเสมอภาคของคู่กรณีในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคู่กรณี คู่กรณีทุกฝ่ายต้องได้รับเสริมภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกัน หลักแห่งความเสมอภาคในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการได้บัญญัติไว้ในมาตรา 11 ของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 บัญญัติว่า “อนุญาโตตุลาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ในกรณีที่มีอนุญาโตตุลากราวหลายคน ให้คู่กรณีตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละเท่ากัน”

ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการนั้นคู่กรณีอาจตกลงกันดังต่อไปนี้

1. การแต่งตั้งโดยคู่กรณีเอง ในกรณีที่มีข้อตกลงกันมาตั้งแต่ต้น โดยอาจจะมีการระบุบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลากรหรือไม่ก็ได้ หรือจะตกลงกันภายหลังข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้วก็ได้เช่นกัน

2. ให้สถาบันอนุญาโตตุลาการ เป็นผู้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการให้ กรณีนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่คู่กรณีตกลงกันให้ระงับข้อพิพาทด้วยการอนุญาโตตุลาการ ตามข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งในกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลากร ก็อาจกำหนดวิธีการที่สถาบันอนุญาโตตุลาการจะแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไว้ดังนี้

ข้อ 10 เว้นแต่คู่กรณีตกลงเป็นอย่างอื่นให้มีจำนวนอนุญาโตตุลาการ จำนวน 1 คน หรือ 3 คน

ข้อ 11 หากคู่กรณีตกลงกันให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้สถาบันจัดส่งรายชื่ออนุญาโตตุลาการในทะเบียนของสถาบันอย่างน้อย 3 ชื่อไปยังคู่กรณี รายชื่อซึ่งส่งไปยังคู่กรณีทุกฝ่ายต้องเป็นรายชื่อเดียวกัน

(2) ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายชื่อตาม (1) ให้คู่กรณีคัดชื่ออนุญาโตตุลากรที่ตนไม่ประสงค์ออก และเลือกรายชื่อที่เหลือเป็นอนุญาโตตุลากร เรียงตามลำดับความพึงพอใจก่อนหลัง

(3) เมื่อระยะเวลาตาม (2) ได้สิ้นสุดลง ให้ผู้อำนวยการตั้งอนุญาโตตุลาการ 1 คน จากรายชื่อที่ได้รับความเห็นชอบของคู่กรณี ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงลำดับความพึงพอใจที่คู่กรณีได้แสดงไว้ด้วย

(4) หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ดำเนินการตาม (2) ให้ผู้อำนวยการดำเนินการตั้งอนุญาโตตุลาการเอง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ และความเป็นกลางของบุคคลที่ได้รับการตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ

(5) หากคู่กรณีเห็นร่วมกัน จะตั้งบุคคลที่ไม่อยู่ในทะเบียนอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการก็ได้

ข้อ 12 หากคู่กรณีตกลงให้มีอนุญาโตตุลาการ 3 คน ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้คู่กรณีตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละ 1 คน และให้อনุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งบุคคลภายนอกอีกหนึ่งคนเป็นประธานคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ

(2) ให้นำข้อบังคับตามข้อ 11 มาใช้แก่การตั้งประธานคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการโดยอนุโญติ

(3) ในการออกเสียง อนุญาโตตุลาการและประธานคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการมีคะแนนเสียงเท่ากันคนละ 1 เสียง

(4) คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก

3. ให้บุคคลภายนอกเป็นผู้แต่งตั้ง กรณีนี้เป็นกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดให้บุคคลภายนอกเป็นผู้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ซึ่งกรณีนี้สามารถทำได้ เช่นกัน ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 บัญญัติว่า การนี้ไว้ในมาตรา 15 วรรค แรกว่า “ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือห่วยคน เป็นอนุญาโตตุลาการ หรือให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ตั้งอนุญาโตตุลาการ.....” ข้อบังคับ อนุญาโตตุลาการของสำนักงานอนุญาโตตุลาการได้กำหนดไว้ในข้อ 13 ดังนี้

(1) การตั้งอนุญาโตตุลาการต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อของผู้ตั้ง พร้อม ระบุชื่อที่อยู่ สัญชาติ อาชีพ และคุณสมบัติของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น อนุญาโตตุลาการ

(2) อนุญาโตตุลาการต้องให้ความยินยอมในการแต่งตั้ง

(3) ให้ผู้อำนวยการรับแจ้งซึ่งรายละเอียดของอนุญาโตตุลาการให้คู่กรณีทุกฝ่ายทราบ

การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการไม่ว่าโดยวิธีใด จะต้องเป็นไปตามมาตรา 12 ของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 คือต้องทำการแต่งตั้งภายในกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญา หรือภายในกำหนดเวลาอันสมควร โดยได้รับความยินยอมจากบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ

ผลภายหลังการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น เมื่อแต่งตั้งบุคคลได้เป็นอนุญาโตตุลาการโดยชอบแล้ว บุคคลดังกล่าวก็สามารถทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณีได้ โดยหลักการแล้ว เมื่อมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแล้วจะถอดถอนไม่ได้เว้นแต่คู่กรณีทุกฝ่ายได้ยินยอม หรือปรากฏเหตุคัดค้านอนุญาโตตุลาการขึ้น และได้มีการหยิบยกเหตุแห่งการคัดค้านนั้นขึ้นดัดค้าน แล้วมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการขึ้นใหม่แทนบุคคลที่ถูกคัดค้าน

3. วิธีพิจารณาชั้nonญาโตตุลาการ เป็นอำนาจหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อวินิจฉัยข้อพิพาทของคู่กรณีจะต้องอาศัยสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างคู่กรณีเป็นพื้นฐานเบื้องต้น สิ่งแรกที่อนุญาโตตุลาการจะต้องทำหลังจากได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการคือ การกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการพิจารณาข้อพิพาท ในทางปฏิบัติอนุญาโตตุลาการจะปรึกษาหารือกับบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเสียก่อนเพื่อความสะดวกของทุกฝ่าย

ในการพิจารณาคดีในชั้nonญาโตตุลาการ คู่กรณีอาจดำเนินการด้วยตนเองหรือมอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการแทนตนเองได้และมีสิทธิที่จะมีที่ปรึกษาและทนายความอยู่ด้วยตลอดระยะเวลาที่ทำการพิจารณาคดีตามมาตรา 19 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530

ในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้nonญาโตตุลาการนั้น โดยสาระแล้วส่วนใหญ่จะเป็นไปตามข้อตกลงของคู่กรณี แต่ก็พบว่าคู่กรณีมักจะไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาเอาไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ ในส่วนนี้เมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้นอาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการ

พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาท เพราะคู่กรณีอาจตกลงกันไม่ได้หรือตกลงกันได้ก็ต้องใช้ระยะเวลาอันสูงจะให้เกิดความล่าช้า ถ้าพิจารณาประเด็นนี้จะเห็นถึงประโยชน์ของการอนุญาโตตุลาการแบบสถาบัน (Institutional arbitration) ว่ามีประโยชน์มากกว่าการอนุญาโตตุลาการแบบตกลงกันเอง (ad hoc arbitration) เพราะกฎหมายที่ห้ามบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการนั้นได้กำหนดรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ค่อนข้างชัดเจน และละเอียดพอสมควร จึงทำให้การระงับข้อพิพาทเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วกว่า

หลักการพื้นฐานของการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอนุญาโตตุลาการนั้น จะมีลักษณะที่ยึดหยุ่นกว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลมาก อนุญาโตตุลาการจึงไม่จำเป็นที่จะต้องเคร่งครัดกับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเมื่อศาลมีอำนาจพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ ไม่ต้องคำนึงถึงกฎหมาย พ.ศ.2530 ได้กำหนดหลักพื้นฐานของการดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการไว้ในมาตรา 17 ว่า “ก่อนจะทำการพิจารณาให้อนุญาโตตุลาการฟังคู่กรณีและมีอำนาจได้ส่วนตามที่เห็นสมควรในข้อพิพาทที่เสนอมาหนึ่น

ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการหรือกฎหมายมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นให้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควรโดยคำนึงถึงหลักแห่งความยุติธรรมเป็นสำคัญ”

ตามมาตรา 17 สรุปสระสำคัญได้ว่า

- 1.อนุญาโตตุลาการต้องฟังคู่กรณีก่อนทำการพิจารณา
- 2.อนุญาโตตุลาการมีอำนาจทำการไต่สวน
- 3.อนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินการพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควร เช่น การสืบพยาน การเดินแยริญสืบ การพิจารณาข้อพิพาทด้วยตนเอง การร้องขอต่อศาลในเรื่องต่างๆ อาทิเช่น การขอให้ศาลออกหมายเรียก หรือ การคุ้มครองประโยชน์ชั่วคราว เป็นต้น

อย่างไรก็ได้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้น จะต้องไม่ขัดกับกฎหมายและข้อตกลงของคู่กรณี พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 จึง

ได้บัญญัติหลักการพื้นฐานไว้อย่างกว้างๆ เพื่อเป็นกรอบของการใช้ดุลพินิจของอนุญาโตตุลาการไว้ และถ้าคู่กรณีได้ตกลงกันเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความไว้อย่างไร หรือตกลงให้นำกฎหมายของสถาบันอนุญาโตตุลาการใดมาใช้บังคับแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการก็ต้องเป็นไปตามนั้น

4. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 บัญญัติไว้ในมาตรา 16 ว่า "คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ในกรณีที่ไม่อาจหาเสียงข้างมากได้ก็ให้ออนุญาโตตุลาการทุกคนตกลงร่วมกันตั้งบุคคลหนึ่งขึ้นมาเป็นผู้ชี้ขาด เพื่อความรวดเร็วในการระงับข้อพิพาท คู่กรณีอาจตกลงกำหนดระยะเวลาสำหรับการทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเอาไว้" พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 บัญญัติว่า "อนุญาโตตุลาการจะต้องทำคำชี้ขาดให้เสร็จภายในเวลา 180 วัน นับแต่วันตั้งอนุญาโตตุลาการคนสุดท้าย หรือผู้ชี้ขาด เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น" คู่กรณีอาจตกลงกันได้ว่า่วงเวลาทำคำชี้ขาด คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต้องทำเป็นหนังสือ ลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดแล้ว แต่กรณีโดยบุแห่งบุและหัวนิจจัยทั้งปวงให้โดยชัดแจ้งด้วย (มาตรา 20 พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530) สำหรับขอบเขตของการทำคำชี้ขาดนั้นจะเห็นได้ว่าอำนาจของอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นจากสัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นพื้นฐาน จึงไม่อาจกำหนดหรือชี้ขาดการใดให้เกินกว่าข้อของเขตของสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่กรณีได้

5. ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย สำหรับเรื่องค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายและค่าป่วยการ ในกรณีที่มิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญาอนุญาโตตุลาการ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย และค่าป่วยการอนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาด ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าสัญญาอนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ชัดแจ้งแล้วก็ให้เป็นไปตามนั้น

พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการมีลักษณะเป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้คู่กรณีหรือคู่สัญญาทำความตกลงในเรื่องต่างๆ กันได้เอง จึงก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคืออาจตกลงกันไม่ได้ ทำให้เกิดความล่าช้า หรืออาจทำให้การอนุญาโตตุลาการ

ไม่อาจดำเนินไปได้ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการต่างๆ ข้อบังคับหรือที่เกิดขึ้นตามมา้นี้จะสนับสนุนและส่งเสริมการอนุญาโตตุลาการ เพื่อใช้รับข้อพิพาทด้วยประเภทให้เหมาะสมรวดเร็วเป็นธรรม เนื่องจากข้อพิพาทด้วยประเภทซึ่งมีลักษณะและมูลเหตุพิพาทที่แตกต่างกัน อันจะทำให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

3.2.2 สาขากิจการค้าแห่งประเทศไทย

สาขากิจการค้าแห่งประเทศไทยมีกิจการดำเนินการ หรือรับข้อพิพาททางการค้า โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับการประเมินข้อพิพาททางการค้าเล็กน้อยๆ

ได้แก่ กรณีที่มีการร้องเรียน ว่ามีการผิดสัญญาซื้อขายสินค้าจากพ่อค้าคนไทย โดยการร้องเรียนมั่นคุ้กรณ์ในต่างประเทศอาจร้องเรียนผ่านทางสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศไทยนั้นๆ หรือร้องเรียนมายังกระทรวงพาณิชย์ไทย (กรมการค้าต่างประเทศ) หรือสภากิจการค้าไทยหรือสมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นๆ

การร้องเรียนผ่านสถานเอกอัครราชทูตดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศจะส่งเรื่องมายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย คือ กรมการค้าต่างประเทศ สภากิจการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมการค้าที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่พิพาท หรือกองกำกับการตำรวจนครบาลรักษาเพื่อดำเนินการ

การร้องเรียนต่อกำกับการต่างประเทศนั้น ก็จะส่งให้กรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งเป็นผู้รักษาการตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการส่งออก เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งกรมการค้าต่างประเทศก็จะอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการส่งออก มีหนังสือเรียกให้บริษัทที่ถูกร้องเรียนไม่ยอมปฏิบัติตามกรมการค้าต่างประเทศ ก็ไม่มีอำนาจที่จะบังคับได้นอกจากแจ้งให้ผู้ที่ถูกร้องเรียนไปดำเนินการฟ้องร้องศาลเอาเอง

ในส่วนของสภากิจการค้าแห่งประเทศไทยก็จะมีวิธีดำเนินการ เช่นเดียวกับกรมการค้าต่างประเทศคือ เซัญผู้ถูกร้องเรียนมาซึ่งจะพร้อมกับแจ้งให้สมาคมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่พิพาทดำเนินการอีกทางหนึ่ง หากผู้ถูกร้องเรียนไม่ยอมซึ่งจะ หรือไม่ยอมทำตามความตกลงด้วยดีสภากิจการค้าแห่งประเทศไทยก็ไม่มีอำนาจใดที่จะบังคับได้ นอก

จากคัดซื่อออกจากสมาชิกของสภាលของการค้าฯหรือสมาคมการค้า ซึ่งก็ไม่มีผลกระทบนัก สิ่งที่ทำได้ก็คือแจ้งให้ผู้ร้องเรียนนำขึ้นฟ้องศาลต่อไป

2. ระดับอนุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ในสัญญาซื้อขาย หรือคู่กรณีตกลงกันให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการของสภាលของการค้าไทย สภាលของการค้าก็จะเป็นผู้ดำเนินการตามกระบวนการต่อไป

การดำเนินระงับข้อพิพาททางการค้าโดยวิธีอนุญาโตตุลาการในประเทศไทยนั้นเดิมสภាលของการค้า จะเป็นผู้ดำเนินการเพียงสถาบันเดียว แต่ต่อมาใน พ.ศ. 2530 ได้มีการออก พ.ร.บ.อนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ขึ้น กระทรวงยุติธรรมก็ได้จัดตั้งสำนักงานอนุญาโตตุลาการขึ้นในกระทรวงยุติธรรม เพื่อดำเนินการระงับข้อพิพาททางการค้าในประเทศไทยขึ้นอีกสถาบัน การดำเนินการของสภាលของการค้า นั้นเป็นไปโดยอาศัยตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการการค้าไทย ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2511 (1968) ซึ่งยกเว้นขึ้นโดยอาศัยแนวทางจากข้อบังคับสำหรับอนุญาโตตุลาการการค้าระหว่างประเทศของ ECAFE และมาตรฐานแห่งการประนอมข้อพิพาทของ ECAFE (ECAFE RULES FOR INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION AND THE ECAFE STANDARDS FOR CONCILIATION) และข้อบังคับการระงับข้อพิพาททางการค้าของหอการค้านานาชาติ

การนำข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการสภាលของการค้าแห่งประเทศไทย

1. การที่จะนำข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการของสภាលของการค้านั้น จะต้องเป็นไปด้วยความยินยอมพร้อมใจของทั้งสองฝ่าย ซึ่งอาจกระทำได้โดยในขณะทำสัญญางานค้า จะต้องระบุข้อความที่คู่กรณียินยอมรับอนุญาโตตุลาการการค้าไทยเป็นมาตรการในการระงับข้อพิพาททางการค้าหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น โดยให้ทำความตกลงโดยวิธีอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับของอนุญาโตตุลาการการค้าไทย หรือในกรณีเกิดข้อพิพาทแล้ว และไม่ได้ทำสัญญาก่อน คู่กรณีจะต้องลงนามในหนังสือข้อตกลงที่จะเสนอข้อพิพาทไปยังอนุญาโตตุลาการ

2. คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าไทยของสภานอกราค้าฯ

มีจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนของการค้าไทย 7 คน ของการค้าต่างประเทศ 7 คน และประธานสภานอกราค้าฯ โดยตำแหน่งกรรมการมีวาระคราวละ 2 ปี มีอำนาจในการกำหนดสถานที่ทำการของสภานอุญาโตตุลาการวางแผนระเบียบข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ รวบรวมรายชื่อบุคคลที่พร้อมที่จะทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการและควบคุมนายทะเบียนให้ปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

3. การระงับข้อพิพาทโดยการประนอมข้อพิพาท

เพื่อหาทางระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธีในเบื้องต้น ก่อนที่จะเสนอเข้าสู่อนุญาโตตุลาการ ทางสภานอกราค้าฯ จะเสนอแนะให้คู่กรณีหาทางไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยการประนอมพิพาทก่อน โดยการให้คู่กรณีร่วมกันเลือกผู้ประนอมพิพาทจำนวน 1 คน หากไม่เป็นที่ตกลงกันให้ตั้งฝ่ายละ 1 คน และให้ผู้ประนอมพิพาทร่วมกันตั้งผู้ประนอมพิพาคนที่สามขึ้น

เมื่อผู้ประนอมข้อพิพาทได้ฟังคำแฉลงของคู่กรณีตลอดจนข้อเท็จจริงแล้วให้สรุปความเห็นเสนอเงื่อนไขการประนอมพิพาทไปยังคู่กรณี ภายใน 30 วัน ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดไม่ประสงค์จะให้ระงับข้อพิพาทโดยการประนอมพิพาทนหรือไม่ ยอมรับเงื่อนไขการประนอมพิพาทของผู้ประนอมพิพาทก็มีสิทธิเสนอข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการเพื่อชี้ขาดได้

4. อนุญาโตตุลาการ

การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ คู่กรณีร่วมกันแต่งตั้ง 1 คนหรือฝ่ายละ 1 คน จากรายชื่ออนุญาโตตุลาการที่สภานอกราค้าฯ รวบรวมไว้หรือจากบุคคลภายนอก กรณีตั้ง 2 คน ให้อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่สามเป็นองค์คณะ ถ้าไม่สามารถแต่งตั้งได้ภายใน 30 วัน ให้เสนอคณะกรรมการเป็นผู้แต่งตั้งให้บุคคลด้วยห้ามการแต่งตั้ง

-ล้มละลาย ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ป่วย ไม่มานั่งพิจารณา หรือมีเหตุอื่นที่อาจทำให้ไม่สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้

-มีส่วนได้เสียหรือมีพูดติกกรณ์ที่ส่อไปในทางกรณ์ที่ไม่ให้ความยุติธรรมแก่คู่กรณ์ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

-เคยเป็นผู้ประนอมข้อพิพาทในเรื่องนั้นมาก่อน

การคัดค้าน จะต้องคัดค้านทันทีที่ทราบสาเหตุและต้องคัดค้านก่อนมีคำชี้ขาดถ้าคำคัดค้านเกิดผลให้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการใหม่ภายใน 30 วัน

การเพิกถอน อนุญาโตตุลาการได้ละเลยหรือน่วงเนี่ยกรรมปฎิบัติงานคู่กรณ์อาจขอให้คณะกรรมการถอดถอนได้

5. วิธีพิจารณา

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะต้องดำเนินการตามลำดับ คือ

-ยื่นคำร้องขอให้ใช้วิธีอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาท โดยมีรายละเอียดตามที่กำหนดไปยังนายทะเบียน จำนวน 6 ชุด พร้อมกับชำระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการตามอัตราที่กำหนด

-นายทะเบียนจะส่งคำร้องขอไปยังคู่กรณ์อีกฝ่ายหนึ่งให้ทำการตอบแก่ภายใน 30 วันแต่ถ้าคำตอบแก่เป็นการแต่งตั้งข้อเรียกร้องขึ้นมาใหม่ ให้คู่กรณ์ฝ่ายที่ยื่นคำร้องขอจัดทำคำตอบแก่ภายใน 30 วันเช่นกัน

-ให้คู่กรณ์มาแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการภายใน 30 วัน เมื่อแต่งตั้งแล้วให้นายทะเบียนลงมือบหลักฐานเอกสารต่างๆให้อันญาโตตุลาการดำเนินการพิจารณาข้อพิพาท

-อนุญาโตตุลาการจะวินิจฉัยชี้ขาดโดยอาศัยหลักฐานที่ปรากฏในการนั้น พิจารณาข้อพิพาทคู่กรณ์มีสิทธิแต่งตั้งที่ปรึกษา นายความหรือผู้แทนเข้าร่วมพัฟการพิจารณาได้ และหากมีปัญหาอนุญาโตตุลาการมีสิทธิเชิญผู้เขี่ยยวานญาумаให้คำปรึกษาได้

-การชี้ขาดให้ดำเนินการภายใน 120 วันหรือภายในระยะเวลาที่คู่กรณ์ตกลงกันให้ยืดออกไป คำชี้ขาดจะต้องระบุให้ชัดแจ้งถึงหนี้ที่ต้องชำระ ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่คู่กรณ์ฝ่ายใดจะต้องชำระให้แก่ใครโดยวิธีการใด เมื่อมีคำชี้ขาดแล้วให้นายทะเบียนลงคำชี้ขาดไปยังคู่กรณ์ภายใน 3 วัน

6. ค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมส่วนของการค้าแห่งประเทศไทยได้กำหนดค่าธรรมเนียมเรื่องการระงับข้อพิพาทดอนุญาโตตุลาการ ร้อยละ 1 ของมูลค่า แต่ไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท และไม่เกิน 20,000 บาท

ค่าป่วยการและค่าพาหนะของอนุญาโตตุลาการให้กำหนดโดยคณะกรรมการเป็นกรณีเปตามความยากง่ายแห่งการพิจารณา

ค่าป่วยการพยาบาลให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนด

7. การขอยกเลิกการพิจารณา

เมื่อคู่กรณีตกลงกันให้ส่งเรื่องพิพาทให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาชี้ขาดแล้ว ว่าจะต้องผูกพันต้องปฏิบัติตามนั้น หากต่อมาจะปฏิเสธหรือไม่ประสงค์จะให้ส่งเรื่องให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดแล้ว อนุญาโตตุลาการจะดำเนินการพิจารณาข้อพิพาทไปฝ่ายเดียว โดยไม่ต้องคำนึงถึงการปฏิเสธหรือการไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคู่กรณีดังกล่าว

8. ข้อสงวนสิทธิ

เมื่อคู่กรณีได้เสนอเรื่องให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาแล้ว คู่กรณีทุกฝ่ายจะไม่ดำเนินคดีใดๆ กับคณะกรรมการหรืออนุญาโตตุลาการ หรือนายทะเบียนเพื่อเรียกร้องค่าเสียจันสีบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานหรือการชี้ขาดข้อพิพาท

3.3 ปัญหาของอนุญาโตตุลาการในการก่อสร้าง

ในทางปฏิบัติ ในประเทศไทยการระงับข้อพิพาทในสัญญาการก่อสร้างมีทั้งที่ให้อนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีดำเนินการเอง(Ad hoc arbitration) และอนุญาโตตุลาการที่ใช้สถาบัน (Institutional arbitration) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันอนุญาโตตุลาการสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรมแม้กระบวนการอนุญาโตตุลาการเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในสัญญาการก่อสร้างทั้งไทยและต่างประเทศแต่ปัญหาและอุปสรรคที่พบในกระบวนการอนุญาโตตุลาการก็มีหลายประการ เช่นความล่าช้าและค่าใช้จ่ายในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ ปัญหาการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ การก่อ

สร้างคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งแต่งตั้งวิศวกรเป็นอนุญาโตตุลาการ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งก็แต่งตั้งนักกฎหมายเป็นอนุญาโตตุลาการ โดยไม่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่สาม อนุญาโตตุลาการที่เป็นวิศวกรซึ่งไม่รู้กฎหมายในบางครั้งก็ไม่โอนอ่อนผ่อนตามอนุญาโตตุลาการที่เป็นนักกฎหมาย ทั้งนี้เพรากลัวว่าจะมีการได้เปลี่ยนเสียเปลี่ยนกับคู่ความฝ่ายที่แต่งตั้งตนเป็นอนุญาโตตุลาการ ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติพอสมควร ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการในสัญญาการก่อสร้างจะใช้วิศวกรหรือนักกฎหมาย เป็นต้น

ในเรื่องนี้อาจารย์คัมเบอร์ แก้วเจริญ²⁵ ได้กล่าวว่า “การเลือกบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการนั้นควรเลือกผู้ที่มีประสบการณ์หรือบุคคลที่เป็นผู้รอบรู้ในเรื่องการก่อสร้าง ดังนั้นปัญหาในเรื่องนี้ก็คือคุ้พิพากหรือคุ้กรณีจะเลือกผู้ที่ทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการที่เป็นนักกฎหมายหรือวิศวกรเฉพาะด้านโดยที่ไม่ได้เป็นผู้ที่รอบรู้โดยจริงๆ จึงก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องการวินิจฉัยข้อพิพาทที่ผิดพลาดได้”

และอาจารย์สมใจ ตันทวิทยาภูล²⁶ ได้กล่าวไว้ว่า “การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างปัญหาที่เกิดขึ้นก็เรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการ และเรื่องการทำหนดคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการ สืบเนื่องจากการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างนั้นส่วนมากจะเป็นเรื่องทางเทคนิคในเรื่องของแบบแปลนของงานก่อสร้างมากกว่า ข้อพิพาททางสัญญาในเรื่องกฎหมาย ดังนั้นคุ้กรณีจึงเลือกบุคคลที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวโดยใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน”

นอกจากนี้ในกรณีที่สัญญาการก่อสร้างมีข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ แต่ข้อกำหนดดังกล่าวไม่ชัดเจน เกี่ยวกับจำนวนอนุญาโตตุลาการ สถานที่ และข้อบังคับของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งต้องมาเมื่อปัญหาในการก่อสร้างดังกล่าวเกิดขึ้น และต่างฝ่ายต่างก็ตั้งอนุญาโตตุลาการกันขึ้นมาฝ่ายละ 1 คน โดยไม่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่ 3 หรือผู้ซึ่งขาด “ไม่มีการทำหนดวิธีพิจารณา

²⁵ คัมเบอร์ แก้วเจริญ. อธิบดีที่ปรึกษากฎหมาย. สัมภาษณ์ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย. สำนักงานอัยการสูงสุด. 28 มิถุนายน 2543

²⁶ สมใจ ตันทวิทยาภูล. สัมภาษณ์. 26 มิถุนายน 2543

อนุญาโตตุลาการ ซึ่งปัญหาในการระงับข้อพิพาทในสัญญาการก่อสร้างนั้นมีปัญหามาก หากปล่อยให้คู่ความนำพยานเข้าสืบเท็จเดียวกับการสืบพยานในชั้นศาล คู่ความจะใช้เวลาในการสืบพยานถึงรายละเอียดในสัญญา ในแบบการก่อสร้าง และในงานก่อสร้างที่ได้กระทำลงไปแล้ว และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงซึ่งจะต้องใช้เวลาในการสืบพยานทั้งสองฝ่ายกว่าจะเสร็จทำให้คู่กรณีเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายมากเกินควร เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังๆ เหล่านี้สมควรหาทางแก้ไขเพื่อให้กระบวนการอนุญาโตตุลาการเป็นกระบวนการการระงับข้อพิพาทที่มีประสิทธิภาพและเป็นทางเลือกที่ดีแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในสัญญาการก่อสร้างต่อไป

บทที่ 4

บทวิเคราะห์และแนวทางแก้ปัญหาการระงับข้อพิพาทสัญญาการก่อสร้าง โดยสถาบันอนุญาโตตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ

ปัจจุบันสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการไก่เกลี้ยเพื่อ
ระงับข้อพิพาทในการก่อสร้างต่างๆอยู่แล้วเป็นปกติแต่ยังไม่มีนโยบายที่จะสร้างระบบ
การระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการในรูปแบบของสถาบันโดยเฉพาะแม้จะมีพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในเบื้องต้นไว้แล้วก็
ตาม แต่เป็นบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นเพียงแนวทางอย่างกว้างๆ ซึ่งเมื่อก่อข้อ
พิพาทคู่กรณียังต้องไปตอกลงกันเองในรายละเอียดค่อนข้างมากขึ้นเป็นปัญหาและ
อุปสรรคในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าการจัดตั้งสถาบัน
อนุญาโตตุลาการในสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย จะเป็นประโยชน์และจะช่วย
แก้ไขข้อขัดข้องที่พบในกระบวนการอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทด้วยสัญญา
ก่อสร้างได้ วิทยานิพนธ์นี้จึงได้ทำการศึกษาและเสนอแนวทางวิธีการดำเนินกระบวนการ
อนุญาโตตุลาการที่เป็นมาตรฐานในรูปของสถาบันอนุญาโตตุลาการเพื่อให้ทุกฝ่ายที่
เกี่ยวข้องกับสัญญาการก่อสร้างเข้าใจตรงกัน ในทำนองเดียวกับสถาบัน
อนุญาโตตุลาการของสภากองการค้าไทย สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม
และสถาบันอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศัย ซึ่งส่วนสำคัญที่สุดของสถาบัน
อนุญาโตตุลาการคือจะมีข้อบังคับที่จะใช้กับสมาคม เนื่องจากข้อบังคับของสมาคมว่า
ด้วยอนุญาโตตุลาการนั้นจะทำให้การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดยวิธี
อนุญาโตตุลาการสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม โดยข้อบังคับ
จะต้องแบ่งเป็นหมวดหมู่ เช่น บทนิยามอนุญาโตตุลาการ การใช้ข้อบังคับ
อนุญาโตตุลาการ การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ
คำชี้ขาด ฯลฯ ให้ชัดเจน ง่ายต่อการอ่านและทำความเข้าใจ รวมทั้งจะต้องกำหนดวิธี
ดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการไว้เป็นลำดับเป็นขั้นตอนโดยละเอียดเพื่อ
ให้กระบวนการพิจารณาชันอนุญาโตตุลาการเกิดความรวดเร็ว ประกอบกับจะต้องมีการ

ทำทะเบียนประวัติของอนุญาโตตุลาการ เพื่อให้ความสะดวกและง่ายแก่ผู้มาใช้การบริการสามารถพิจารณาและตัดสินใจเลือกอนุญาโตตุลาการซึ่งเป็นผู้ชำนาญการและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของสัญญาการก่อสร้างโดยเฉพาะ เพื่อกระบวนการอนุญาโตตุลาการมีประสิทธิภาพ และเข้มประโยชน์ต่อธุรกิจการก่อสร้างและต่อการพัฒนาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถาน ซึ่งในเรื่องนี้ ศาสตราจารย์คนึง ถ้าไชย²⁷ ได้กล่าวว่า "เป็นเรื่องที่ดี หากจะนำระบบวิธีอนุญาโตตุลาการมาใช้เพื่อระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างระหว่างสมาชิกหรือในองค์กรของตน เพราะจะมีความเหมาะสมมากกว่าการระงับข้อพิพาทนอกองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระงับข้อพิพาทในศาลเป็นเรื่องการเปิดเผยต่อสาธารณะชนให้เวลานาน แต่ถ้าหากว่าจะระงับข้อพิพาทด้วยองค์กรเอง ก็ ซึ่งจะอยู่ในครอบของผู้ร่วมบูรุจทำให้การระงับข้อพิพาทการก่อสร้าง ใช้เวลาในการพิจารณา ระงับข้อพิพาทน้อยลง" และอาจารย์ณรงค์ นาคะโยคี²⁸ ได้กล่าวว่า "การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างในรูปแบบของสถาบันนั้น จะเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการเป็นผู้ระงับข้อพิพาทด้วยตรง ดังนั้น จึงมีความเหมาะสมที่จะให้มีระบบอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นภายใต้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสถานที่เกี่ยวเนื่องกับด้านการก่อสร้างอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้สมาคมจะต้องมีข้อบังคับว่าด้วยอนุญาโตตุลาการเสียก่อน"

ผู้เขียนเห็นว่า ข้อบังคับของสมาคมควรมีข้อที่สำคัญๆ ดังนี้

1 ข้อสัญญามาตรฐาน (model clause)

เนื่องจากการที่จะใช้วิธีการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการภายใต้สถาบันใดสถาบันหนึ่งได้นั้น ในสัญญาหลักจะต้องระบุถึงข้อตกลงให้ใช้อนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทและให้ดำเนินการระงับข้อพิพาทด้วยตามข้อบังคับของสถาบันนั้นๆ สถาบันอนุญาโตตุลาการทุกแห่งจะมีข้อบังคับการอนุญาโตตุลาการของตน

²⁷ คนึง ถ้าไชย. ศาสตราจารย์. สัมภาษณ์ สำนักงานกฎหมายคนึง แอนด์ พาร์ทเนอร์. 2 มิถุนายน 2543

²⁸ ณรงค์ นาคะโยคี. ผู้ช่วยผู้อำนวยการห้องค้าไทย. สัมภาษณ์ ห้องค้าไทย. 23 มิถุนายน 2543

เองซึ่งเป็นสิ่งที่สถาบันเป็นผู้ร่างขึ้น ข้อบังคับดังกล่าวจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่คู่พิพาทที่ต้องการใช้บริการ เพราะข้อบังคับเหล่านี้จะมีรายละเอียดที่จำเป็นสำหรับอนุญาโตตุลาการ และทางแก่ไขในกรณีที่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ เช่นไม่ยินยอมในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ฯลฯ หรือในกรณีเงื่อนไขแห่งสัญญาไม่ได้ระบุรายละเอียดวิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยอนุญาโตตุลาการไว้ แต่ละสถาบันจะมีแบบอย่างข้อสัญญาของอนุญาโตตุลาการมาตราฐานที่อ้างอิงถึงข้อบังคับของตนเองที่คู่สัญญาจะต้องนำมาใช้เมื่อเกิดข้อพิพาท ด้วยอย่างเช่น

สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม แนะนำให้ระบุข้อความนี้ในสัญญา:

“ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใดๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากสัญญานี้ หรือเกี่ยวเนื่องกับสัญญานี้ รวมทั้งปัญหาการผิดสัญญา การเลิกสัญญา หรือความสมบูรณ์แห่งสัญญาดังกล่าว ให้ทำการวินิจฉัยซึ่งขัดโดยการอนุญาโตตุลาการ ตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการเสนอข้อพิพาทเพื่อการอนุญาโตตุลาการ และให้อยู่ภายใต้การจัดการของสถาบันดังกล่าว”

ข้อบังคับสภากาชาดไทย ข้อที่ 39 กำหนดระบุข้อการระงับข้อพิพาทไว้ เช่นกัน

“ในกรณีที่คู่สัญญาตกลงกันให้มีการระงับข้อพิพาท โดยอาศัยข้อบังคับอนุญาโตตุลาการการค้าไทย ให้คู่สัญญานั้นระบุถึงความตกลงนั้น โดยแจ้งชัดไว้ในสัญญาดังเช่นข้อความต่อไปนี้

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงยอมรับข้อบังคับอนุญาโตตุลาการการค้าไทยเป็นมาตรการในการระงับข้อพิพาท ฉบับนี้หากมีปัญหาได้แย้งหรือมีข้อพิพาทเกี่ยวกับหรือสืบเนื่องจากสัญญานี้ และคู่สัญญาไม่อาจทำความตกลงกันเองได้ ก็ให้ทำการตกลงโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ ตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการการค้าไทย ซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในเวลาที่ข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นได้เกิดขึ้น”

ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อให้ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการที่จะนำมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างมีผลบังคับและผูกพันคู่สัญญา และเป็นที่เข้าใจชัดเจนข้อ

ความของสัญญามาตรฐานจึงต้องชัดเจนและครอบคลุมในการให้สิทธิบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย ให้สามารถใช้การอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น ข้อสัญญามาตรฐานเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทดังกล่าวควรจะมีข้อความดังนี้

“ข้อ.....เมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับสัญญานี้ คู่สัญญาต้องพยายามประนีประนอมระงับข้อพิพาทนั้นก่อน ถ้าหากภายในหนึ่งเดือน (60) วันหรือภายในช่วงเวลาที่ขยายออกไปได้ ตามที่จะตกลงกันนั้น หากคู่สัญญามิสามารถประนีประนอมระงับข้อพิพาทนั้นได้ ให้นำข้อพิพาทนั้นเสนอให้ออนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยเป็นตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ ดังนี้”

2. อนุญาโตตุลาการ

ในเรื่องนี้ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ มีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาคือเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการ วิธีการแต่งตั้งและคุณสมบัติของบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ ดังนี้

2.1 จำนวนอนุญาโตตุลาการ

จำนวนอนุญาโตตุลาการโดยหลักแล้วจะเป็นไปตามข้อตกลงของคู่พิพาทรึคู่สัญญา ในกรณีที่คู่สัญญามิได้ตกลงกันไว้หรือตกลงกันไม่ได้โดยพระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มาตรา 11 วรรคสองได้บัญญัติทางแก้ว่าว่า “ในกรณีที่สัญญาอนุญาโตตุลาการมิได้กำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการไว้ ให้คู่กรณีตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละหนึ่งคน และให้ออนุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งบุคคลภายนอกอีกคนหนึ่งร่วมเป็นอนุญาโตตุลาการด้วย” ดังนั้นปัญหาที่คือ ในกรณีที่คู่พิพาทได้กำหนดวิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการไว้ในสัญญาแต่คู่พิพาทก็มิได้กำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการ ข้อบังคับส่วนใหญ่จะกำหนดทางออกโดยให้มีอนุญาโตตุลาการ 1 คนหรือ 3 คนแล้วแต่กรณี

ในเรื่องนี้อาจารย์วิชัย อริยะนันทะ²⁹ ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการไว้ว่างนี้ “จำนวนบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการที่ระงับข้อพิพาท

²⁹ วิชัย อริยะนันทะ. ผู้พิพากษา. สัมภาษณ์ ศาลทัพพยลันทางบัญญາและการค้าระหว่างประเทศกลาง. 26 มิถุนายน 2543

เกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง ความมีจำนวน 3 คน เนื่องจากเพื่อไม่ให้มีปัญหาในเรื่องการวินิจฉัยคำศัพท์ “

คุณสมใจ ต้นทิพยากร³⁰ ได้กล่าวในการจำนวนอนุญาโตตุลาการไว้วัดังนี้ “จำนวนอนุญาโตตุลาการควรจะมีบุคคลเดียว เพื่อต่อการระงับข้อพิพาทและวินิจฉัยที่ขาดข้อพิพาทด้วยความเร็ว”

ตัวอย่างเช่น ข้อบังคับกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

“ข้อ 10 เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงเป็นอย่างอื่น ให้มีอนุญาโตตุลาการ จำนวน 1 คนหรือ 3 คน”

ตัวอย่าง ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการหอการค้าไทย ว่าด้วยเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการ

“ข้อ 8 อนุญาโตตุลาการประกอบด้วยบุคคลที่คู่กรณีแต่งตั้งหนึ่งคนหรือฝ่ายละหนึ่งคน จากรายชื่อบุคคลที่พร้อมที่จะกระทำการหน้าที่อนุญาโตตุลาการที่ประกาศไว้ในหมวด 2 ข้อ 3 หรือจากบุคคลภายนอกก็ได้ ในกรณีที่มีอนุญาโตตุลาการสองคนให้อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนทำการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่ 3 ได้ภายใน 30 วัน ให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการหอการค้าไทย เป็นผู้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่ 3 ให้”

ตัวอย่าง ข้อบังคับกรมการประกันภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

“ข้อ 14 ให้คู่พิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการตามจำนวนดังต่อไปนี้

(1) กรณีข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องไม่เกิน 1,000,000 บาท ให้มีอนุญาโตตุลาการ จำนวน 1 คน

(2) กรณีข้อพิพาทที่ไม่มีทุนทรัพย์ หรือข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องเกิน 1,000,000 บาท ให้คู่พิพาทด้วยกันที่จะให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน หรือจำนวน 3 คน ก็ได้”

---

³⁰ สมใจ ต้นทิพยากร. สัมภาษณ์. 26 มิถุนายน 2543

ตัวอย่าง UNCITRAL Arbitration Rules ได้กำหนดเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการดังนี้

“ข้อ 5 หากคู่กรณีได้ตกลงกันในเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการไว้ล่วงหน้า และมิได้ตกลงกันให้มีอนุญาโตตุลาการคนเดียว ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้ถูกเรียกร้องได้รับคำขอกราบถวายของข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการ ให้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวน 3 คน

จำนวนอนุญาโตตุลาการ มีประเด็นที่ต้องพิจารณาถ้วนถ้วนคือในเมื่อมีข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ ให้ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดยอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถาน ดังนั้นสมาคมฯ ควรกำหนดจำนวนบุคคลที่เป็นอนุญาโตตุลาการให้ตรงกับลักษณะของข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดยกำหนดจำนวนของอนุญาโตตุลาการดังนี้

(1) จำนวนอนุญาโตตุลาการคนเดียว ซึ่งการกำหนดอนุญาโตตุลาการคนเดียวมีข้อดีและข้อเสียดังนี้ ข้อดีก็ถ้วนถ้วนคือ การพิจารณาข้อพิพาทเกี่ยวกับประเด็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง การนัดประชุมอนุญาโตตุลาการหรือการนัดประชุมคู่พิพาททำได้รวดเร็วสืบเนื่องจากไม่มีอนุญาโตตุลากรอื่นอีก ประกอบกับเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในกระบวนการพิจารณาข้อพิพาท แต่การพิจารณาโดยอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียวนั้นมีข้อเสียถ้วนถ้วนคือ หากคู่พิพาทไม่สามารถที่จะตกลงร่วมกันจะแต่งตั้งอนุญาโตตุลากรกันได้ก็จำเป็นจะต้องให้สมาคมวิศวกรรมสถานเป็นผู้เลือก และการมีอนุญาโตตุลาการเพียงคนเดียวไม่สามารถเข้าใจปัญหาข้อพิพาทการก่อสร้างอย่างแท้จริงทำให้การพิจารณาข้อพิพาทไม่ครบถ้วนรอบด้าน

(2) จำนวนอนุญาโตตุลาการสองคน การกำหนดอนุญาโตตุลาการในการระงับข้อพิพาทจำนวนดังกล่าวนั้น มีข้อดี คือคู่พิพาทรือคู่กรณีสามารถที่จะเลือกอนุญาโตตุลาการฝ่ายละ 1 คน หรือสามารถที่จะเลือกอนุญาโตตุลากรตามประเด็นปัญหาสัญญาการก่อสร้างที่เกิดขึ้น แต่ทั้งนี้ก็จะมีข้อเสียคือ ในบางครั้งไม่สามารถที่จะหาข้อยุติสำหรับการพิจารณาการตัดสินของอนุญาโตตุลาการ หากในประเด็นดังกล่าวหรือในปัญหาข้อพิพาthon อนุญาโตตุลาการมีความเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบุคคล

ภายนอกเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดจึงก่อให้เกิดมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นถ้าหากมีการพิจารณาปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้นใหม้อีกทั้งก่อให้เกิดความล่าช้า เนื่องจากบุคคลที่เข้ามาทำหน้าที่ผู้ชี้ขาดไม่ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาในครั้งแรกดังแต่ต้น

(3) จำนวนอนุญาโตตุลาการสามคน ผู้เขียนเห็นว่าการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวนสามคนมีความเหมาะสมกับการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างมากที่สุดกล่าวคือ คู่พิพาทแต่ละฝ่ายสามารถนาบบุคคลที่เข้าใจปัญหาข้อพิพาทนี้เป็นบุคคลที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และแม้จะเกิดจากการณ์อนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งไม่อาจตกลงกันได้ในประเด็นข้อพิพาทก็ไม่จำเป็นต้องมีบุคคลที่สามเพิ่มเข้าเป็นผู้ชี้ขาดในภายหลัง แต่ก็มีข้อเสียกล่าวคือ การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการจำนวนสามคนนั้น ทำให้เสียค่าใช้จ่ายและทำให้ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาหลักฐานข้อพิพาทหรือการพิจารณาหาข้อยุติที่ยาวนานขึ้น เพราะต้องมีการนัดหมายบุคคลที่เป็นอนุญาโตตุลาการรายคนตัวยกัน

จากการสัมภาษณ์อาจารย์ณรงค์ นาคะโยคี³¹ ได้ให้ความเห็นในเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการดังนี้ “การกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการควรจะกำหนดเป็นจำนวนคี่มากกว่า เพื่อเป็นองค์คณะทำการพิจารณาชี้ขาดระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง ทำให้ไม่เกิดข้อโต้แย้งหรือปัญหาการลงมติของคณะกรรมการ แต่ทั้งนี้การกำหนดจำนวนอนุญาโตตุลาการนั้นควรให้คู่กรณีเลือกจากรายชื่อที่บุคคลเหล่านั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนของสมาคม”

ข้อเสนอแนะตัวอย่าง ร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการสมาคมวิศวกรรมสถานเกี่ยวกับจำนวนอนุญาโตตุลาการควรกำหนด ดังนี้

ข้อ.....เว้นแต่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะเห็นพ้องกันให้อนุญาโตตุลาการคนเดียวเป็นผู้ชี้ขาดการระงับข้อพิพาท ถ้าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องจำนวนอนุญาโตตุลาการ มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 3 คน

2.2 วิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

³¹ ณรงค์ นาคะโยคี. สัมภาษณ์. 23 มิถุนายน 2543

ตามหลักการของ พ.ร.บ.อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 การแต่งตั้ง
อนุญาโตตุลาการต้องกระทำภายในเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลาการ หรือ
ภายในกำหนดเวลาอันสมควรถ้าสัญญามิได้กำหนดไว้ (มาตรา 13) สาระสำคัญคือ จะ
ต้องกระทำเป็นหนังสือลง วัน เดือนปี และลายมือชื่อของผู้แต่งตั้ง (มาตรา 12) ในหนังสือ
แต่งตั้งจึงควรแสดงให้ปรากฏความยินยอมดังกล่าวแล้วลงลายมือชื่อของ
อนุญาโตตุลาการผู้ได้รับการแต่งตั้งก็จะรัดกุม

ในทางปฏิบัติ³² คู่สัญญาฝ่ายที่ประسังจะยื่นข้อเรียกร้องต่ออนุญาโตตุลาการ
จะเป็นฝ่ายทำหนังสือแจ้งความประสังค์ไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งพร้อมกับเสนอชื่อ
อนุญาโตตุลาการ (กรณีสัญญากำหนดให้มีอนุญาโตตุลาการคนเดียว) เพื่อให้อีกฝ่าย
พิจารณาเห็นชอบ โดยมักจะเสนอเป็นรายชื่อสองให้อีกฝ่ายหนึ่งลักษณะยื่นแลกเปลี่ยน
รายชื่อ หากมีบุคคลใดที่มีรายชื่อที่ต่างกันในบัญชีของทั้งสองฝ่าย แสดงว่าทั้งสองฝ่ายตกล
ลงให้ผู้นั้นเป็นอนุญาโตตุลาการ (ถ้ามีรายชื่อตรงกันหลายคน จะต้องทำความตกลงกัน
ต่อไป) ส่วนกรณีที่สัญญากำหนดให้มีอนุญาโตตุลาการสามคน คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะ
ต้องแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนฝ่ายละหนึ่งคนแล้วแจ้งชื่อไปยังฝ่ายตรงข้าม จากนั้น
อนุญาโตตุลาการ 2 คน ดังกล่าวร่วมกันแต่งตั้งบุคคลภายนอกอีกบุคคลหนึ่งรวมเป็น
อนุญาโตตุลาการ (มาตรา 11 วรรค 2) การตกลงตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่ 3 จะทำการ
คล้ายกับการแลกเปลี่ยนบัญชีรายชื่ออนุญาโตตุลาการในกรณีสัญญากำหนดให้มี
อนุญาโตตุลาการคนเดียวดังกล่าวข้างต้น

ในกรณีที่มีข้อขัดข้อง เนื่องจากคู่กรณีฝ่ายใดไม่ยอมร่วมมือกันแต่งตั้ง
อนุญาโตตุลาการหรือมีเหตุขัดข้องที่เป็นตัวอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งและไม่มี
ยอมรับการแต่งตั้ง คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งตั้ง
อนุญาโตตุลาการแทนได้ แต่อนุญาโตตุลาการที่แต่งตั้งโดยชอบแล้ว คู่กรณีฝ่ายใดฝ่าย
หนึ่งจะถูกตัดถอนการตั้งโดยพลากรไม่ได้จะต้องขอความยินยอมจากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง
ก่อน (มาตรา 13)

³² คัมภีร์ แก้วเจริญ. อ้างแล้ว. หน้า 80 - 81

ในเรื่องการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการมีตัวอย่างเช่น ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสภากองการค้าไทย

“ข้อ 8 อนุญาโตตุลาการประกอบด้วยบุคคลที่คู่กรณีร่วมกันแต่งตั้งหนึ่งคนหรือฝ่ายละหนึ่งคน จากรายชื่อบุคคลที่พร้อมจะกระทำการที่อนุญาโตตุลาการที่ประกาศไว้ในหมวด 2 ข้อ 3 หรือจากบุคคลภายนอกก็ได้ ในกรณีที่มีอนุญาโตตุลาการสองคนให้อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนทำการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่ 3 ให้เสนอเรื่องต่อคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าไทย เป็นผู้แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่ 3 ให้”

ตัวอย่าง ข้อบังคับกรรมการประกันภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการในเรื่องการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

“ข้อ 14 ให้คู่พิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการตามจำนวนดังต่อไปนี้

(1) กรณีข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องไม่เกิน 1,000,000 บาท ให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน

(2) กรณีข้อพิพาทที่ไม่มีทุนทรัพย์ หรือข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องเกิน 1,000,000 บาท ให้คู่พิพาทด้วยกันที่จะให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน หรือจำนวน 3 คน ก็ได้

ข้อ 15 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ 1 คน ให้อธิบดีนัดพร้อมคู่พิพาทภายใน 15 วัน นับแต่วันรับคำคัดค้าน หรือคำคัดค้านแก้คำเรียกร้องเย้ง เมื่อคู่พิพาทมาพร้อมกันแล้วให้ พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอรายชื่ออนุญาโตตุลาการในทะเบียนอนุญาโตตุลาการของ กรรมการประกันภัยพร้อมประวัติโดยย่ออย่างน้อยจำนวน 3 ชื่อ และให้คู่พิพาทเลือก อนุญาโตตุลาการจากรายชื่อดังกล่าวเรียงลำดับก่อนหลังตามความพอใจ”

ผู้เขียนเห็นว่า การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการนั้นมีหลายวิธี กล่าวคือ

2.1 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการโดยคู่กรณี เป็นวิธีการแต่งตั้งที่ได้รับการยอมรับมากวิธีหนึ่งที่กำหนดไว้ในสัญญาและคู่กรณีควรดำเนินการแต่งตั้งด้วยตนเองมากกว่า ที่จะให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ดำเนินการแต่งตั้ง เนื่องจากคู่กรณีเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาข้อพิพาทการก่อสร้างได้ดีที่สุดซึ่งจะทำให้ได้อนุญาโตตุลาการที่เหมาะสมที่สุดกับข้อพิพาท

2.2 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการโดยสมาคมวิชวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดให้หรือคู่กรณีกำหนดในภายหลังสมาคมให้ดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการแทนคู่กรณี ซึ่งวิธีการนี้มีข้อดี คือ จะทำให้ได้ อนุญาโตตุลาการที่มีความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องก่อสร้างเฉพาะได้สะดวก และง่ายขึ้น

2.3 การแต่งตั้งโดยอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้ง ในกรณีที่คู่สัญญา หรือคู่พิพาทได้กำหนดให้ไว้ในสัญญาให้มีอนุญาโตตุลาการฝ่ายละ 1 คน และ อนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งก็จะดำเนินการร่วมกันเลือกหรือแต่งตั้ง อนุญาโตตุลาการคนที่สามซึ่งบุคคลดังกล่าวก็จะหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดด้วย โดยปกติแล้ว วิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการลักษณะดังล่าวนี้ได้รับความนิยมอีกวิธีหนึ่ง เพราะมี ความมั่นใจในอนุญาโตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติตาม ที่คู่พิพาทหรือคู่กรณีต้องการ

2.4 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการโดยศาล เป็นวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลา การที่คู่พิพาทหรือคู่กรณีไม่สามารถที่จะตกลงแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการกันได้และไม่มี บุคคลใดหรือคณะบุคคลใดที่มีอำนาจในการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการหรือไม่มีอำนาจ ตามกฎหมายที่จะดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ดังนั้นหากคู่พิพาทหรือคู่กรณีฝ่าย ใดฝ่ายหนึ่งได้ร้องขอต่อศาล ศาลก็จะตั้งให้

ผู้เขียนเห็นว่าอนุญาโตตุลาการเป็นบุคคลที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการระงับ ข้อพิพาทด้วยวิธีการนี้ ทั้งนี้เพาะกายการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการดำเนินการที่ชัด วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างนั้นย่อมต้องอาศัยความรู้และประสบ การณ์ ความเชี่ยวชาญ และที่สำคัญที่สุดคือความยุติธรรมของผู้เป็นอนุญาโตตุลาการ ดังนั้นการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างจะสำเร็จหรือไม่จึงอยู่ที่บุคคลที่เป็น อนุญาโตตุลาการเป็นสำคัญ การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการจึงเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจ เป็นอย่างมาก เพื่อที่จะทำให้สามารถแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการที่เป็นอิสระและเป็น กติกา นอกจากนั้นสมาคมวิชวกรรมสถานยังจะต้องได้ดำเนินถึงประโยชน์ของการแต่งตั้ง อนุญาโตตุลาการที่มีได้มาสัญชาติของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายโดยอนุญาโตตุลาการต้องเป็นผู้

เชี่ยวชาญในด้านการก่อสร้างโดยเฉพาะ นอกจากนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว ควรจะต้องมีการจัดทำทะเบียนประวัติอนุญาโตตุลาการ โดยระบุคุณสมบัติของบุคคล เหล่านี้ไว้ เพื่อให้คู่กรณีที่พิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างสามารถเลือกบุคคลจากทะเบียน อนุญาโตตุลาการ ส่วนวิธีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการนั้น ตามข้อบังคับของสถาบัน อนุญาโตตุลาการจะต้องกำหนดให้ชัดเจนและกำหนดระยะเวลาในการแต่งตั้งไว้ด้วย รวมทั้งกำหนดแนวทางแก้ปัญหาที่คู่กรณีไม่สามารถตั้งอนุญาโตตุลาการได้ภายใน กำหนดเวลาดังกล่าว ทั้งนี้การตั้งอนุญาโตตุลาการอาจกระทำได้ดังนี้

- 1.ให้คู่กรณีแต่งตั้งกันเองโดยเลือกบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการ ถ้าคู่กรณีไม่ สามารถแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการได้ ไม่ว่าด้วยสาเหตุใดๆ ข้อสัญญาหรือข้อบังคับควร กำหนดให้บุคคลภายนอกหรือสถาบันอนุญาโตตุลาการแต่งตั้งให้แทน
- 2.สถาบันอนุญาโตตุลาการจะแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการให้ กรณีนี้จะสะดวกรวด เร็วและประหยัดเวลามาก

ข้อเสนอแนะตัวอย่าง ร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการสมาคมวิศวกรรมสถานแห่ง ประเทศไทย ในเรื่องการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

“ข้อ.....การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ให้ผู้อำนวยการอนุญาโตตุลาการของ สมาคมวิศวกรรมสถาน นัดพร้อมคู่พิพาทภายใน 15 วัน นับแต่วันรับคำคัดค้าน หรือคำ คัดค้านแก้คำเรียกร้องແย়ং เมื่อคู่พิพาทมาพร้อมกันแล้วให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันเสนอ รายชื่ออนุญาโตตุลาการในทะเบียนอนุญาโตตุลาการของสมาคมพร้อมประวัติโดยย่อ อย่างน้อยจำนวน 5 ชื่อและให้คู่พิพาทเลือกอนุญาโตตุลาการจากรายชื่อดังกล่าวเรียง ลำดับก่อนหลังตามความพึงพอใจ

หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายมิได้ดำเนินการตามวรรคแรก ให้ผู้ อำนวยการทำการทำการตั้งอนุญาโตตุลาการได้เอง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ และ ความเป็นกลางของบุคคลที่จะได้รับการตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการ”

2.3 คุณสมบัติอนุญาโตตุลาการ

เนื่องจากสถาบันอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย จะเป็นสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในเรื่องการก่อสร้าง โดยหลักแล้ว

อนุญาโตตุลาการของสถาบันนี้ จะต้องเน้นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการก่อสร้างโดยเฉพาะ

ในเรื่องนี้ ดร.เอกสิทธิ์ ลิ้มสกุล³³ ได้กล่าวว่า “บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการต้องเป็นผู้ที่เป็นวิศวกรซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพระดับภูมิวิศวกร เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญประกอบกับมีความเชื่อถือของบุคคลต่าง ๆ” และอาจารย์ณรงค์ นาคะโยค³⁴ กล่าวว่า “บุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาภารันนั้น ขึ้นอยู่กับสมาคมวิศวกรรมฯ กำหนดโดยอย่างไร แต่ความเป็นจริงแล้วเห็นควรให้เข้าประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญของบุคคลนั้นเป็นเกณฑ์ในการกำหนดผู้ทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการมากกว่าที่จะกำหนดคุณวุฒิของบุคคลผู้นั้น

อาจารย์คัมภีร์ แก้วเจริญ³⁵ ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการดังนี้ “ผู้ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการในการรับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างนั้น ต้องเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญในเรื่องการก่อสร้างไม่จำเป็นว่าบุคคลผู้นั้นจะการศึกษาในด้านใด”

ผู้เขียนเห็นว่าในคดีข้อพิพาทที่มีปัญหาข้อเท็จจริงที่ยุ่งยากมาก เช่นในเรื่องของ การก่อสร้าง บางครั้งนักกฎหมายอาจขาดความชำนาญในปัญหาข้อเท็จจริงของธุรกิจ ก่อสร้าง จึงอาจเป็นการดีถ้าในคดีเช่นนี้จะมีอนุญาโตตุลาภารณ์รายคน จากหลายสาขา อาชีพ เป็นต้นว่า อาจมีนักกฎหมาย วิศวกร และสถาปนิกร่วมกันเป็นคณะกรรมการ ก่อสร้าง เพราะนักกฎหมายอาจไม่เข้าใจในปัญหาข้อเท็จจริง ในขณะที่วิศวกร หรือสถาปนิกอาจเข้าใจปัญหาข้อเท็จจริงได้ดีกว่า แต่ก็ขาดความรู้ว่าข้อเท็จจริงนั้น ๆ จะมีผลอย่างไรในทางกฎหมาย ความร่วมมือกันระหว่างผู้มีอาชีพหลายสาขา อาจทำให้ การชี้ขาดข้อพิพาทในคดีลักษณะเช่นนี้เป็นที่ยอมรับของคู่กรณีมากขึ้น แต่ก็อาจมีผลเสีย ในเรื่องของการประสานงานและความร่วมมือกันในคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ เพราะต่าง

³³ เอกสิทธิ์ ลิ้มสกุล. ดร. เลขาธิการสมาคมวิศวกรรมสถานประเทศไทย. สัมภาษณ์ ตีก 1 วิศวกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 16 มิถุนายน 2543

³⁴ ณรงค์ นาคะโยค. สัมภาษณ์. 23 มิถุนายน 2543

³⁵ คัมภีร์ แก้วเจริญ. สัมภาษณ์. 28 มิถุนายน 2543

ฝ่ายต่างไม่เข้าใจในแนวทางการประกอบบริษัชีพของอีกฝ่ายหนึ่ง คดีอย่างนี้จึงควรให้ผู้ที่ไม่ใช่นักกฎหมายเป็นผู้วินิจฉัยข้อเท็จจริง และให้นักกฎหมายเป็นผู้วินิจฉัยข้อกฎหมาย และให้คำแนะนำในการดำเนินกระบวนการพิจารณา³⁶

2.4 การคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

โดยทั่วไปแล้ว อนุญาโตตุลาการอาจถูกคัดค้านโดยอาศัยเหตุข้อ nonsignificancy กับความเป็นกลางหรืออิสระของอนุญาโตตุลาการ ซึ่งในข้อบังคับการอนุญาโตตุลาการของคณะกรรมการการว่าด้วยกฎหมายการค้าระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL Arbitration Rules) ข้อ 10 ได้กำหนดไว้ว่า

“1. การอนุญาโตตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรืออิสระของอนุญาโตตุลาการ

2. คู่กรณีจะคัดค้านอนุญาโตตุลาการที่ตนเป็นผู้แต่งตั้งได้ เฉพาะกรณีที่คู่กรณีทราบเหตุแห่งการคัดค้านภายหลังการแต่งตั้งแล้ว”

เหตุแห่งการคัดค้านอนุญาโตตุลาการข้างต้นมาจากการแพร่ความคิดในคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการว่าจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเป็นกลางเพื่อก่อให้เกิดการพิจารณาและทำคำตัดสินที่เป็นธรรมต่อคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ซึ่งคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการโดยทั่วไปออกจากต้องเป็นบุคคลที่ไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย คือ เป็นบุคคลที่มีความสามารถตามกฎหมาย มีความรอบรู้เกี่ยวกับประเด็นที่พิพาท มีประสบการณ์และการฝึกฝนเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการ ยังต้องมีคุณสมบัติดังนี้คือ

ก) ไม่ผูกไฝฝ่ายใดหรือเป็นกลาง คือ ปราศจากอคติต่อทั้งคู่กรณีและประเด็นข้อพิพาท โดยอนุญาโตตุลาการจะต้องไม่เข้าข้างฝ่ายใดหรือแสดงความเห็นใจคู่กรณีซึ่งทำให้มีผลต่อการพิจารณาตัดสินข้อพิพาทได้ แม้โดยทั่วไปแล้ว อนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีเป็นผู้แต่งตั้งมักจะเห็นใจหรือมีความรู้สึกว่ามีความเชื่อมโยงกับคู่กรณีที่แต่งตั้งตน แต่ทั้งนี้มีหลักการอยู่ว่า อนุญาโตตุลาการจะต้องไม่นำความเห็นใจนั้นมามีผลต่อการพิจารณาตัดสินข้อพิพาท

³⁶ อันต์ จันทร์โอภากร. เรื่องเดียวกัน, หน้า 61.

ข) ความเป็นอิสระ จะมีลักษณะเป็นนามธรรมน้อยกว่าความหมายของการไม่ผูกไฝ่ายใด โดยความเป็นอิสระหมายถึง การท่อนุญาโตตุลาการไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางการเงินกับคู่กรณีอันก่อให้เกิดความกดดันในการพิจารณาตัดสินข้อพิพาท ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางการเงินระหว่างอนุญาโตตุลาการกับคู่กรณี ก็ เช่น อนุญาโตตุลาการเป็นลูกจ้างของคู่กรณีหรือมีความเกี่ยวข้องโดยตรงทางอาชีพกับคู่กรณี หากกำหนดให้หมายความเป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายของคู่กรณี แม้จะมิใช่ลูกจ้างโดยตรงของคู่กรณีมาเป็นอนุญาโตตุลาการก็อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นอิสระขึ้นได้ หรือการกำหนดให้อาจารย์ในสถาบันการศึกษาที่คู่กรณีเคยศึกษาอยู่เป็นอนุญาโตตุลาการ ก็อาจต้องพิจารณาว่า อาจารย์นั้นมีความเกี่ยวข้องทางวิชาชีพโดยตรงกับคู่กรณีที่แต่งตั้งหรือไม่ เช่นว่าอนาคตจากอาจารย์ท่านนั้นจะสอนหนังสือให้โดยปกติในสถาบันแล้วยังรับสอนพิเศษหรือเป็นที่ปรึกษาอื่นๆให้คู่กรณีนั้นหรือไม่³⁷ เป็นต้นเช่น

ตัวอย่างข้อบังคับของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม

“ข้อ 14 เมื่อได้รับการแต่งตั้ง ให้อนุญาโตตุลาการเปิดเผยถึงข้อเท็จจริงอันอาจทำให้คู่กรณีเกิดความสงสัยอันควรในความอิสระและความเป็นกลางของตนในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นถ้าหากพึงมี

ข้อ 15

(1) คู่กรณีฝ่ายหนึ่งอาจคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ซึ่งตั้งโดยคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ หากมีความสงสัยอันควรในความอิสระและเป็นกลางของอนุญาโตตุลาการ

(2) การคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือแจ้งเหตุที่คัดค้านโดยแจ้งชัดและยืนต่อผู้อำนวยการภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันได้รับแจ้งซึ่งรายละเอียดของอนุญาโตตุลาการผู้นั้น

ข้อ 16

(1) หากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัวหลังจากการคัดค้าน ให้ดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ

³⁷ วิไล ประมวลญสมบัติ. เรื่องเดียว กัน. หน้า 44 - 45

ใหม่แทนอนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้านตามข้อ 11 และ 12 ทั้งนี้ แม้คู่กรณีจะมิได้ใช้สิทธิในการตั้งอนุญาโตตุลาการตั้งแต่แรกก็ตาม

(2) การที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือการที่ผู้เป็นอนุญาโตตุลากรขอถอนตัว มิได้หมายถึงการยอมรับถึงความถูกต้องแห่งเหตุคัดค้านอนุญาโตตุลาการ"

ตัวอย่างข้อบังคับกรมการประกันภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ในเรื่องการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 18 คู่พิพาทดัดค้านอนุญาโตตุลาการที่ร่วมกันตั้งตามข้อ 15 หรือ ข้อ 16 วรรคแรก หรือข้อ 16 วรรคสาม หากปรากฏข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุอันควรสงสัยถึงความเป็นกลางหรือความเป็นอิสระของอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทฝ่ายใดจะคัดค้านอนุญาโตตุลาการซึ่งตนเป็นผู้ตั้งหรือร่วมตั้งหาได้ไม่ เว้นแต่คู่พิพาทนั้นมิได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้านในขณะที่ตั้ง

การคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือแจ้งเหตุแห่งการคัดค้านโดยแจ้งชัด ยืนต่ออธิบดีภายใน 15 วัน นับแต่ได้รู้ถึงเหตุแห่งการคัดค้าน ทั้งนี้ ต้องกระทำเสียก่อนวันที่อนุญาโตตุลาการสั่งเปิดการพิจารณา

ตัวอย่างของสภาพของการค้าไทย ก็ได้มีการทำหน่วยละเขียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

ข้อ 11 การคัดค้านเกี่ยวกับขาดคุณสมบัติตามข้อ 10. ให้ดำเนินการตามวิธีการดังต่อไปนี้

(1) คู่กรณีที่จะคัดค้านต้องแจ้งให้อนุญาโตตุลากรทราบถึงการคัดค้านนั้นในทันทีที่ผู้คัดค้านทราบสาเหตุได้ساเหตุหนึ่งตามที่ระบุไว้ในข้อ 10 สำเนาคำคัดค้านจะต้องส่งไปให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทราบ ในกรณีใด ๆ ก็ตาม จะต้องคัดค้านเสียก่อนที่จะมีคำชี้ขาด

ประธานอนุญาโตตุลาการเป็นผู้วินิจฉัยว่า คำคัดค้านมีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังหรือไม่

(2) คู่กรณีอาจอุทธรณ์คำวินิจฉัยของประธานอนุญาโตตุลาการต่อคณะกรรมการอนุญาโตตุลากรการค้าไทย

คำอุทธรณ์จะต้องยื่นภายใน 30 วัน นับแต่คู่กรณีได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของประธานอนุญาโตตุลาการ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าไทยให้ถือเป็นที่สุด

(3) ถ้าเป็นการคัดค้านอนุญาโตตุลาการที่มีเพียงคนเดียว หรือคัดค้านตัวประธานอนุญาโตตุลาการ ให้คู่กรณียื่นคำคัดค้านต่อคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าไทย และส่งสำเนาคำคัดค้านไปให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่ง คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าไทย จะวินิจฉัยว่าคำคัดค้านนั้นมีเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังหรือไม่ และคำวินิจฉัยนี้ให้ถือเป็นที่สุด

(4) คู่กรณีไม่มีสิทธิคัดค้านอนุญาโตตุลาการที่ตนแต่งตั้ง เว้นแต่ในกรณีขาดคุณสมบัติข้อใดข้อนึงตามที่ได้ระบุไว้ในข้อ 10 และคู่กรณีนั้นพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ทราบความจริงในขณะที่ทำการแต่งตั้ง

(5) ถ้าคำคัดค้านบังเกิดผล คู่กรณี หรือคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าไทยแล้วแต่กรณี จะแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการใหม่ให้กระทำหน้าที่แทนและจะแจ้งการแต่งตั้งนี้เป็นลายลักษณ์อักษร ให้อุญาโตตุลาการอีก 2 คน และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันวินิจฉัยซึ่งขาดคำคัดค้านนั้น

(6) เมื่ออนุญาโตตุลาการคนใดยินยอมรับปฏิบัติหน้าที่แล้วละเลยหรือหน่วงเหนี่ยวภารปฏิบัติงานตามหน้าที่ คู่กรณีอาจขอให้คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการการค้าไทยถอนบุคคลผู้นั้นออกจากตำแหน่งอนุญาโตตุลาการเสียได้

ข้อเสนอแนะร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ว่าด้วยเรื่องการคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

ข้อ.....เมื่อได้รับการแต่งตั้ง ให้อุญาโตตุลาการเปิดเผยถึงข้อเท็จจริงอันอาจทำให้คู่กรณีเกิดความสงสัยอันควรในความอิสระและความเป็นกลางของตนในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นถ้าหากพึงมี

ข้อ .....

(1) คู่กรณีฝ่ายหนึ่งอาจคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ซึ่งตั้งโดยคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ หากมีความสงสัยอันควรในความอิสระและเป็นกลางของอนุญาโตตุลาการ

(2) การคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือแจ้งเหตุที่คัดค้านโดยแจ้งขัดและยื่นต่อผู้อำนวยการสมัครมิชวารูปสถานแห่งประเทศไทยภายในกำหนด 15 วันนับแต่วันได้รับแจ้งซึ่งรายละเอียดของอนุญาโตตุลาการผู้นั้น

ข้อ .....

(1) หากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัวหลังจากการคัดค้าน ให้ดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการใหม่แทนอนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้านตามข้อ 11 และ 12 ทั้งนี้ แม้คู่กรณีจะไม่ได้เสียทรัพย์ในการตั้งอนุญาโตตุลาการตั้งแต่แรกก็ตาม

(2) การที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือการที่ผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัว มิได้หมายถึงการยอมรับถึงความถูกต้องของเหตุคัดค้านอนุญาโตตุลาการ”³⁸

3. วิธีพิจารณาข้ออนุญาโตตุลาการ

ในการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีนี้อนุญาโตตุลาการต้องทำหน้าที่พิจารณาซึ่งข้อพิพาทที่คู่กรณีเสนอต่อตนโดยมีวิธีพิจารณาหรือกระบวนการพิจารณา ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักวิธีพิจารณาของการอนุญาโตตุลาการซึ่งจะต้องยึดหยุ่น ไม่ซับซ้อน หรือมีแบบพิธีมากเกินไปและต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีทุกฝ่ายได้เสนอพยานหลักฐาน เพื่อประกอบข้ออ้างข้อเดียงของตนอย่างเท่าเทียมกัน

วิธีพิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้นเป็นไปตามที่คู่กรณีตกลงกัน หรือเป็นไปตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการในกรณีที่ใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ แต่ถ้าคู่กรณีมิได้กำหนดวิธีพิจารณาไว้หรือไม่ได้ใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการหรือข้อบังคับของอนุญาโตตุลาการไม่มีรายละเอียดอนุญาโตตุลาการมีดุลพินิจที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาของตนได้ตามที่เห็นสมควร แต่ต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้ออ้างและข้อโต้แย้งของตนเท่าเทียมกัน แต่ไม่ว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะกำหนดโดยบุคคลใด วิธี

³⁸ ข้อบังคับสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม.

พิจารณาของอนุญาโตตุลาการนั้น มักมีลักษณะที่ค่อนข้างยืดหยุ่น ไม่เป็นทางการนักเมื่อเทียบกับการพิจารณาคดีของศาล³⁹

3.1 การเสนอข้อพิพาท

การอนุญาโตตุลาการอาจแตกต่างกับการฟ้องร้องคดีในศาล ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นคู่กรณีอาจตกลงกันไว้ในสัญญางานอนุญาโตตุลากราว่าเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก็ให้เป็นหน้าที่ของคู่กรณีฝ่ายหนึ่งระบุไว้โดยเฉพาะ ซึ่งโดยปกติแล้วก็ได้แก่เจ้าหนี้ เป็นผู้เริ่มต้นคดีในกรณีนี้หากคู่กรณีฝ่ายนั้นไม่เริ่มต้นคดีภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาอนุญาโตตุลากร ถ้าจะถือว่าคู่กรณีฝ่ายนั้นไม่ประสงค์จะดำเนินคดีทางอนุญาโตตุลากรอีกต่อไป ถ้าจะไม่เป็นธรรมแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งคงประสงค์จะให้รับข้อพิพาทในทางอนุญาโตตุลากรอยู่ แต่ไม่สามารถเป็นฝ่ายเสนอข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลากรได้ เพราะตนเป็นเพียงลูกหนี้และไม่มีข้อเรียกร้องใดๆ ที่จะบังคับเอาอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องนี้ในทางปฏิบัติ บางครั้งคู่กรณีจึงตกลงกันไว้ในสัญญางานอนุญาโตตุลากราว่า หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้ก็สามารถที่จะเป็นฝ่ายเริ่มต้นดำเนินคดีทางอนุญาโตตุลากรได้ทั้งสิ้น ในกรณีเช่นนั้นถ้าเจ้าหนี้ไม่เริ่มต้นคดีทางอนุญาโตตุลากร ทางฝ่ายลูกหนี้ซึ่งแม้จะไม่มีสิทธิเรียกร้องใดๆ เลยก็ตาม ก็เป็นฝ่ายเริ่มต้นดำเนินคดีทางอนุญาโตตุลากรได้

เมื่อ พ.ร.บ.อนุญาโตตุลากร พ.ศ.2530 ไม่ได้นבולูติรายละเอียดเกี่ยวกับการเริ่มต้นคดีทางอนุญาโตตุลากรไว้ว่าจะต้องทำอย่างไร เรายังต้องอาศัยสัญญาอนุญาโตตุลากรที่คู่กรณีทำกันไว้เป็นหลัก ซึ่งถ้าสัญญางานอนุญาโตตุลากรได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ชัดเจน ก็จะช่วยแก้ปัญหานี้ในทางปฏิบัติในเรื่องนี้ได้ หรือถ้าสัญญางานอนุญาโตตุลากรกำหนดให้นำกฎหมายซึ่งสถาบันอนุญาโตตุลากรมาใช้บังคับ ก็ต้องเป็นไปตามนั้น ซึ่งเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวนี้ ข้อบังคับของสถาบัน

³⁹ เสาวณีย์ อัศวโรจน์. "ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลากร" รวมบทความ ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลากร. เล่ม 2 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:สำนักงานอนุญาโตตุลากร กระทรวงยุติธรรม 2540 หน้า 5 - 6

อนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรมกำหนดไว้ในข้อ 6 ว่า “เมื่อประธานจะเริ่มต้นดำเนินคดี ให้คู่กรณีเสนอข้อพิพาทของตนโดยทำเป็นหนังสือประกอบด้วยรายละเอียดตามแบบที่สถาบันได้กำหนดไว้ยืนต่อผู้อำนวยการ หนังสือดังกล่าวประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำขอให้ระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการ
2. ชื่อและที่อยู่ของคู่กรณี
3. ข้อกำหนดอนุญาโตตุลาการ หรือสัญญาให้ระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการที่ใช้บังคับกับคู่กรณี
4. สัญญาหรือนิติสัมพันธ์อันก่อให้เกิดข้อพิพาท
5. ข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งข้อเรียกร้อง และจำนวนเงินที่เรียกร้อง
6. ข้อเรียกร้องและคำขอ
7. หากคู่กรณีมิได้ตกลงกันไว้ก่อน ให้ระบุจำนวนอนุญาโตตุลาการ⁴⁰

ส่วนในกฎเกณฑ์ของสภานอกราชค้าไทย ก็ได้มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้คือ

“ในกรณีที่มีข้อพิพาททางการค้าเกิดขึ้น และคู่กรณีประธานจะให้อนุญาโตตุลาการซึ่งข้อพิพาทดังกล่าว ก็ให้คู่กรณียื่นคำร้องต่อนายทะเบียน พร้อมทั้งรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ (ข้อ 14)

เมื่อได้รับคำร้องพร้อมทั้งรายละเอียดดังกล่าว นายทะเบียนจะต้องจัดส่งสำเนาคำร้องไปยังคู่กรณีฝ่ายที่ถูกเรียกร้องเพื่อให้ยื่นข้อคัดค้านพร้อมทั้งเอกสารและข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อคัดค้านของตนภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้องดังกล่าว (ข้อ 18)

เมื่อนายทะเบียนได้รับข้อคัดค้านจากคู่กรณีฝ่ายที่ถูกเรียกร้องแล้ว ให้นายทะเบียนส่งสำเนาข้อคัดค้านไปยังคู่กรณีฝ่ายที่เรียกร้อง และถ้าข้อคัดค้านดังกล่าวมีลักษณะของการเรียกร้องແยังไม่เป็นพิพาทเดียวกันแน่นอน คู่กรณีฝ่ายที่เรียกร้องจะต้อง

⁴⁰ อนันต์ จันทร์โภภาร. เรื่องเดียวกัน. หน้า 92 - 93

ยื่นคำตอข้อเรียกร้องແຢັງນັ້ນ ພຣ້ອມທັງເອກສາຣແລ້ພຍານຫລັກສູານຕ່າງໆ ທີ່ເກີ່ວຂ້ອງກາຍ
ໃນ 30 ວັນ ນັບແຕ່ວັນທີໄດ້ຮັບສໍາເນົາຂ້ອຄັດຄ້ານດັກລ່າວ (ຂໍ້ອ 19)

ເມື່ອນາຍທະເບີນໄດ້ຮັບຄໍາຮ້ອງຈາກຄູ່ກຣນີຝ່າຍທີ່ເຮັດວຽກຕາມຄວາມໃນຂໍ້ອ 14
ນາຍທະເບີນຈະຕ້ອງດໍາເນີນກາຣໂດຍໄມ່ຫັກຫ້າ ເພື່ອໃຫ້ຄະນະອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣຕັດສິນແລະຫຼື
ຂາດຂ້ອພິພາທີ່ເກີດຂຶ້ນຕາມກົງເກີນທີ່ຂອງສຕາບັນ (ຂໍ້ອ 15) ໂດຍນາຍທະເບີນຈະຕ້ອງບອກ
ເວລາທີ່ກໍາທັນດໄວ້ໃນຄໍາບອກລ່າວ ສິ່ງຈະຕ້ອງໄມ່ນ້ອຍກວ່າ 30 ວັນ ນັບແຕ່ວັນທີໄດ້ຮັບຄໍາບອກ
ລ່າວ (ຂໍ້ອ 16) ເມື່ອໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣຂຶ້ນໂດຍຂອບແລ້ວ ນາຍທະເບີນຈະຕ້ອງສົ່ງ
ມອບສໍານວນຕລອດຈານເອກສາຣຕ່າງໆ ສິ່ງໄດ້ຮັບຈາກຄູ່ກຣນີແກ່ອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣ ແລະໃຫ້ສື່ວ່າ
ຄົດໄດ້ເຮີ່ມຕົ້ນຂຶ້ນນັບແຕ່ນັ້ນ (ຂໍ້ອ 20)⁴¹

ຕົວອ່າງຂອງ UNCITRAL Arbitration Rules ຂໍ້ອ 3 ໄດ້ກໍາທັນດໄວ້ດັ່ງນີ້

“1. ຄູ່ສົ່ງສ່ວນກະບວນກາຣອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣ (ສິ່ງຕ່ອໄປໃນຂໍ້ອບັນຍັດນີ້ ຈະເຮັກ
ວ່າ “ຜູ້ເຮັດວຽກ”) ຈະຕ້ອງສົ່ງຄໍາບອກລ່າວມອບຂ້ອພິພາທໃຫ້ອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣ ໄນແກ່ຄູ່
ສົ່ງສ່ວນກະບວນກາຣອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣ (ສິ່ງຕ່ອໄປໃນຂໍ້ອບັນຍັດນີ້ຈະເຮັກວ່າ “ຜູ້ຖຸກເຮັດວຽກ”)

2. ໄນສື່ວ່າກະບວນກາຣອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣເຮີ່ມຕົ້ນໃນວັນທີຜູ້ຖຸກເຮັດວຽກໄດ້ຮັບຄໍາບອກ
ລ່າວມອບຂ້ອພິພາທໃຫ້ອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣ

3. ຄໍາບອກລ່າວມອບຂ້ອພິພາທໃຫ້ອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣຈະຕ້ອງມີມາຍກາຣດັ່ງຕ່ອໄປນີ້

(ກ) ຂ້ອເຮັດວຽກໃໝ່ມອບຂ້ອພິພາທຕ່ອອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣ

(ຂ) ຫຼື້ອແລະທີ່ອຢູ່ຂອງຄູ່ພິພາທ

(ຄ) ຂ້ອສົ່ງສ່ວນກະບວນກາຣຫີ່ອສົ່ງສ່ວນກະບວນກາຣທີ່ຖຸກລ່າວຂ້າງ

(ງ) ສົ່ງສ່ວນທີ່ກ່ອໄຫ້ເກີດຫີ່ອທີ່ເກີ່ວຂ້ອງບັນຍັດ

(ຈ) ລັກຜະນະໂດຍທ່ວ່າປີຂອງຂ້ອເຮັດວຽກ ແລະກາຣແສດງຈໍານວນທີ່ເຮັດວຽກ ດ້ານກາມ

(ຈ) ຂ້ອເສັນອິນເຣີອິນຈໍານວນຂອງອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣ (ຈໍານວນ 1 ດາວ ມີຫຼື 3 ດາວ) ດ້າ
ນາກຄູ່ສົ່ງສ່ວນຍັງມີໄດ້ຕົກລົງກັນໄວ້ລ່ວງໜ້າແລ້ວ)

4. ຄໍາບອກລ່າວມອບຂ້ອພິພາທໃຫ້ອນຸໝາໄຕຕຸລາກາຣອາຈມີມາຍກາຣ ດັ່ງຕ່ອໄປນີ້

⁴¹ ອັນນັດ ຈັນທຣໂອກາກຣ. ເຊິ່ງເຕີວກັນ. ນ້າ 95

(ก) ข้อเสนอสำหรับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวและผู้มีอำนาจแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการตามที่ระบุในข้อ 6 ย่อหน้าที่ 1

(ข) หนังสือแจ้งความการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการตามที่กำหนดในข้อ 7

(ค) คำเรียกร้องที่กำหนดในข้อ 18

ตัวอย่างข้อบังคับกรมการประกันภัย ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการเรื่องการเสนอข้อพิพากษ์มีดังนี้

“ข้อ 7 ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโภช์ หรือผู้ที่ได้รับความเสียหายตามสัญญาประกันภัยประจำค่าให้ระงับข้อพิพากษาหรือการอนุญาโตตุลาการภายในกรณีได้ดำเนินการตามกฎหมายประกันภัยให้เสนอข้อพิพากษาของตนต่ออนุญาโตตุลาการในการเสนอข้อพิพากษาให้คู่พิพากษาเสนอข้อพิพากษ์นั้นหนังสือเสนอข้อพิพากษาของตนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่อธิบดีกำหนดประกอบด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) คำเสนอให้ระงับข้อพิพากษาด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการภายในกรณีของกระบวนการประกันภัย

(2) ข้อแลกที่อยู่ของคู่พิพากษา

(3) สัญญาหรือข้อตกลงให้ระงับข้อพิพากษาด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ

(4) ข้อเท็จจริงและรายละเอียดแห่งข้อพิพากษา หากข้อพิพากษานั้นเกี่ยวกับจำนวนเงินให้ระบุจำนวนเงินที่เรียกร้องด้วย

(5) คำขอให้ชี้ขาด

(6) จำนวนอนุญาโตตุลาการหนึ่งคนหรือสามคน

ในการเสนอข้อพิพากษาตามวรรคแรกให้คู่พิพากษาฝ่ายเสนอข้อพิพากษายืนสัญญาประกันภัยอันก่อให้เกิดข้อพิพากษาหรือต้นฉบับเอกสารที่แสดงข้อเท็จจริงอันเป็นฐานแห่งสิทธิเรียกร้องหรือสำเนาเอกสารนั้น ที่รับรองความถูกต้องแล้ว

ข้อ 8 หนังสือข้อพิพากษาให้ยื่นที่ส่วนราชการสังกัดกรมการประกันภัย ซึ่งคู่พิพากษาฝ่ายเสนอข้อพิพากษ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ในกรุงเทพมหานครให้ยื่นที่สำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัยเขต หรือที่กรมการประกันภัย

(2) ในจังหวัดอื่น นอกจักรุงเทพมหานครให้ยื่นที่สำนักงานประกันภัยจังหวัด

การยื่นหนังสือเสนอข้อพิพาทที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจตามวรรคแรก ให้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งไม่รับหนังสือเสนอข้อพิพาท และให้นำไปยื่นต่อส่วนราชการ สังกัดกรมการประกันภัยที่มีเขตอำนาจ แต่ถ้าคู่พิพาทฝ่ายเสนอข้อพิพาทมีความ ประ伤ค์จะยื่นที่ส่วนราชการสังกัดกรมการประกันภัยที่เกิดเหตุหรือที่ออกกรมธรรม์ประกันภัยหรือที่ทำสัญญาประกันภัยอยู่ในเขตอำนาจก็ได้ โดยยื่นคำร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และแสดงให้เห็นว่าการยื่นหนังสือเสนอข้อพิพาทที่ส่วนราชการนั้นจะเป็นการ สะดวกต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณา

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีคำสั่งรับหนังสือเสนอข้อพิพาทดามาวรรคแรก หรือวรรคสองแล้ว คู่พิพาทเสนอข้อพิพาทจะยื่นหนังสือเสนอข้อพิพาทด้วยกันมั่นต่อ กรมการประกันภัย หรือส่วนราชการสังกัดกรมการประกันภัยที่อื่นได้อีกไม่ได้

การแจ้งการเสนอข้อพิพาท

ข้อ 9 เมื่อมีการยื่นหนังสือเสนอข้อพิพาทและพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าหนังสือ เสนอข้อพิพาทนั้นถูกต้องก็ได้รับหนังสือเสนอข้อพิพาทเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งการเสนอข้อพิพาทเป็นหนังสือ และส่งสำเนาหนังสือเสนอ ข้อพิพาทดังกล่าวไปยังคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งโดยพลัน ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ประกอบ ธุรกิจหรืออื่นที่อยู่ของคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งนั้น โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับหรือวิธี อื่นตามที่อธิบดีกำหนด

ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าหนังสือเสนอข้อพิพาทไม่ถูกต้องให้มีคำสั่งไม่รับ หนังสือเสนอข้อพิพาทเว้นแต่การไม่ถูกต้องนั้น สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ก็ให้คู่พิพาท ฝ่ายเสนอข้อพิพาทแก้ไขให้ถูกต้อง

ตัวอย่างเสนอแนะร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถาน ในเรื่องการเสนอข้อพิพาท

ข้อ.....

1. คู่สัญญาซึ่งเริ่มกระบวนการขออนุญาโตตุลาการภายใต้ข้อบังคับนี้ (ซึ่งต่อไปในข้อ บังคับนี้ จะเรียกว่า “ผู้เรียกร้อง”) จะต้องส่งคำบอกรับชอบข้อพิพาทให้สมาคม

วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยว่าด้วยเรื่องการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (ซึ่งต่อไปในข้อบังคับนี้จะเรียกว่า “ผู้ถูกเรียกว่อง”) โดยส่งฝ่ายสมาคม

2.ให้ถือว่ากระบวนการอนุญาโตตุลาการเริ่มต้นในวันที่ผู้ถูกเรียกว่องได้รับคำบอกร่วมของข้อพิพาทให้ออนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

3.คำบอกร่วมของข้อพิพาทให้ออนุญาโตตุลาการจะต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(ก) ข้อเรียกว่องให้มอบข้อพิพาทด้วยความต่อสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยว่าด้วยเรื่องการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

(ข) ชื่อและที่อยู่ของคู่พิพาท

(ค) ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือสัญญาอนุญาโตตุลาการที่ถูกกล่าวอ้าง

(ง) สัญญาที่ก่อให้เกิดหรือที่เกี่ยวกับข้อพิพาท

(จ) ลักษณะโดยทั่วไปของข้อเรียกว่อง และการแสดงจำนวนที่เรียกว่อง ถ้าหากมี

(ฉ) ข้อเสนอในเรื่องจำนวนของอนุญาโตตุลาการ (จำนวน 1 คน หรือ 3 คน) ถ้าหากคู่สัญญายังไม่ได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าแล้ว⁴²

3.2 การยื่นคำคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

อาจารย์คัมภีร์ แก้วเจริญ⁴³ ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องการยื่นคำคัดค้านดังนี้ “การยื่นคำคัดค้าน ควรต้องดำเนินการยื่นคำคัดค้านที่สมาคมวิศวกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อให้เป็นรูปแบบเดียวกัน ง่ายและสะดวกในการดำเนินการทางธุรการ แต่รูปแบบของการยื่นคำคัดค้านนั้นควรที่จะให้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนด”

อาจารย์วิชัย อริยะนันทกุ⁴⁴ ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นในเรื่องนี้ว่า “การยื่นคำคัดค้านข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง สมควรที่จะให้คู่พิพาทที่มีข้อพิพาท เกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างยื่นคำคัดค้านที่สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

⁴² UNCITRAL Arbitration Rules ข้อ 3

⁴³ คัมภีร์ แก้วเจริญ. สัมภาษณ์. 28 มิถุนายน 2543

⁴⁴ วิชัย อริยะนันทกุ. ผู้พิพากษา. สัมภาษณ์. 26 มิถุนายน 2543

เพริ่งสมาคมมีความพร้อมในด้านต่างๆ แต่ในรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการยื่นคำคัดค้านข้อพิพาทจะต้องให้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย เป็นผู้จัดระบบดังกล่าว”

คุณสมใจ ตันติวิทยากุล⁴⁵ ได้กล่าวว่า “การยื่นคำคัดค้านนั้นเป็นปัญหาอย่างหนึ่ง บางครั้งข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลได้กระจายอำนาจให้ห้องถินเป็นผู้บริหาร ดังนั้นการเดชะแห่งชาติก็จะต้องส่งมอบงานเกี่ยวกับการก่อสร้างกระจายสู่ห้องถิน ข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างก็จะเกิดตามจังหวัดต่างๆ ดังนั้น การยื่นคำคัดค้านในเบื้องต้นควรยื่นคำคัดค้านที่สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย หรือที่ได้หากข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในต่างจังหวัดแต่ในกรณีขั้นตอนและวิธีการยื่นคำคัดค้านนั้นควรให้สมาคมวิศวกรรมสถานเป็นผู้กำหนด เนื่องจากสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยมีรูปแบบของการบริหารอยู่แล้ว”

ตัวอย่างข้อบังคับอนุญาติตลาดการหอการค้าไทย ว่าด้วยเรื่องการยื่นคำคัดค้าน

ข้อ 18 เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องพร้อมด้วยรายละเอียดดังกล่าวใน ข้อ 17 แล้วได้จัดส่งสำเนาไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้ทำคำตอบแก่มา 6 ชุด พร้อมด้วยเอกสารหรือข้อเท็จจริงที่สนับสนุนข้ออ้างของฝ่ายนั้น ภายในเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

ข้อ 19 เมื่อนายทะเบียนได้รับคำตอบแก่ของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว ให้จัดส่งสำเนาคำตอบแก่นั้นไปยังคู่กรณีที่ยื่นคำร้องทราบ หากปรากฏว่า คำตอบแก่นั้นมีลักษณะเป็นการตั้งข้อเรียกร้องขึ้นมาใหม่โดยอาศัยมูลกรณีพิพากษันเดียวกันให้คู่กรณีฝ่ายที่ยื่นคำร้องนั้นเสนอข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อกล่าวแก่คำตอบแก่พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานอื่นๆ ที่สนับสนุนคำกล่าวแก่ของตนรวม 6 ชุด ภายในเวลา 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำตอบแก่

ตัวอย่างข้อบังคับสถาบันอนุญาติตลาดการ กระทรวงยุติธรรม ในเรื่องการยื่นข้อคัดค้าน

⁴⁵ สมใจ ตันติวิทยากุล.สัมภาษณ์. 26 มิถุนายน 2543

ข้อ 8 เมื่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือเสนอข้อพิพาทแล้ว จะยื่นข้อคัดค้าน และข้อเรียกร้องเป็นหนังสือมีรายละเอียดตามแบบที่สถาบันกำหนดต่อผู้อำนวยการก็ได้ ทั้งนี้ต้องยื่นภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือเสนอข้อพิพาท

ตัวอย่างข้อบังคับกระบวนการประกันภัย ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ในเรื่องการยื่นคำคัดค้าน

ข้อ 10 เมื่อคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือแจ้งเสนอข้อพิพาทและสำเนาหนังสือเสนอข้อพิพาทแล้ว จะยื่นคำคัดค้านและเสนอคำเรียกร้องແย়งตามแบบที่สถาบันกำหนดต่อเจ้าพนักงานหน้าที่ ทั้งนี้ ให้ยื่นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการเสนอข้อพิพาทและสำเนาหนังสือเสนอข้อพิพาทนั้น

ตัวอย่าง UNCITRAL Arbitration Rules

ข้อ 19

1. ผู้ถูกเรียกร้องจะต้องส่งคำคัดค้านเป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่คู่เรียกร้องและอนุญาโตตุลาการแต่ละคนภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

2. คำคัดค้านจะต้องซึ่งแจ้งประเด็นตามข้อ (๑) (๒) และ (๓) ของคำเสนอข้อพิพาทข้อ 18 วรรค 2 ผู้ถูกเรียกร้องอาจแนบเอกสารใดๆ ที่ตนใช้ในการสนับสนุนข้อคัดค้านหรืออ้างอิงถึงเอกสารหรือพยานหลักฐานที่ตนจะนำเสนอไปกับคำคัดค้านนั้นด้วยก็ได้

3. ในคำคัดค้านหรือในเวลาใดๆ ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการหากคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการเห็นว่า ความล่าช้านั้นมีเหตุผลอันสมควรตามพฤติกรรมแห่งคดี ผู้ถูกเรียกร้องอาจนำเสนอข้อเรียกร้องແย়งที่เกิดจากสัญญาเดียว กัน หรืออ้างข้อเรียกร้องที่เกิดจากสัญญาเดียวกันเพื่อวัตถุประสงค์ในการหักกลบลบหนี้

ข้อ 20

ในระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อเรียกหรือคัดค้านได้ เว้นแต่คณะกรรมการเห็นว่า เป็นการไม่สมควรที่จะอนุญาตให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม เช่นว่านั้น เมื่อคำนึงถึงความล่าช้าที่จะแก้ไขเพิ่มเติมนั้น หรือเป็นการไม่ยุติธรรมแก้ไขคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเมื่อพิจารณา

ถึงพฤติกรรมแวดล้อมอื่นๆ อย่างไรก็ตามจะแก้ไขข้อเรียกร้องในลักษณะที่ทำให้ข้อเรียกร้องที่แก้ไขนั้นอยู่นอกเหนือขอบเขตของข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการหรือสัญญาอนุญาโตตุลาการที่เป็นเอกสารนั้นไม่ได้

ตัวอย่างข้อเสนอแนะ ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ว่าด้วยเรื่องการยื่นคำคัดค้าน

ข้อ.....เมื่อคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งได้รับหนังสือแจ้งเสนอข้อพิพาทแล้ว ให้ยื่นคำคัดค้านและเสนอคำเรียกร้องແย়งภาษาใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการเสนอข้อพิพาทและสำเนาหนังสือเสนอข้อพิพาทนั้น

3.4 การสืบพยาน

อาจารย์ณรงค์ นาคะโยค⁴⁶ ได้กล่าวว่า “ปัญหาของการรับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างในเรื่องการสืบพยานนั้น บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการควรจะต้องออกไปดูข้อพิพาทหรือข้อเท็จจริงที่คู่พิพาทเสนอ ณ สถานที่ในการก่อสร้าง เพื่อให้เห็นข้อพิพาทที่ชัดเจนถ้าหากสืบพยานโดยไม่ได้ไปดูสถานที่ก่อสร้าง เพียงแต่ดูจากเอกสารที่คู่พิพาทเสนอ ก็ไม่สามารถทราบข้อมูลที่ชัดเจน”

เป็นที่ยอมรับกันโดยกฎหมายและทางปฏิบัติของประเทศต่างๆ ว่าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการสืบพยานของอนุญาโตตุลาการนั้น ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับตัวบทกฎหมาย หรือกฎหมายที่ว่าด้วยการสืบพยาน หรือการยอมรับหรือการปฏิเสธที่จะยอมรับพยานหลักฐานโดยเคร่งครัดเหมือนกับการสืบพยานศาล ทั้งนี้ เพราะความมุ่งหมายของการรับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการประการนี้ก็คือ การต้องการความยึดหยุ่นของกระบวนการพิจารณาคดีและการสืบพยานในลักษณะเช่นเดียวกับศาล ซึ่งถ้าคู่กรณีมีความประสงค์จะให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่อย่างเดียวกับศาลทุกประการ ก็ไม่สมควรที่จะทำสัญญาอนุญาโตตุลาการ ควรที่จะไปฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลจะเหมาะสมกว่า

⁴⁶ ณรงค์ นาคะโยค. สัมภาษณ์. 23 มิถุนายน 2543

เมื่อเป็นเช่นนี้อนุญาโตตุลาการมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจที่จะยอมรับและรับฟังพยานหลักฐานต่างๆ ที่คู่กรณีนำมาเสนอ และการใช้ดุลพินิจของอนุญาโตตุลาการในเรื่องนี้ก็ไม่ควรที่จะถูกรือว่าทบทวนโดยศาล เพราะจะทำให้การระงับข้อพิพาทนั้นเป็นไปโดยลำบากและเป็นซึ่งทางให้มีการประวิงคดีเกิดขึ้น ดังนั้นอนุญาโตตุลาการอาจยอมให้มีการนำพยานบอกเล่ามาสืบ ซึ่งโดยปกติแล้วอาจทำไม่ได้ถ้าเป็นการสืบพยานของศาล แต่ถึงกระนั้นก็ตามอนุญาโตตุลาการควรให้นำหนังสือยแก่พยานหลักฐานได้ ที่โดยปกติแล้วศาลอาจไม่ยอมรับฟัง

ในการสืบพยานนั้nonuynaโตตุลาการก็ไม่จำเป็นต้องยอมรับหลักฐานทั้งหมดที่คู่กรณีนำเสนอ อนุญาโตตุลาการมีหน้าที่ต้องวินิจฉัยอยู่ตลอดเวลาโดยการพิจารณาอย่างรอบคอบว่าพยานหลักฐานต่างๆ ที่คู่กรณีนำมาเสนอันสิ่งใดที่เกี่ยวข้องหรือมีความสำคัญต่อประเด็นข้อพิพาทนัด การที่อนุญาโตตุลาการปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานใด ถ้าพยานหลักฐานนั้นไม่มีความสำคัญต่อประเด็นข้อพิพาทด้วยแล้ว ลำพังเพียงแต่การปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐาน เช่นว่านั้น ไม่ควรเป็นเหตุที่ศาลจะไม่บังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

ในการยอมรับฟังพยานหลักฐานนั้nonuynaโตตุลาการก็ไม่ควรที่จะรับฟังพยานหลักฐานที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งนำเสนอเป็นจำนวนมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่งทั้งหมด เพราะการกระทำการดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความกังข่าว่า อนุญาโตตุลาการอาจมีคดีและลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้⁴⁷

ข้อบังคับของอนุญาโตตุลาการของสถาบันต่างๆ จะกำหนดเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ ตัวอย่างเช่น ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ในเรื่องการสืบพยาน

“ข้อ 22 เว้นแต่คู่กรณีได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การสืบพยานให้เป็นไปตามวิธีการต่อไปนี้

⁴⁷ อนันต์ จันทร์อุภากิจ. เรื่องเดียวกัน. หน้า 107 - 108

(1) ให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยื่นเสนอพยานเอกสารต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตนต่ออนุญาโตตุลาการในวันนัดพิจารณาครั้งแรก ในกรณีที่เห็นสมควรอนุญาโตตุลาการมีอำนาจสั่งให้คู่กรณีส่งเอกสารได้ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทให้ก็ได้

(2) การสืบพยานบุคคลให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ ให้ออนุญาโตตุลาการบันทึกคำพยานโดยย่อเพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้วเก็บรวมไว้ในสำนวน

(3) อนุญาโตตุลาการจะให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากสถาบันซ่อมบันทึกคำพยานก็ได้

(4) การสืบพยานจะต้องกระทำการด้านกระบวนการพิจารณาลับ”

ตัวอย่างกรรมการประกันภัย ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการในเรื่องการสืบพยาน

ข้อ 25 เว้นแต่คู่พิพาทได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น การสืบพยานให้เป็นไปตามวิธีการต่อไปนี้

(1) ให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายยื่นบัญชีระบุพยานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือคำคัดค้าน หรือค่าเรียกร้องเยี้ยง หรือคำแก้ไขเรียกร้องเยี้ยงของตนต่ออนุญาโตตุลาการในวันพิจารณานัดแรก ในกรณีที่เห็นสมควรอนุญาโตตุลาการมีอำนาจสั่งให้คู่พิพาทส่งเอกสารได้ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทให้ก็ได้

(2) การสืบพยานบุคคลให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ ให้ออนุญาโตตุลาการบันทึกคำพยานโดยย่อเพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อ ไว้เป็นหลักฐานและเก็บรวมไว้ในสำนวนความ

(3) อนุญาโตตุลาการจะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากการประกันภัยซ่อมบันทึกคำพยานก็ได้

(4) การสืบพยานจะต้องกระทำการด้านการเปิดเผย เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะร้องขอหรืออนุญาโตตุลาการเห็นสมควรให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาลับ”

ตัวอย่าง UNCITRAL Arbitration Rules ได้กำหนดไว้ในข้อ 25 ดังนี้

“1. ในกรณีที่มีการสืบพยาน คณะกรรมการจะต้องส่งคำบอกร่างและแจ้งวันเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการสืบพยานล่วงหน้าเป็นเวลาอีกครึ่ง

2. กรณีที่จะต้องฟังคำเบิกความของพยาน คู่พิพาตแต่ละฝ่ายจะต้องแจ้งให้คณะอนุญาโตตุลาการและคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงข้อและที่อยู่ของพยานที่คู่พิพาทฝ่ายนั้นประสงค์ที่จะนำเสนอ รวมถึงประเด็นที่พยานจะเบิกความและภาษาที่พยานจะใช้ในการเบิกความอย่างน้อย 15 วัน ก่อนการเบิกความนั้น

3. คณะอนุญาโตตุลาการจะต้องจัดการเพื่อให้มีการแปลคำเบิกความของพยาน และจัดทำบันทึกคำเบิกความ หากคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการเห็นเป็นการสมควร เมื่อคำนึงถึงพฤติกรรมแห่งคดี หรือหากคู่พิพาทได้ตกลงให้ดำเนินการเช่นว่านั้น และได้แจ้งข้อตกลงนั้นให้คณะอนุญาโตตุลากรทราบอย่างน้อย 14 วัน ก่อนวันเบิกความ

4. การสืบพยานจะต้องทำเป็นความลับ เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น คณะอนุญาโตตุลาการอาจกำหนดให้พยานคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนอยู่นอกห้องพิจารณาในขณะที่มีการสืบพยานอีกคนหนึ่ง คณะอนุญาโตตุลากรมีอิสระที่จะกำหนดวิธีสืบพยาน

5. คำเบิกความของพยานอาจนำเสนอในรูปคำเบิกความเป็นลายลักษณ์อักษรที่พยานได้ลงลายมือชื่อไว้

6. คณะอนุญาโตตุลากรมีอำนาจวินิจฉัยในการรับฟังและซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่นำเสนอ

ข้อเสนอแนะตัวอย่าง ร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลากรของสมาคมวิศวกรรมสถานในเรื่องการสืบพยาน

ข้อ.....เว้นแต่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การสืบพยานให้เป็นไปตามวิธีการต่อไปนี้

(1) ให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายยื่นบัญชีระบุพยานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือคำคัดค้านหรือคำเรียกร้องยังหรือคำแก้ไขเรียกร้องยังของตนต่ออนุญาโตตุลากร ในวันพิจารณานัดแรก ในกรณีที่เห็นสมควร อนุญาโตตุลากรมีอำนาจสั่งให้คู่พิพาทส่งเอกสารใดๆที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทให้ได้

(2) การสืบพยานบุคคลให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ ให้อันุญาโตตุลาการบันทึกคำพยานโดยย่อเพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้วเก็บร่วบรวมไว้ในสำนวนความ

(3) อนุญาโตตุลาการจะให้เจ้าหน้าที่ของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยช่วยบันทึกคำพยานก็ได้

ข้อ.....คู่พิพาthonุญาโตตุลาการฝ่ายใดกล่าวข้ออ้างใด ต้องเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบให้ประจักษ์ตามข้ออ้างของตน

ข้อ.....อนุญาโตตุลาการ จะให้ผู้เชี่ยวชาญคนใดทำรายงานความเห็นเสนอ ก็ได้กรณี เช่นนี้ ให้คู่พิพาทแจ้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องตามที่ผู้เชี่ยวชาญสอบถาม

เมื่อได้รับรายงานความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ให้อันุญาโตตุลาการแจ้งให้คู่พิพาทรับรายละเอียดในรายงานความเห็นนั้น และหากคู่พิพาทร้องขอให้ทำสำเนารายงานความเห็นนั้นให้

คู่พิพาทอาจยื่นคำร้องขอซักถามผู้เชี่ยวชาญก็ได้ หากอนุญาโตตุลาการพิจารณาอนุญาต ก็นำวิธีการสืบพยานมาใช้บังคับโดยอนุโลม

3.4 สถานที่

การดำเนินกระบวนการพิจารณาขั้nonุญาโตตุลาการ เพื่อมิให้เกิดความไม่เปรียบเทียบระหว่างกัน คู่สัญญาการก่อสร้างมักจะตกลงให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาขั้nonุญาโตตุลาการในสถานที่เป็นกลางซึ่งอาจเป็นที่สมาคมวิศวกรรมสถาน หรือสถานที่อื่นใดตามที่คู่กรณีได้กำหนดไว้ในสัญญาการก่อสร้าง

ตัวอย่างเช่น UNCITRAL Arbitration Rules ข้อที่ 16 ก็ได้กำหนดเรื่องสถานที่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ เช่นกันดังนี้

“1. เว้นแต่คู่พิพาทจะได้ตกลงในเรื่องสถานที่ที่จะใช้ดำเนินกระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการไว้ ให้คณานุญาโตตุลาการมีอำนาจกำหนดสถานที่ เช่นวันนี้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงพฤติกรรม์แวดล้อมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ

2. คณะกรรมการอาจกำหนดสถานที่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการในประเทศที่คู่พิพาทกำหนด คณะกรรมการอาจสืบพยานและประชุมปรึกษาหารือ ณ สถานที่ได้ก่อตั้งตามที่คณะกรรมการให้อนุญาโตตุลาการเห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมแวดล้อมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา อนุญาโตตุลาการนั้น

3. คณะกรรมการอาจประชุมกัน ณ สถานที่ได้ก่อตั้งที่เห็นสมควร เพื่อทำการตรวจสอบศินค้า ทรัพย์สิน หรือเอกสารอย่างอื่น แต่ต้องให้คู่พิพาทได้ทราบถึงการตรวจสอบเช่นว่านั้นเพื่อที่จะสามารถเข้าร่วมการตรวจสอบนั้นได้

ตัวอย่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ ของหอการค้าไทย

“ข้อ 26 อนุญาโตตุลาการมีอำนาจที่จะเรียกพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุอย่างอื่น ตามที่เห็นสมควรมาประกอบการพิจารณา ตลอดจนกำหนดเวลา และสถานที่นั่งพิจารณา และฟังคำพยานและคำറลงของคู่กรณี

อนุญาโตตุลาการอาจสอบถามปากคำคู่กรณี หรือพยานที่เห็นว่าจำเป็นโดยให้สถาบันหรือปฎิญานตนว่า จะให้ถ้อยคำตามความสัตย์จริง”

ข้อเสนอแนะตัวอย่างร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถาน ในเรื่องสถานที่

ข้อ.....กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการให้ดำเนินการ ณ สมาคมทั้งนี้ เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงกันเป็นอย่างอื่นหรือสถานที่อื่นที่อนุญาโตตุลาการเห็นสมควร กำหนดโดยคำนึงถึงพฤติกรรมแวดล้อมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา อนุญาโตตุลาการนั้น

4. คำชี้ขาด

หลังจากที่การพิจารณาดีเป็นอันสิ้นสุดลง เป็นหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการที่จะต้องตรวจสอบพยานเอกสารและคำเบิกความของพยานบุคคลต่างๆ เพื่อทำคำชี้ขาด

4.1 การลงมติชี้ขาด

ในกรณีอนุญาโตตุลาการคนเดียว หรือในกรณีมีสัญญากำหนดให้ อนุญาโตตุลาการที่คู่กรณีแต่ละฝ่ายแต่งตั้งร่วมกันพิจารณาในวินิจฉัยข้อพิพาทหากตกลง

กันไม่ได้จึงให้แต่งตั้งผู้ชี้ขาด ความเห็นของอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือของคณะกรรมการอนุญาโตตุลากรที่มาจากการแต่งตั้งของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย หรือความเห็นของผู้ชี้ขาด (เมื่อมีการแต่งตั้งผู้ชี้ขาด) ย่อมเป็นคำชี้ขาด แต่ในกรณีแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเป็นองค์คณะตาม พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มาตรา 11 วรรคสอง คู่กรณีตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละหนึ่งคน และให้อนุญาโตตุลาการดังกล่าวร่วมกันตั้งบุคคลภายนอกอีกคนหนึ่งเป็นอนุญาโตตุลากร จะมีลักษณะเป็นองค์คณะสามคน ที่ประชุมองค์คณะจะต้องเลือกบุคคลหนึ่งเป็นประธาน (ในทางปฏิบัติคืออนุญาโตตุลาการคนที่สาม) เมื่อจะทำคำชี้ขาดจะต้องลงมติโดยถือเสียงข้างมาก (มาตรา 16) อนุญาโตตุลาการแต่ละคนจะมีเพียงหนึ่งเสียง รวมทั้งอนุญาโตตุลากรที่ทำหน้าที่ประธานด้วย

ปัญหาอาจมีขึ้นได้ในกรณีองค์คณะอนุญาโตตุลาการไม่อาจหาเสียงข้างมากได้ เช่น อนุญาโตตุลาการแต่ละคนมีความเห็นแตกต่างกันในประเด็นข้อพิพาท และอนุญาโตตุลากรคนที่สามก็ไม่มีฐานะเป็น “ผู้ชี้ขาด” พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มาตรา 16 จึงกำหนดทางออกไว้ให้อนุญาโตตุลาการตกลงร่วมกันตั้งบุคคลคนหนึ่งขึ้นเป็น “ผู้ชี้ขาด” เพื่อหาข้อยุติในประเด็นพิพาทข้อนั้น และถ้ายังมีปัญหาต่อไปเนื่องจากไม่อาจตกลงกันตั้งผู้ชี้ขาด อนุญาโตตุลากรคนใดคนหนึ่งหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งตั้งผู้ชี้ขาดได้

4.2 เงื่อนเวลาในการทำคำชี้ขาด

พ.ร.บ.อนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 มาตรา 21 วรรคหนึ่ง กำหนดให้อนุญาโตตุลากรต้องทำคำชี้ขาดให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา 180 วัน นับแต่วันตั้งอนุญาโตตุลากรคนสุดท้ายหรือผู้ชี้ขาดเงินแต่คู่กรณีพิพาทจะได้ตกลงกำหนดเวลาไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น คู่กรณีจึงอาจตกลงกำหนดระยะเวลาให้ยาวหรือสั้นกว่าที่ได้ถ้าไม่ตกลงกันไว้จะถือกำหนดเวลา 180 วัน และในกรณีที่ครบกำหนดระยะเวลาแล้ว คู่อาจตกลงกันให้ขยายระยะเวลาได้ แต่ก็จะเกิดปัญหาถ้าตกลงกันไม่ได้จะขยายออกไปหรือไม่เพียงได้ซึ่งจะต้องแก้ปัญหาโดยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งขยายเวลา พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 วรรคสอง ในทางปฏิบัติจึงไม่ค่อยปรากฏใน

สัญญาอนุญาโตตุลาการว่าให้ออนุญาโตตุลาการทำคำชี้ขาดให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาที่สั่นกว่ากำหนดเวลาตามกฎหมาย

การทำคำชี้ขาดให้แล้วเสร็จ หมายความว่า อันุญาโตตุลาการจะต้องจัดส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีที่เกี่ยวข้องแล้ว ซึ่งจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลา 180 วันดังกล่าวข้างต้น เพราตามมาตรา 21 วรรคสี่ เมื่อทำคำชี้ขาดเสร็จแล้ว อันุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดจะต้องจัดส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกคนประกอบกับมาตรา 22 วรรคหนึ่ง คำชี้ขาดของอันุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดให้เป็นที่สุด และผูกพันคู่กรณีเมื่อได้มีการส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณีที่เกี่ยวข้องทุกคนแล้ว

4.3 หนังสือคำชี้ขาด

พ.ร.บ. อันุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 มาตรา 20 กำหนดบังคับว่าคำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของอันุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาด โดยระบุเหตุผลแห่งข้อвинิจฉัยทั้งปวงไว้โดยชัดแจ้ง แต่จะกำหนดหรือชี้ขาดการได้ให้เกินขอบเขตแห่งสัญญาอันุญาโตตุลาการหรือคำขอของคู่กรณีไม่ได้ ส่วนการกำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในขั้นอันุญาโตตุลาการ หรือค่าป่วยการอันุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดไม่ถือว่าเป็นข้อกำหนดที่เกินขอบเขตแห่งสัญญาหรือคำขอ และในกรณีที่คู่กรณีตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกัน อันุญาโตตุลาการย่อรวมบุในคำชี้ขาดให้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความนั้นได้โดยไม่ถือเป็นการชี้ขาดเกินขอบเขตแห่งสัญญาหรือคำขอของคู่กรณี

ตามมาตรา 27 วรรคหนึ่ง ของ พ.ร.บ. อันุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ได้บัญญัติถึงค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในขั้นอันุญาโตตุลาการ และค่าป่วยการอันุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาด (โดยระบุด้วยว่าไม่วรรมถึงค่าทนายความและค่าใช้จ่ายของทนายความ) ซึ่งให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในคำชี้ขาด ดังนั้น หนังสือคำชี้ขาดจึงควรกำหนดค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่าย และค่าป่วยการดังกล่าวให้ชัดเจน แต่ถ้าไม่ถึงกำหนด คำชี้ขาดก็ไม่เสียเพรากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรืออันุญาโตตุลาการ หรือผู้ชี้ขาดอาจยื่นคำร้องต่อศาลมีคำสั่งในเรื่องค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย และค่าป่วยการดังกล่าวได้ (มาตรา 27 วรรคสอง)

4.4 การแก้ไขคำชี้ขาด

ตาม พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ได้เปิดโอกาสให้มีการแก้ไขคำชี้ขาด ซึ่งเป็นที่สุดและผูกพันคู่กรณีแล้วเฉพาะในกรณีคำชี้ขาดที่มีข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือข้อผิดหลงเล็กน้อย โดยอนุญาโตตุลาการหรือผู้ชี้ขาดอาจแก้ไขเองเมื่อเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ (มาตรา 22 วรรคสอง) จึงต้องถือว่าถ้าเข้าลักษณะการแก้ไขเล็กน้อยแล้วย่อมกระทำได้ นอกจากนี้ในกรณีที่คู่กรณีไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดแล้วคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอให้ศาลพิพากษาตามคำชี้ขาด หากปรากฏต่อศาลว่าคำชี้ขาดมีข้อบกพร่องอันมิใช่สาระสำคัญและอาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ เช่น การคำนวณตัวเลข หรือการกล่าวถึงบุคคลหรือทรัพย์สิ่งใดผิดพลาดไป ศาลอาจแก้ไขให้ถูกต้องแล้วมิพิพากษาให้บังคับตามคำชี้ขาดที่ได้แก้ไขแล้วนั้นได้ (มาตรา 24 วรรคสอง)⁴⁸

ตัวอย่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ ของหอการค้าไทย ในเรื่องคำชี้ขาด

ข้อ 31 ถ้ามีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการเกินกว่า 1 คน คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นเสียงอนุญาโตตุลาการชี้ขาด

ข้อ 32 คำชี้ขาดให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน 120 วัน นับแต่วันที่คู่กรณีร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนหนึ่ง หรือวันที่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือภายในระยะเวลาที่คู่กรณีตกลงกันให้ยืดเวลาออกไป

ตัวอย่าง UNCITRAL Arbitration Rules ได้กำหนด เรื่องคำชี้ขาดดังนี้

“ข้อ 31

1. ในกรณีที่มีอนุญาโตตุลาการ 3 คน คำชี้ขาดหรือคำวินิจฉัยใด ๆ ของคณะกรรมการให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก

2. ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการ ถ้าไม่อาจหาเสียงข้างมากได้ หรือเมื่อได้รับมอบอำนาจจากคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ ประธานอนุญาโตตุลาการอาจวินิจฉัยชี้ขาดในปัญหานั้นได้ ทั้งนี้ คำวินิจฉัยชี้ขาดดังกล่าวอาจถูกแก้ไขโดยคณะกรรมการ

⁴⁸ คัมภีร์ แก้วเจริญ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 83 - 86

ตัวอย่าง ร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ว่าด้วยเรื่องการซื้อขาย

ข้อ ....คำซื้อขายของอนุญาโตตุลาการให้ถือเป็นเสียง
อนุญาโตตุลาการซื้อขาย

ข้อ ....คำซื้อขายให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน 120 วัน นับแต่วันที่คู่กรณี
ร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนหนึ่ง หรือวันที่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือภายใน
ระยะเวลาที่คู่กรณีตกลงกันให้ยืดเวลาออกไป”⁴⁹

---

⁴⁹ ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของหอการค้าไทย ข้อ 31 - 32

บทที่ 5

สรุป ข้อเสนอแนะ

ข้อบังคับสถาบันอนุญาโตตุลาการการก่อสร้างภายใต้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ข้อบังคับจะกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในหลักการ วิธีการ รวมทั้งกระบวนการต่างๆโดยจะควบคุมกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการการก่อสร้างให้มีวิธีการและขั้นตอนต่างๆที่เข้าใจง่าย มีรูปแบบเดียวกัน ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการการก่อสร้างที่ดีจะต้องมีบทบัญญัติที่วางแผนแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินกระบวนการพิจารณาไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้การจัดการบริหารงานธุรการของสถาบันอนุญาโตตุลาการก็เป็นกลไกสำคัญ สถาบันต้องมีมาตรการและกลไกที่สนับสนุนส่งเสริมกระบวนการพิจารณาโดยอนุญาโตตุลาการให้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว เช่น การจัดทำทะเบียนรายชื่อ และประวัติของบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการการก่อสร้างโดยเฉพาะเนื่องจากต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องการก่อสร้าง เพื่อให้เกิดความสะดวก เมื่อครุภณีจะเลือกแต่งตั้งบุคคลที่จะมาเป็นอนุญาโตตุลาการ

ด้วยเหตุดังกล่าววิธีการอนุญาโตตุลาการการสำหรับการก่อสร้างที่อยู่ภายใต้สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยอันมีข้อบังคับของสมาคมที่ดีควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการการก่อสร้าง สามารถดำเนินการไปได้โดยไม่ติดขัด มีความสอดคล้องกันทุกขั้นตอน ในบทบัญญัติของกฎหมายและในทางปฏิบัติได้แก่ในเรื่องของ ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ ตัวบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการ วิธีพิจารณาขั้นอนุญาโตตุลาการ การทำคำชี้ขาด ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการต้องชัดเจน เข้าใจง่าย ลดขั้นตอนที่ทำให้เกิดความล่าช้า และพยายามวางแผนหรือแก้ปัญหาขัดข้องไว้ให้มากที่สุดเพื่อลีกเลี้ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบของศาล และง่ายแก่การปฏิบัติ

2.ข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างสามารถยุติลงได้โดยเร็ว ให้ระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าเดือน แต่เมื่อเป็นการดำเนินการโดยรอบด้วยความตั้งใจ ก็อาจไปเพียงเพื่อให้ข้อพิพาทยุติลงจนสูญเสียความเป็นธรรม

3.อนุญาโตตุลาการต้องมีส่วนในการพิจารณาข้อความตัดสิน กระบวนการพิจารณาและข้อความต้องไม่มีลักษณะเหมือนสูตรสำเร็จ หมายถึง มีการทำผลของการข้อความไว้ล่วงหน้าได้ หรือตามนโยบายของสถาบันอนุญาโตตุลาการ เนื่องจากข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างจะมีลักษณะที่คล้ายๆกันในประเด็นหรือข้อมูลของข้อพิพาท แต่ในข้อเท็จจริงของแต่ละเรื่องอาจไม่เหมือนกันได้ อนุญาโตตุลาการต้องมีส่วนในการวินิจฉัยข้อความ

4.ระบบการบริหารงานธุรการของสถาบันอนุญาโตตุลาการสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ต้องพร้อมในทุกด้าน เช่น บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ข้อมูลและเอกสารต่างๆ ฯลฯ เพียงพอที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการอนุญาโตตุลาการการก่อสร้างให้สามารถดำเนินไปตามวัตถุประสงค์

5.ผลลัพธ์จากการอนุญาโตตุลาการที่ได้รับจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อการก่อสร้าง ไม่ว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อการก่อสร้าง หรือผู้รับผิดชอบซ่อมแซม หรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องพึ่งพาใจและยอมรับวิธีการนี้ และปฏิบัติตามคำสั่งของอนุญาโตตุลาการ

จากการศึกษาการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์และแก้ปัญหาต่างๆได้ในเรื่องดังกล่าวต่อไปนี้

1.เรื่องปัญหาความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างคู่กรณีในเรื่องปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างโดยมีองค์กรเข้ามาช่วยดูแลก็คือ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยจะช่วยรักษาประโยชน์ของคู่กรณีให้เป็นธรรมมากขึ้น

2.เป็นการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมกับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างโดยเฉพาะมาใช้ เนื่องจากพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการและข้อบังคับของสมาคมทั้งสองเรื่องอยู่บนหลักการพื้นฐานเดียวกันคือต้องการความสะอาด รวดเร็ว และความเป็นธรรม หลีกเลี่ยงการเสนอคดีต่อศาลยุติธรรม การนำกฎหมายเรื่องนี้มาประยุกต์

ใช้จะให้ประโยชน์แก่ทุกฝ่ายในสังคม และเป็นการพัฒนากระบวนการระับข้อพิพาท เกี่ยวกับการก่อสร้าง โดยการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติและทางวิชาการนิติศาสตร์ด้วย

3.แก้ไขปัญหาความล่าช้าในการระับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง
เนื่องจากวิธีการอนุญาโตตุลาการจะไม่เคร่งครัดในกระบวนการและวิธีพิจารณาเหมือน เช่นศาล แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจนแน่นอนและเหมาะสมกับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาความล่าช้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียกร้องค่าสินใหม่ ทดแทนของการก่อสร้าง ผู้ที่รับความเสียหายจากสัญญาการก่อสร้างสามารถใช้วิธีการ อนุญาโตตุลาการระับข้อพิพาทได้รวดเร็ว และประนัยดีค่าใช้จ่าย ซึ่งเหมาะสมสมสอดคล้องกับความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ได้เป็นอย่างดี

เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริงและสามารถนำวิธีการระับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างโดยอนุญาโตตุลาการมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมจะเห็นได้ว่า สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยเป็นสถาบันที่เหมาะสม ที่จะนำวิธีการ อนุญาโตตุลาการมาใช้ระับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้าง โดยใช้ระับข้อพิพาทการก่อสร้างระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างอื่น บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง และสถาบันอนุญาโตตุลาการ ของสมาคมวิศวกรรมสถาน จะเป็นจุดเริ่มต้นในการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ ระับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างที่ดีและประสบความสำเร็จในประเทศไทย

ในเรื่องของการนำวิธีการระับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการมาใช้ระับ ข้อพิพาทเกี่ยวกับการสัญญาการก่อสร้างนั้น จากการศึกษาในบทต่างๆผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้คือ

- 1.ภาครัฐ คือกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย ต้องให้ความสำคัญกับการ อนุญาโตตุลาการ เพราะข้อพิพาทต่างๆที่เกิดขึ้นในเรื่องการก่อสร้างมีผลกระทบ กระเทือนต่อสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะใน การก่อสร้างให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการก่อสร้างที่เกี่ยวข้องที่ได้รับความเสียหาย

2. ความมีการจัดตั้งกองทุน เพื่อนำเงินมาใช้สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอนุญาโตตุลาการที่ดำเนินการโดยสมาคมวิศวกรรมสถาน เนื่องจากการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ร่วงข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างเป็นเรื่องใหญ่และมีความสำคัญมาก การดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องสำหรับการทำให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจ จำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่าย ซึ่งปัจจุบันอาจเกิดจากบริษัทผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างที่ขาดสภาพคล่องทางการเงินบริษัทนั้นอาจร้องขอต่อ กองทุนอนุญาโตตุลาการโดย กองทุนของสมาคมจะรับผิดชอบดูแลให้ในภายหลังต่อได้

3. เรื่องของการส่งเสริมการนำวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยการอนุญาโตตุลาการ มาใช้ร่วงข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างนั้น ความมีการเผยแพร่ ขักนำ ชื่นสร้าง ความเชื่อถือ ศรัทธา จัดทำรายละเอียดของการบริหารการดำเนินการจัดสรรหาคนที่จะ เป็นอนุญาโตตุลาการให้เหมาะสมสมถูกต้องกับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างเป็นคนที่น่า เชื่อถือ เตรียมพร้อมไว้เพื่อให้คู่พิพาทเลือกใช้ และจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในด้าน ต่างๆ

แนวทางของการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจระบบอนุญาโตตุลาการในการ ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างโดยจัดหนาบุคลากรที่ให้คำแนะนำกับประชาชนได้ จะ ทำให้ระบบอนุญาโตตุลาการเด่นชัดขึ้น เมื่อประชาชนทัวไปเห็นประโยชน์ ก็จะเลือกใช้ บริการของเพื่อให้การส่งเสริมการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ร่วงข้อพิพาทเกี่ยวกับ สัญญาการก่อสร้างได้ทั่วราชอาณาจักร

แม้การนำพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 มาใช้ร่วงข้อพิพาท เกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้าง แต่เนื่องจากโดยตัวบทบัญญัติเองเป็นเพียงการวางแนวทาง กว้างๆ การดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในทางปฏิบัติยังมีปัญหา อุปสรรคบางประการ เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นจึงเห็นควรนำระบบอนุญาโตตุลาการใน รูปแบบของสถาบันมาใช้กับการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการก่อสร้างโดยเฉพาะ โดยจัดทำ ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ที่มี ลักษณะพิเศษสอดคล้องกับความต้องการลักษณะของการก่อสร้างที่ต้องการให้ข้อพิพาท ยุติลงอย่างรวดเร็ว เพื่อที่การก่อสร้างจะได้ดำเนินการต่อไปได้ คู่พิพาททุกฝ่ายได้รับ

ความยุติธรรมและคงมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนผู้เสียหายได้รับการชดใช้ค่าสินไนมทดแทนหรือกลับคืนสู่สภาพเดิมได้โดยรวดเร็ว โดยอาศัยกระบวนการที่ sage รวดเร็ว เป็นธรรม เท่าทันต่อเหตุการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากล่าฯได้ว่าวิธีการอนุญาโตตุลาการเฉพาะก่อสร้างจะเป็นทางเลือกให้กับผู้เสียหายที่จะใช้รังับข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาการก่อสร้างที่เกิดขึ้น นอกเหนือจากการรังับข้อพิพาทในรูปแบบอื่นๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

บริษัท จิตราภรณ์พิมพ์ จำกัด, **สรุปวิชาภาษาไทยวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 2,** กรุงเทพมหานคร : วิญญาณ, 2536

พิพัฒน์ จักรางกูร, **คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา,** กรุงเทพมหานคร : กรุงสยามการพิมพ์, 2531

ศาลแพ่ง, ระบบการระงับข้อพิพาทดีแพ่งว่าด้วยการไถ่เกลี้ยเพื่อให้เกิดความประนอมยอมความในศาล, กรุงเทพมหานคร, 2539

ศาลแพ่ง, เทคนิคในการไถ่เกลี้ยในศาลแพ่ง, กรุงเทพมหานคร, 2539

สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, รวมบทความข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 2, กรุงเทพมหานคร, 2535

สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, รวมบทความข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย และคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการ เล่ม 1,2 กรุงเทพมหานคร, 2540

อนันต์ จันทร์โภภาร, กฎหมายว่าด้วยการระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการนอกศาล, กรุงเทพมหานคร : นิติกรรมา, 2537

สารสาร

กมล ชีรเวชพลกุล, “ทางปฏิบัติในการดำเนินคดีในสาเร่และคดีไม่มีข้อสูงยาก”

ดุลพahn, 3,40 พฤษภาcon - มิถุนายน 2536

ไชยวัฒน์ บุนนาcon, “ศาลความปริมาณจารวจสอบคำให้ข้าดของอนุญาโตตุลาการในข้อกฎหมายเดียวกันเพียงได้” **บทบันทึกย่อ, 47,3 กันยาcon 2534**

ไชยยศ วนันท์ศิริ, “ความล่าช้าของความยุติธรรมเปรียบประดุจการปฏิเสธความยุติธรรม” **ดุลพahn, 1,43 มกราคม - มีนาcon 2539**

ราทรพย์ จงจกรพันธ์, “กฎหมายแม่แบบอนุญาโตตุลาการ” **ดุลพahn, 3,43 กราcon - กันยาcon 2539**

บุญส่ง กลับบุปผา, “ศิลปการไกล่เกลี่ยคดี” **บทบันทึกย่อ, 51,3 กันยาcon 2538**

วิชัย อริยะนันทกະ, “ข้อบังคับกระทรงยุติธรรมว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรงยุติธรรม” **ดุลพahn, 37,3 พฤษภาcon - มิถุนายน 2533**

วรรุณิ ทวารศิน, “การนำกระบวนการระงับข้อพิพาททางแพ่งของศาลในต่างประเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อลดปัญหาปริมาณคดีของศาลชั้นต้น” **บทบันทึกย่อ, 51 กันยาcon 2538**

ภาณุ รังสีสหัส, “การไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท” **ดุลพahn, 2, 42 เมษาcon - มิถุนายน 2538**

ภาณุ รังสีสหัส, “บทบาทและคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยกับเทคนิคการไกล่เกลี่ยเบื้องต้น” **ดุลพahn, 2,42 เมษาcon - มิถุนายน 2538**

สรศักดิ์ วาจารสิทธิ์, “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2534” **บทบันทึกย่อ, 46,3 กันยาcon 2533**

หลวงสุทธิวathanพุฒิ, “ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยในชั้นปริญญาโท” **ดุลพahn, 2, 37. 2516**

อธีก อัศวนันท์, “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายไทย” **สารสารกฎหมายไทย, 7,1 มิถุนายน 2525**

อนันท์ จันทร์โอภากร, "การระงับข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการ" ดุลพิธาน, 37, 2
มีนาคม - เมษายน 2533

เอนก ศรีสินิท, "การตั้งอนุญาโตตุลาการ" บทบันทึก, 47, 3 กันยายน 2534

วิทยานิพนธ์

ไกรสร เลี้ยงสมบูรณ์, "การระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมโดยอนุญาโตตุลาการ" วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหაบันฑิต สาขาวิชานโยบายธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537

เสาวนีย์ อัศวรูจัน, "สัญญาอนุญาโตตุลาการ" วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหाबันฑิต สาขาวิชานโยบายธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533

วีไล ประมวลสมบัติ, "การปรับปรุงกฎหมายไทยเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการว่าด้วย การค้าระหว่างประเทศ" วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหा�บันฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

เอกสาร

กระทรวงยุติธรรมและสภานายความ, "การสัมนาเกี่ยวกับการประสานงานในกระทรวง ยุติธรรม" 23-25 กันยายน 2530, กรุงเทพมหานคร, 2530

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "รายงานการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย (คณะที่ 6,8) เรื่องร่างพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ", 2522-2524

สำนักงานเลขานุการสภาพัฒนาระบบราชการ, "รายงานการประชุมร่างพระราชบัญญัติ อนุญาโตตุลาการ" สำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล, 2539

สัมภาษณ์

วิชัย อริยะนันทกุล, พุพิพากษา. สัมภาษณ์ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง. 26 มิถุนายน 2543

วรรุษิ ทวารศิน, ผู้อำนวยการบริหาร. สัมภาษณ์ สำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวง ยุติธรรม 7 มกราคม 2542

เอกสารที่ ลิมสกุล, ดร. เลขาสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์ ตีก 1

วิศวกรรม จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย. 16 มิถุนายน 2543

ณรงค์ นาคะโยคี, ผู้ช่วยผู้อำนวยการหอการค้าไทย. สัมภาษณ์ หอการค้าไทย. 23
มิถุนายน 2543

คัมภีร์ แก้วเจริญ, อธิบดีสำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย. สำนักงานอัยการสูงสุด.

สัมภาษณ์ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย. 28 มิถุนายน 2543

สมใจ ตันติวิทยากร. นิติกร 8 ฝ่ายกฎหมาย. สัมภาษณ์ การเคลื่อนแห่งชาติ" 16
สิงหาคม 2542, 26 มิถุนายน 2543

ภาษาอังกฤษ

BOOKS

Brown, Kelsey and others. International Arbitration. Reference & Resource Guide, 1990.

Cowley, Almer, and other. American Jurisprudence. 2nd th. New York : Publishing Company, 1980.

Grill William H. The Law of Arbitration. 2nd ed. London : Sweet & Maxwell, 1975.

Guest, A.G. Anson's Law of Contract. 25th ed. London : Clarendon, 1979.

Horwitz, Morton J. The Transformation of American Law 1780-1860. Cambridge, Massachusetts : Harvard, 1977.

Jowitt, Earl. and Ealsh, Clifford. Jowitt's Dictionary of English Law. Volume 1.2 ed.th. London : Sweet & Maxwell, 1977.

Macneil, Ian R. American Arbitration Law. New York : Oxford, 1992.

Marshall, Enida A, Gill :The Law of Arbitration. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 1983.

Prime, Terence and Scanlan, Gary. **The Modern Law of Limitation.** London : Butler & tanner, 1993.

Watson, Anthony and Victoria, Mary. **Russell on the Law of Arbitration.** 20th ed. London : Steven's & Sons, 1982.

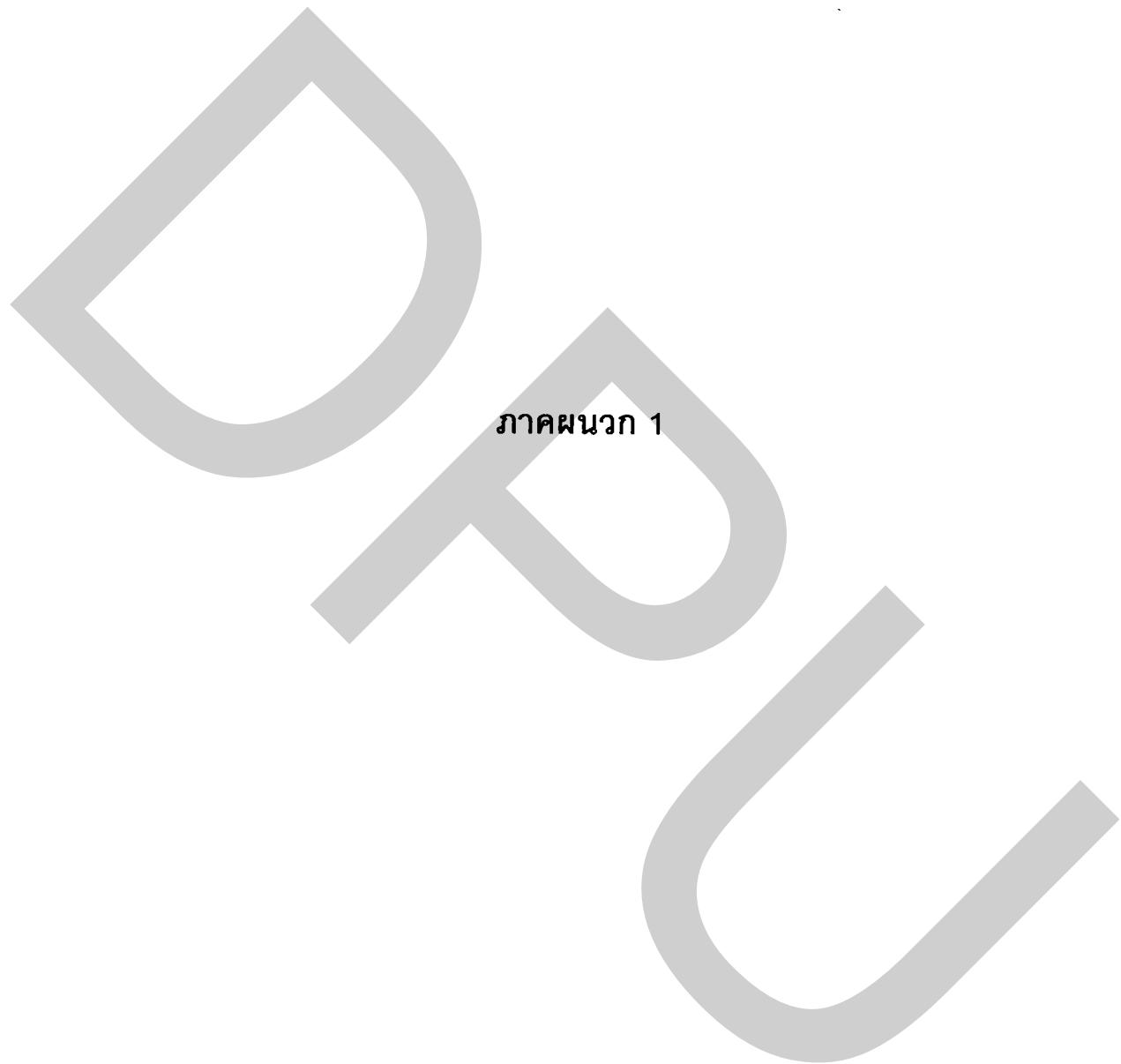
Wyatt, John W. and Wyatt Madie B. **Business Law Principles and Cases.** 6th ed. McGraw-Hill. USA.

Laws

Arbitration Act. 1996. United Kingdom.

Better Business Bureau Rules of Arbitration (BBB). Arlington. USA, 1996.

The United States Arbitration Act. USA.

ตัวอย่าง

หนังสือสัญญาจ้างเหมา⁵⁰

งานก่อสร้างอาคาร _____

โครงการ _____

หนังสือสัญญาฉบับนี้ทำขึ้นเมื่อวันที่ _____

ณ บริษัท _____ ระหว่าง _____

โดย _____ กรรมการผู้มีอำนาจทำการแทน
สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ _____

ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า "ผู้รับจ้าง" อีกฝ่ายหนึ่ง

ให้ถือว่า ข้อความในเอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาจ้างเหมาก่อสร้าง
โครงการ _____ ชื่อ _____

บนโฉนดเลขที่ _____ ตั้งอยู่ที่ _____

และให้ใช้บังคับครอบคลุมการดำเนินงานก่อสร้างทั้งหมด หากมีส่วนใดส่วนหนึ่งใน
เอกสารสัญญาฉบับนี้ขัดแย้งกับแบบ หรือข้อกำหนดประกอบแบบ หรือเงื่อนไขที่ระบุไว้
ในเอกสารอื่น ๆ ยกเว้นเอกสารและข้อตกลงอื่น ๆ ที่เพิ่มเติมอันเกิดขึ้นภายหลัง ให้ถือข้อ
ความในเอกสารฉบับนี้เป็นหลัก ถ้าข้อความใดมิได้ระบุไว้ในเอกสารสัญญาฉบับนี้ ยังคง
ให้ใช้ตามแบบ ข้อกำหนดแบบหรือเอกสารอื่น ๆ ที่ระบุไว้ในสัญญา

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากันโดยมีข้อความดังต่อไปนี้

1. คำจำกัดความ (DEFINITION)

1.1 ผู้ว่าจ้าง (OWNER) หมายถึง :

และ/หรือคณะกรรมการก่อสร้าง

(BUILDING-COMMITTEE) ผู้ได้รับมอบอำนาจจาก _____
เป็นลายลักษณ์อักษร

⁵⁰ เอกสารรวมสัญญาเกี่ยวกับงานก่อสร้าง สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์

1.2 ผู้รับจ้าง (CONTRACTOR) หมายถึง :

ซึ่งเป็นผู้รับจ้างที่ทำ

สัญญาจ้างเหมางานก่อสร้างอาคาร _____ กับผู้
ว่าจ้าง

1.3 สถาปนิกผู้ออกแบบ (ARCHITECT) หมายถึง :

และ/หรือตัว

แทน

1.4 วิศวกรผู้ออกแบบระบบโครงสร้าง (STRUCTURAL ENGINEER) หมาย^{ถึง :}

และ/หรือตัว

แทน

1.5 วิศวกรผู้ออกแบบระบบไฟฟ้า (ELECTRICAL ENGINEER) หมายถึง :

และ/หรือตัว

แทน

1.6 วิศวกรผู้ออกแบบระบบเครื่องกล - สุขาภิบาล

(MECHANICAL AND SANTAR - ENGINEER) หมายถึง :

และ/หรือตัว

แทน

1.7 วิศวกรผู้ออกแบบปรับอากาศและระบบทำความร้อน

(MECHANICAL ENGINEER) หมายถึง :

และ/หรือตัว

แทน

1.8 ผู้บริหารการก่อสร้าง (CONSTRUCTION MANAGEMENT) หมายถึง :

และ/หรือตัว

แทน

ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้างซึ่งเป็นผู้แทนเจ้าของโครงการในงานก่อสร้างโครงการนี้

1.9 งานก่อสร้างตามสัญญา (THE WORK) หมายถึง :

งานก่อสร้างอาคาร _____ ชื่อ _____

ตั้งอยู่ที่ _____

ซึ่งผู้รับจ้างต้องทำการก่อสร้างให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา ด้วยฝีมือการ
ทำงานตามหลักวิชาช่างที่ดี ตามแบบและรายการประกอบแบบที่แนบในสัญญาทั้งนี้ไม่
รวมถึงงานก่อสร้างในระบบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.9.1 งานลวด PAST-TENSION เอแพลวดและการดึงลวด

1.9.2 งานวิศวกรรมระบบไฟฟ้า ที่ไม่ปรากฏในแบบโครงสร้าง-สถาปัตยกรรม

1.9.3 งานวิศวกรรมระบบสุขาภิบาล ที่ไม่ปรากฏใน แบบโครงสร้าง-
สถาปัตยกรรม

1.9.4 งานระบบลิฟท์ เอแพด้านเครื่องกล

1.9.5 งานตกแต่งภายใน ที่ไม่ปรากฏใน แบบโครงสร้าง-สถาปัตยกรรม

1.9.6 งานระบบปรับอากาศ (AIR CONDITIONING SYSTEM) เอแพด้าน
เครื่องกล

1.9.7 งานจัดสวน ที่ไม่ปรากฏใน แบบโครงสร้าง - สถาปัตยกรรม

1.9.8 งาน STAINLESS STEEL

1.9.9 งานประดูร์ริ่งใหญ่และงานรั้วด้านหน้า ที่ไม่ปรากฏใน แบบโครงสร้าง-
สถาปัตยกรรม

1.9.10 ระบบ CURTAIN WALL และงานซ่องเปิดลูมิเนียม

1.9.11 ระบบงานเสาเข็มเจาะ

1.10 สัญญา ก่อสร้าง (THE CONTRACT DOCUMENTS) หมายถึง :

เอกสารและแบบแปลนดังต่อไปนี้

1.10.1 สัญญาหลักคือ เอกสารฉบับนี้ จำนวน _____ แผ่น

1.10.2 แบบแปลนทางสถาปัตยกรรม จำนวน _____ แผ่น

1.10.3 แบบแปลนทางวิศวกรรมโครงสร้าง จำนวน _____ แผ่น

1.10.4 รายละเอียดทางสถาปัตยกรรม จำนวน _____ แผ่น

1.10.5 รายละเอียดทางวิศวกรรมโครงสร้าง จำนวน _____ แผ่น

1.10.6 บัญชีแสดงปริมาณงานและราคาต่อหน่วยของผู้รับจ้าง

จำนวน _____ แผ่น

1.10.7 รายการวัสดุบางประเภทที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหาเอง

จำนวน _____ แผ่น

1.10.8 ตารางหน้าที่ในการประสานงานระหว่าง จำนวน _____ แผ่น

ผู้รับจ้างก่อสร้างอาคารกับผู้รับเหมารายอื่น ๆ ที่ผู้ว่าจ้างได้รับจ้างโดยตรง

1.10.9 เอกสารสำคัญแสดงการเป็นนิติบุคคล จำนวน _____ แผ่น

1.10.10 เอกสารสำคัญแสดงการเป็นนิติบุคคล จำนวน _____ แผ่น

ตามกฎหมายของผู้ว่าจ้าง

1.10.11 เอกสารและข้อตกลงเพิ่มเติมอันเกิดขึ้นภายหลัง

จำนวน _____ แผ่น

1.11 แบบแปลน (DRAWING) หมายถึง

1.11.1 DESIGN DRAWING หมายถึง แบบแปลนทางสถาปัตยกรรม

และวิศวกรรมระบบต่าง ๆ ของงานก่อสร้างนี้ และให้หมายถึงแบบแปลนต่าง ๆ
ที่ได้

1.11.2 แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมขึ้นระหว่างดำเนินการก่อสร้าง
โดยได้รับความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษร หรือลายมือชื่อของผู้ว่าจ้างด้วย

1.11.3 SHOP DRAWING หมายถึง แบบแปลนที่ใช้ในการติดตั้งหรือก่อ^ก
สร้าง หรือ รายละเอียดสำหรับวิธีการก่อสร้าง ที่ผู้รับจ้างจะต้อง ทำมาให้ผู้ว่าจ้าง หรือผู้
แทนผู้ว่าจ้างตรวจและยอมรับก่อนการทำงาน ซึ่งผู้รับจ้างอาจจะทำขึ้นเอง หรือโดยได้รับ^ก
คำสั่งจากผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างก็ได้

1.11.4 AS-BUTLT DRAWING หมายถึง แบบแปลนที่ได้แก้ไขให้ถูกต้อง^ก
ตรงกับงานที่เกิดขึ้นจริงทุกชนิด ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องจัดส่งให้ผู้ว่าจ้างก่อนส่งมอบงาน

1.12 รายละเอียดประกอบแบบ (SPECIFICATIONS) หมายถึง :

ข้อความที่กำหนดระบุชี้แจงความประสงค์ของผู้ว่าจ้างสำหรับงานก่อสร้าง

งานติดตั้งวัสดุ อุปกรณ์เกี่ยวกับบริมาณ คุณภาพ และมาตรฐานของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร วิธีการดำเนินงานและการปฏิบัติการ

1.13 ผู้รับจ้างช่วง (SUB CONTRACTOR) หมายถึง :

บุคคลหรือนิติบุคคลที่ทำสัญญากับผู้รับจ้าง เพื่อรับงานส่วนหนึ่งส่วนใดของงานก่อสร้างอาคาร _____ ไปดำเนินการ จะต้องรับความเห็นชอบและอนุมัติจากผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนผู้รับมอบหมาย ของผู้ว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร มีวิธีดำเนินการตามข้อ 11

1.14 ระยะเวลาตามสัญญานี้ :

1.14.1 อายุของสัญญานี้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่มีการลงนามในสัญญานี้เป็นที่เรียบร้อยแล้วทุกฝ่าย โดยผู้รับจ้างจะต้องทำการก่อสร้างอาคารให้เสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์และส่งมอบให้แก่ผู้ว่าจ้างภายในวันที่ _____ และ ก่อนจะเริ่มทำการก่อสร้างผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างจะได้จัดทำเอกสารมอบสถานที่ให้แก่ผู้รับจ้างก่อนลงมือทำการก่อสร้าง ซึ่งกำหนดไว้ประมาณวันที่ _____

1.14.2 การขยายหรือเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการก่อสร้างจะเกิดขึ้นได้ ก็โดยความเห็นชอบร่วมกันของผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง และจะทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร

1.14.3 การขยายระยะเวลาการก่อสร้างของผู้รับจ้าง โดยอ้างว่ากรณีมีเหตุสุดวิสัย ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งให้ผู้ว่าจ้างทราบเป็นหนังสือภายใน 7 วันหลังมีเหตุดังกล่าวผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะอนุมัติให้ขยายระยะเวลาได้ เมื่อพิจารณาเห็นว่าเป็นเหตุสุดวิสัยจริงและสมควรที่จะขยายระยะเวลาให้ โดยอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่กรณีดังกล่าวไม่เป็นการผูกมัดผู้ว่าจ้างที่จะอนุมัติเสมอไป

1.14.4 เมื่อการก่อสร้างอาคารแล้วเสร็จสมบูรณ์ และผู้รับจ้างได้ส่งมอบให้แก่ผู้ว่าจ้างแล้ว ผู้รับจ้างยังมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในความบกพร่อง ชำรุดหรือการดำเนินการก่อสร้างไม่ถูกต้องตามสัญญานี้ และจะต้องรับผิดชอบแก้ไขซ่อมแซมหรือทำให้ถูกต้องตามสัญญาและแบบแปลน โดยเป็นค่าใช้สอยของผู้รับจ้างเองทั้งสิ้น

1.14.5 หากมีข้อความใดในเอกสารนี้ต้องมีการติดต่อกันทางเอกสาร หรือการแจ้งให้ทราบ หรือการพิจารณาอนุญาติ หรือการตอบตกลง หรือการปฏิบัติการ หากไม่ได้ระบุระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน ให้ถือว่าเป็นระยะเวลา 7 วัน ปฏิบัติราชการ

1.15 ผู้ซื้อสำนักงานหรือห้องชุด หมายถึง :

ผู้ที่ซื้อสำนักงานหรือห้องชุด หรือพื้นที่ส่วนได้ส่วนหนึ่งของโครงการนี้จากผู้ว่าจัง โดยมีเอกสารยืนยันจากทางผู้ว่าจังเป็นลายลักษณ์อักษร

1.16 ผู้รับจ้างอื่น หมายถึง :

ผู้รับจ้างงานระบบไฟฟ้า สุขาภิบาล จัดสวน ลิฟท์ และอื่น ๆ ที่เข้ามาทำงานในโครงการนี้ โดยการว่าจังโดยตรงจากผู้ว่าจัง

2. ค่าตอบแทน

ค่าตอบแทนนี้ ผู้ว่าจังและผู้รับจ้างได้ตกลงราคาจ้างเหมากันสำหรับโครงการ _____ ตามขอบข่ายสัญญาที่ระบุไว้ในเสร็จเรียบร้อย เป็นเงินทั้งสิ้น = _____ บาท (_____)

ผู้ว่าจังขอสงวนสิทธิที่จะจัดซื้อสัดส่วนของสร้างบางส่วนตามที่ตกลงกันไว้ ตามรายการที่ปรากฏในข้อ 1.10.7 โดยผู้รับจ้างจะเป็นผู้รับผิดชอบในการติดต่อกับผู้ขายสัดส่วนในการกำหนดเวลาจัดส่ง ติดตามการจัดส่ง เก็บรักษา ตลอดจนนำไปใช้งานตามรูปแบบและรายการ หากมีสัดส่วนเหลือให้ตกเป็นของผู้รับจ้างทั้งหมด

อนึ่งในกรณีที่ปริมาณสัดส่วนตามรายการที่ปรากฏในข้อ 1.10.7 ไม่เที่ยง泊ต่อการใช้งานก่อสร้าง ผู้รับจ้างจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดหาสัดส่วนให้ครบถ้วนตามรูปแบบและรายการด้วยทุนทรัพย์ของผู้รับจ้างเองมาให้ครบถ้วน โดยไม่คิดราคาเพิ่มจากผู้ว่าจัง ในกรณีนี้หากมีสัดส่วนเหลือจากการก่อสร้างให้วัดดูนั้นตกเป็นของผู้รับจ้าง

หากมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดหาปริมาณและราคารวัสดุ การกำหนดเวลาการจัดส่ง การติดตาม การจัดรับ ฯลฯ ตามความในส่องวรรคก่อนตลอดจนความชำนาญของบุบสลายหรือสัญญาใด ๆ อันเกิดแก่วัสดุนั้น ๆ ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบทั้งสิ้น และจะข้างเป็นเหตุเพื่อขยายระยะเวลาการก่อสร้างออกไปไม่ได้

3. หน้าที่ของผู้ว่าจัง

3.1 ผู้ว่าจังตกลงชำระเงินค่าวัสดุอุปกรณ์และสินจ้างเพื่องานติดตั้ง เมื่อผู้รับจ้างได้ทำการติดตั้งงานเสร็จตามกำหนดตามข้อที่ 7 และอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยมีวิธีการจ่ายชำระตามรายละเอียดในข้อที่ 8

3.2 ผู้ว่าจ้างจะจัดหาแบบแปลนและรายละเอียดประกอบแบบจำนวน 3 ชุดนอกเหนือจากแบบแปลนและข้อกำหนดประกอบแบบที่แนบสัญญาี้ให้แก่ผู้รับจ้าง โดยผู้รับจ้าง มิต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

หากผู้รับจ้างมีความประสงค์ จะขอสำเนาเอกสารส่วนได้ส่วนหนึ่งเพิ่มเติมจะต้องร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้แทนผู้ว่าจังพร้อมทั้งให้ระยะเวลาอันสมควรในการเตรียมเอกสารนั้น ส่วนค่าใช้จ่ายในการขอเพิ่มเติมเอกสาร ทั้งหมดเป็นของผู้รับจ้าง

4. หน้าที่ของสถาปนิก วิศวกรโครงสร้างและวิศวกรรมระบบ

4.1 สถาปนิก, วิศวกรโครงสร้าง, วิศวกรไฟฟ้า, วิศวกรเครื่องกล, วิศวกรสุขาภิบาล และ/หรือผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ซื้อขายในปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งหากจะมีขึ้นในแบบแปลน ก่อสร้างและข้อกำหนดประกอบแบบ

4.2 จัดทำส่วนรายละเอียด (DETAIL) ที่จำเป็นเพิ่มเติม ตลอดจนออกแบบสำหรับส่วนที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติม

4.3 ให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาทางเทคนิคและอื่น ๆ ที่มีขึ้นในงานก่อสร้างนี้

4.4 เป็นตัวกลางและตัดสินใจซื้อขายในปัญหาใด้แย้งได้ ๆ ที่ผู้รับจ้างกับผู้ว่าจ้างไม่อาจตกลงกันได้ ถ้าคำตัดสินใจนี้ไม่ได้ขัดกับความมุ่งหมายของสัญญา ก่อสร้าง

4.5 คำแนะนำหรือคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับแบบแปลนก่อสร้าง และการอนุมัติวัสดุ ก่อสร้างของสถาปนิกวิศวกรโครงสร้าง วิศวกรไฟฟ้า วิศวกรเครื่องกล และวิศวกรสุขาภิบาล จะมีเป็นลายลักษณ์อักษรดึงผู้รับจ้าง หรือตัวแทนผู้รับจ้าง โดยผ่านผู้แทนผู้ว่าจ้างเท่านั้น

4.6 วิศวกรโครงสร้าง มีอำนาจสั่งเรื่องทำใหม่แก้ไขหรือซ่อมแซมงานที่ผู้รับจ้างได้ทำไปแล้วแต่ไม่ถูกต้องตามแบบหรือตามหลักวิชาการ หรือไม่ได้คุณภาพอันอาจ

กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้รับจ้าง โดยคำสั่งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้แทนผู้รับจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร

4.7 ตรวจสอบว่าสุดก่อสร้างที่ผู้รับจ้างจะนำมาใช้ในการก่อสร้าง

5. หน้าที่ของผู้บริหารการก่อสร้าง

5.1 เป็นผู้แทนผู้รับจ้างมีสิทธิและหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางวิศวกรรมสถาปัตยกรรม ควบคุมและสั่งการเกี่ยวกับงานที่ก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบแปลนก่อสร้าง มีสิทธิเห็นชอบอนุมัติแบบ SHOP DRAWINGS ที่ผู้รับจ้างทำ ยกเว้น SHOP DRAWINGS ที่เปลี่ยนแปลงขัดแย้งกับแบบแปลนก่อสร้าง

5.2 มีอำนาจและสิทธิสั่งหยุดงานก่อสร้างได้เป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อเห็นว่างานที่ผู้รับจ้างปฏิบัตินั้น ไม่ถูกต้องตามแบบแปลนและรายการละเอียดประกอบแน่น

5.3 มีอำนาจและหน้าที่ในการสั่งรื้อทำใหม่ แก้ไข หรือซ่อมแซมงานที่ได้กระทำไปแล้ว แต่ไม่ได้คุณภาพไม่ถูกต้องตามต้องการ หรือใช้สุด หรือกระทำไม่ถูกต้องตามแบบแปลน และข้อกำหนดประกอบแบบ โดยคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงผู้รับจ้างและผู้รับจ้างจะต้องแก้ไขงานนั้นภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

5.4 เป็นผู้ตรวจและพิจารณาการชำระค่าจ้างงวด ตามเงื่อนไขมาตราเงินที่ได้ปฏิบัติจริง

5.5 หากเห็นว่าคนงานหรือหัวหน้าคนงานของผู้รับจ้าง หรือผู้ทำงานให้ผู้รับจ้างคนหนึ่ง คนใด ในโครงการนี้มีความประพฤติไม่เรียบร้อย เช่น ดื่มสุราในเวลาทำงาน หรือเสพยาเสพติด เล่นการพนัน หรือเกเร หรือฝ่าฝืนคำแนะนำและคำสั่ง หรือฝ่าฝืนซ่่างไม่ได้ดี ตามมาตรฐาน มีสิทธิออกหนังสือถึงผู้รับจ้าง ให้ผู้รับจ้างทำการเปลี่ยนคนงาน หรือ หัวหน้าคนงานผู้นั้น โดยผู้รับจ้างจะต้องจัดหาคนใหม่มาแทนภายใน 7 วัน สำหรับคนงาน และภายใน 15 วัน สำหรับหัวหน้าคนงาน ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องยินยอมและปฏิบัติตาม

6. หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้รับจ้าง

6.1 ผู้รับจ้าง จะต้องปฏิบัติและดำเนินการก่อสร้างนี้ให้ถูกต้องตามหนังสือสัญญาจ้างก่อสร้างนี้ เพื่อให้งานก่อสร้างนี้สำเร็จลุล่วงตามความมุ่งหมายของผู้ว่าจ้าง ด้วยฝีมือประณีตเป็นที่พอใจแก่ผู้ว่าจ้าง และถูกต้องตามหลักวิชาการ

6.2 เมื่อได้รับภาระตามสัญญาจ้างก่อสร้างแล้วผู้รับจ้างจะปฏิบัติให้ถูกต้อง หากฝ่าฝืนและผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญา ผู้รับจ้างต้องชดใช้ค่าเสียหายทั้งปวง

6.3 ใน การปฏิบัติงาน ก่อสร้างตามสัญญานี้ ผู้รับจ้างจะรับคำสั่งและคำแนะนำ เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้แทนผู้ว่าจ้าง ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ว่าจ้างแต่ผู้เดียว การติดต่อทุกชนิดกับผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างจะติดต่อเป็นลายลักษณ์อักษร ผ่านผู้แทนผู้ว่าจ้างเท่านั้น

6.4 ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบในการจัดวางผังการก่อสร้างให้ถูกต้องตามแบบแปลน หากมีการวางแผนผิดพลาดจะต้องแก้ไขใหม่ให้เป็นที่ถูกต้องเรียบร้อย และจะต้องบำรุงรักษาหลักฐาน แนวทางดเครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้ในการวางแผนให้คงสภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ

6.5 ผู้รับจ้างจะต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีตรงตามรายรายการก่อสร้าง และแบบแปลน ก่อสร้าง และรายการจะอีดประกอบแบบมาใช้ในการก่อสร้าง

6.6 หากมีการทำงานล่วงเวลา (ก่อน 8.00 น. และหลัง 17.00 น. ในวันจันทร์-เสาร์ วันอาทิตย์ทั้งวันและวันหยุดนักขัตฤกษ์ทั้งวัน) ผู้รับจ้างจะต้องชำระค่าทำงานล่วงเวลาต่อผู้ควบคุมงานตามอัตราชั่วโมงละ _____ บาท (_____) หากเต็มวันวันละ _____ บาท (_____)

หรืออาจจะชำระแบบเหมาจ่ายเป็นรายเดือนตามแต่จะตกลงกัน นับแต่เริ่มดำเนินการ

6.7 ผู้รับจ้างจะต้องแต่งตั้งผู้แทนผู้มีอำนาจเป็นผู้แทนประจำสถานที่ก่อสร้าง ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการก่อสร้าง คำแนะนำใดๆตามที่สถาปนิก วิศวกรผู้ออกแบบ หรือผู้แทนผู้ว่าจ้างได้ให้แก่ผู้แทนของผู้รับจ้าง จะต้องถือว่าเป็นคำแนะนำโดยตรงของผู้ว่าจ้างที่ให้แก่ผู้รับจ้าง ทั้งนี้ผู้รับจ้างจะไม่เปลี่ยนผู้แทนของผู้รับจ้างก่อนที่จะได้รับอนุมัติจากผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้าง

6.8 ผู้รับจ้างจะต้องแต่งตั้ง ผู้มีคุณวุฒิตามกฎหมายควบคุมการประกอบอาชีพที่เหมาะสมในสาขาต่าง ๆ ของงานตามจำนวนที่ผู้ว่าจ้างจะเห็นสมควร โดยจะต้องทำหนังสือแต่งตั้ง แสดงประวัติการทำงานพร้อมรูปถ่ายยื่นต่อผู้แทนผู้ว่าจ้าง

6.9 ผู้รับจ้างต้องเสนอซื้อวิศวกรรมและสถาปัตย์ควบคุมงานก่อสร้าง เป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้างและยื่นเสนอเอกสารการเป็นผู้ควบคุมงานเสนอต่อกรุงเทพมหานคร

6.10 ผู้รับจ้างจะดำเนินการก่อสร้างได้ มิได้ หากไม่มีผู้แทนผู้ว่าจ้างอยู่ ณ สถานที่ก่อสร้าง

6.11 ผู้รับจ้างจะต้องให้ความร่วมมือและประสานงานกับผู้รับจ้างรายอื่น ๆ (ถ้ามีงานส่วนที่เกี่ยวพันกัน) อาทิเช่น งานเทคโนโลยี หากมีงานส่วนใดที่ต้องจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ของผู้รับจ้างรายอื่น ผู้รับจ้างจะต้องติดตามให้ความร่วมมือและประสานงานกับผู้รับจ้างนั้น ในการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้เรียบร้อยก่อนที่จะเทคโนโลยี เป็นต้น จะอ้างว่าเป็นงานคนละส่วนไม่ได้ เว้นแต่ผู้รับจ้างนั้น ๆ มิได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เป็นที่เรียบร้อยทำให้เกิดผลเสียหายภายนอก และผู้รับจ้างพิสูจน์ได้ว่าตนได้ติดตามประสานงานด้วยดีแล้ว ทั้งนี้เหล็กเสริมพิเศษที่จะต้องเพิ่มขึ้นเนื่องจากการฝังวัสดุอุปกรณ์ของผู้รับจ้างรายอื่น ๆ เป็นความรับผิดชอบและค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้างทั้งสิ้น

7. หลักการและเงื่อนไขการชำระค่าตอบแทน

การชำระค่าตอบแทน เพื่อเป็นค่าจ้างเหมางานก่อสร้างจะมีการชำระเงินดังต่อไปนี้

7.1 ชำระเป็นเงินล่วงหน้าในวันลงนามในสัญญาฉบับนี้ จำนวน _____ % (_____) เป็นเงินทั้งสิ้น _____ บาท (_____)

ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องนำหนังสือค้ำประกันสัญญาและเงินล่วงหน้า ตามรายละเอียดในข้อ 17.1 มาแลกเปลี่ยนเงินล่วงหน้านี้ จะมีการหักคืนในทุกงวดงานตามข้อ 8.5 ทุกครั้ง

7.2 ชำระเงินตามผลงานที่ทำขึ้นในแต่ละเดือน ตามหลักการและวิธีการในหัวข้อที่ 8 ว่าด้วยวิธีการจ่ายชำระเงิน

8. วิธีการจ่ายชำระเงิน

จากหลักการและเงื่อนไขการชำระค่าตอบแทนตามข้อ 7. สามารถแยกรายละเอียดในหัวข้อ 7.2 เป็นรายละเอียดดังนี้

8.1 เมื่อดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จแต่ละเดือน ผู้รับจ้างต้องยื่นหนังสือขอเบิกค่าจ้าง สำหรับงานที่ได้ทำสำเร็จแต่ละงวด ประกอบด้วยรายละเอียดงานตามสัญญาจำนวน 5 ชุด พร้อมทั้งแผนการทำงานระบบ C.P.M. หรือ FLOW CHART DIAGRAM และสรุปเวลาการต่ออายุสัญญา (หากมี) ตามสัญญานี้ ยื่นต่อผู้แทนของผู้ว่าจ้างตรวจสอบและให้ผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างทำการตรวจรับงานที่ส่งมอบให้แล้วเสร็จภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ผู้รับจ้างยื่นหนังสือขอเบิกค่าจ้าง และผู้ว่าจ้างจะชำระเงินค่างวดให้แก่ผู้รับจ้างภายใน 10 วัน นับจากวันที่ผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างทำการตรวจรับงานงวดนั้นเรียบร้อยแล้ว หากภายใน 10 วัน ไม่ได้รับหนังสือโต้แย้งจากผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างให้ถือว่าเป็นการรับงานโดยปริยาย

8.2 หากตามข้อ 8.1 เมื่อผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างเห็นว่าหนังสือขอเบิกค่าจ้างไม่ตรงกับผลงานที่ปรากฏขึ้นจริง ให้ส่งเอกสารคืนแก่ผู้รับจ้างภายใน 10 วัน และให้ผู้รับจ้างทำงานให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้ผู้รับจ้างส่งหนังสือขอเบิกเงินค่าจ้างใหม่ แล้วย้อนวิธีการกลับไปข้อ 8.1

8.3 ผู้ว่าจ้างมีสิทธิจะระงับหรืออนุญาตให้ยืดหยุ่นหรือไม่จ่ายเงินค่างวดการก่อสร้างเมื่อพบว่า

8.3.1 ผู้รับจ้างไม่แก้ไขซ่อมแซมส่วนที่เสียหายหรือบกพร่องตามที่ผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างตรวจรับมอบงานตรวจพบ

8.3.2 เมื่อลูกจ้างในโครงการนี้ได้เรียกร้อง หรือฟ้องคดีต่อกรมแรงงานตามกฎหมายแรงงาน เพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย ค่าจ้าง ค่าชดเชยได ๆ จากผู้รับจ้าง และการเรียกร้องดังกล่าวนั้นทำให้ผู้ว่าจ้างจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นแล้ว ผู้ว่าจ้างมีสิทธิหักค่าจ้างทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อชำระแก่ลูกจ้างของผู้รับจ้างเหล่านั้น โดยผู้รับจ้างจะไม่โต้แย้งทั้งสิ้น

8.3.3 หากผู้รับจ้างไม่กระทำการ หรือกระทำการผิดตามสัญญานี้ข้อใดข้อหนึ่งซึ่งทางผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนผู้ว่าจ้างได้แจ้งให้ทราบแล้วก่อนหน้า 7 วัน

8.4 ภายหลังการตรวจรับงานแต่ละงวดแล้ว ผู้รับจ้างยังต้องรับผิดชอบคุณภาพของงานต่อไป ผู้ว่าจ้างมีสิทธิจะห่วงเห็นี้ยวนหรือไม่จ่ายเงินค่างวดต่อไป หากตรวจพบว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นภายในผลงานที่ตรวจรับแล้วในงวดก่อนหน้านี้และผู้รับจ้าง เพิกเฉยที่จะทำการซ่อมแซมให้เสร็จทันก่อนมีการเบิกเงินงวดที่ทำการเบิกต่อไป

8.5 ใน การเบิกเงินแต่ละงวดงาน เมื่อสรุปจำนวนเงินของผลงานที่ปรากฏแล้ว ให้คำนวณจำนวนเงินที่จะจ่ายชำระจริง โดยหักลบเงินบางส่วนดังนี้

8.5.1 หักเงินส่วนชำระล่วงหน้า (REIMBURSEMENT) เป็นร้อยละ _____
(_____) ของงวดนั้น เพื่อชดเชยการชำระเงินล่วงหน้าในข้อ 7.1

8.5.2 RETENTION เพื่อค้ำประกันผลงานร้อยละ _____
(_____) ของงวดนั้น และจะคืนให้ตามรายละเอียดเพิ่มเติม ข้อ 17.2

8.6 ผู้รับจ้างมีหน้าที่ต้องเสียภาษีตามจำนวนเงินค่าจ้างเหมาทั้งหมด ที่ได้รับ และให้ถือปฏิบัติตามระเบียบบังคับของทางราชการ

9. ปัญหาและวิธีการดำเนินการทางเทคนิค

9.1 ปัญหาขัดข้องหรือข้อขัดแย้งใด ๆ ซึ่งอาจจะมีขึ้นในแบบแปลนก่อสร้าง หรือข้อกำหนดประกอบแบบหรือจากเหตุใด ๆ ผู้รับจ้างจะได้รับการตัดสินใจแจ้งจากผู้ออกแบบที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะดำเนินงานก่อสร้างใด ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหานั้น ๆ

9.2 ปัญหาทางเทคนิคเกี่ยวกับข้อขัดแย้งและข้อกำหนดประกอบแบบ หรือจากเหตุใด ๆ ผู้รับจ้างจะต้องทำ SHOP DRAWINGS ล่วงหน้าของงานที่จะปฏิบัติ ให้ผู้แทนผู้ว่าจ้างนำเสนอต่อผู้ออกแบบเพื่อพิจารณาอนุมัติล่วงหน้าอย่างน้อย 15 วัน ก่อนที่จะลงมือดำเนินการ

9.3 ผู้รับจ้างจะดำเนินการก่อสร้างในส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ หากการก่อสร้าง ในส่วนนั้นจำเป็นต้องมี SHOP DRAWINGS ที่ทางผู้รับจ้างเห็นควร หรือถูกต้องตาม หลักวิชาช่างที่ดี หรือผู้แทนผู้ว่าจ้างให้มีและได้อนุมัติแล้ว โดย SHOP DRAWINGS นี้จะ ต้องจัดส่งให้ทางผู้แทนผู้ว่าจ้าง 5 ชุด เพื่อตรวจสอบอนุมัติ เมื่อตรวจสอบอนุมัติแล้วจะส่งคืน ผู้รับจ้าง 1 ชุด

แต่อย่างไรก็ตาม การที่ผู้ว่าจ้าง หรือผู้แทนผู้ว่าจ้างเห็นชอบและอนุมัติ SHOP DRAWING แล้ว ก็มีได้หมายความว่า ผู้รับจ้างได้รับการยกเว้นความรับผิดชอบในการก่อสร้างส่วนนั้น ๆ ผู้รับจ้างยังคงต้องรับผิดชอบการก่อสร้างในส่วนนั้น ๆ ในกรณีที่มีปัญหาจะต้องรับผิดชอบในการแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อยสมบูรณ์

9.4 หากผู้รับจ้างต้องการแบบขยายรายละเอียดและเป็นส่วนขยายที่จำเป็น ผู้รับจ้างจะต้องทำเป็นหนังสือถึงผู้แทนผู้ว่าจ้างเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับสถาปนิก วิศวกรโครงสร้าง วิศวกรไฟฟ้า วิศวกรเครื่องกล หรือวิศวกรสุขาภิบาลก่อนหน้างานก่อสร้างนั้น ๆ จะดำเนินการไม่น้อยกว่า 15 วัน เพื่อผู้ออกแบบแต่ละสาขาจะได้ทำรายละเอียดส่วนขยายที่จำเป็นทันกำหนดตามแผนงานก่อสร้าง

9.5 ผู้รับจ้างจะต้องจัดเตรียมงานให้สอดคล้องกับแผนการทำงาน การเสียเวลาปฏิบัติงานเนื่องจากกรณีใด ๆ ก็ตาม ผู้รับจ้างจะนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อขอขยายระยะเวลาการก่อสร้าง หรือเรียกร้องค่าเสียหายได้ ๆ ไม่ได้ ยกเว้นในกรณีที่เป็นความผิดพลาดของกลุ่มบุคคลที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้รับจ้าง

9.6 สำหรับการปฏิบัติงานในส่วนย่อยที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลงานก่อสร้างที่ดี ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำ ถึงแม้ว่ารายละเอียดนั้นจะไม่ได้บ่งในแบบแปลนหรือข้อกำหนดประกอบแบบก็ตาม โดยไม่เรียกร้องราคาเพิ่มเติม หากการปฏิบัติงานในส่วนย่อยที่ไม่เป็นสาระสำคัญ

9.7 ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำแผนการทำงานระบบ C.P.M. (CRITICAL PATH METHOD) หรือ FLOW CHART DIAGRAM ตลอดเวลาการทำงาน และมีการปรับปรุงก่อนมีการส่งงวดงานทุกครั้ง และนอกเหนือจากการแผนการทำงานระบบ C.P.M. ตลอดทั้งโครงการแล้ว ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำแผนการทำงานประจำเดือน แสดงขั้นตอนการทำงานโดยละเอียด ตลอดช่วงเดือนแต่ละเดือนประกอบอีกด้วยหาก ซึ่งอาจจะใช้ระบบ BAR CHART ได้

9.8 ก่อนที่จะทำการเทคโนโลยีหรืองานอื่นที่จำเป็นทางด้านโครงสร้างหรือวิศวกรรมระบบผู้รับจ้างจะต้องแจ้งกำหนดการให้ผู้แทนผู้ว่าจ้างทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนดำเนินงาน เมื่อได้แจ้งกำหนดการเท

ค่อนกรีตหรืองานอื่นดังกล่าวข้างต้นแล้ว หากผู้แทนผู้ว่าจังไม่มาตรวจสอบตามกำหนดการให้ผู้รับจ้างทำการเทคโนโลยีไปได้

9.9 ในกรณีที่ผู้รับจ้างจะทำงานล่วงเวลาหรือทำงานกลางคืนทุกชนิด จะต้องแจ้งให้ผู้แทนผู้ว่าจังทราบเป็นลายลักษณ์อักษรไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงเพื่อเจ้าหน้าที่ควบคุมการก่อสร้างจะได้อยู่ควบคุมงานได้

9.10 ผู้รับจ้างจะต้องรายงานผลความก้าวหน้าของงานเป็นรายเดือน โดยสรุปการดำเนินงาน ปริมาณของงาน ลักษณะดินฟ้าอากาศ จำนวนแรงงานและเครื่องมือแต่ละประเภท พร้อมรูปถ่ายเสนอต่อผู้ว่าจังภายใน 15 วันของเดือนถัดไปจำนวน 5 ชุด

10. คุณภาพของวัสดุ เครื่องจักร เครื่องมือ การติดตั้ง และการทดสอบ

10.1 ผู้รับจ้างจะต้องนำตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างที่จะใช้ในการก่อสร้างส่งให้ผู้บริหารการก่อสร้าง เพื่อนำเสนอต่อสถาบันนิเวศวิทยาและวิศวกรรมศาสตร์ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ก่อนที่จะสั่งซื้อ หรือนำมาใช้ในการก่อสร้างหรือติดตั้งทุกครั้ง

10.2 ผู้รับจ้างจะต้องติดต่อสั่งจอง หรือมัดจำวัสดุเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างทุกชนิดกับผู้แทนค้าวัสดุเครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อประกันว่าจะมีวัสดุ เครื่องจักรและอุปกรณ์พร้อมที่จะปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปตามแผนกำหนดงาน (WORKING SCHEDULE) การล่าช้าของผู้ขายวัสดุเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างนั้น ผู้รับจ้างจะถือว่าเป็นข้ออ้างเพื่อเปลี่ยนแปลงวัสดุใหม่ หรือยืดเวลาการก่อสร้างไม่ได้

10.3 วัสดุ เครื่องจักร และอุปกรณ์ทุกชนิด จะต้องเป็นวัสดุใหม่คุณภาพดีจากโรงงานตามที่ระบุในแบบแปลนและข้อกำหนดประกอบแบบ และ/หรือตามความเห็นของผู้แทนผู้ว่าจังเห็นชอบอนุมัติจึงจะนำมาใช้ในการก่อสร้างหรือติดตั้งได้ แต่การอนุมัติไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดชอบเมื่อปรากฏภัยหลังว่าวัสดุเครื่องจักรและอุปกรณ์เหล่านั้น มิได้มาจากโรงงานผู้ผลิตที่ผู้รับจ้างเคยอ้างอิงถึง และ/หรือคุณภาพไม่ดีพอก

10.4 ผู้แทนผู้ว่าจังมีสิทธิที่จะสั่งให้มีการนำตัวอย่างเพื่อนำไปทดลองในห้องทดลอง ค่าใช้จ่ายในการทดลองผู้รับจ้างจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว ถ้าการ

ทดลองนั้นเป็นการทดลองคุณภาพ หรือการทดลองวัสดุอื่นใดที่ปฏิบัติกันเป็นมาตรฐาน การก่อสร้างอาคารของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

10.5 งานส่วนใดที่จำเป็นต้องมีการตรวจพิจารณา หรือทดสอบก่อนจะอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ ผู้รับจ้างจะต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากมีส่วนหนึ่ง ส่วนใดที่จัดทำไปก่อนโดยมิได้รับการพิจารณาอนุมัติหรือเห็นชอบจากผู้แทนผู้รับจ้าง หรือผู้รับจ้าง ผู้แทนผู้รับจ้างมีสิทธิที่จะสั่งให้รื้อถอนหรือทุบส่วนนั้นได้ และผู้รับจ้างจะต้องจัดทำส่วนนั้นใหม่โดยไม่คิดมูลค่าใดๆ และไม่คิดระยะเวลาเพิ่มแต่อย่างใด

10.6 เครื่องจักรอุปกรณ์ที่ติดตั้งจำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบและรับรองคุณภาพ ตามหลักวิชาการและแจ้งที่มาอย่างชัดเจน

10.7 เครื่องมือและเครื่องใช้ในการก่อสร้างนี้ จะต้องมีประสิทธิภาพที่ดีและเหมาะสมกับงานและปลอดภัยที่สุด ให้เป็นหน้าที่ของผู้รับจ้างที่จะเช็ค, ตรวจสอบ และยกข่ายเครื่องมือเครื่องใช้ที่ไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่สมควรออกจากสถานที่ก่อสร้าง แล้วจัดอุปกรณ์ที่เหมาะสมมาแทน

10.8 หากปรากฏว่า ผู้รับจ้างได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพต่ำกว่า หรือผิดจากมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแบบแปลนก่อสร้างและข้อกำหนดประกอบแบบ หรือผิดจากที่ได้รับอนุมัติ และติดตั้งไปแล้วทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้รับจ้างสงวนสิทธิที่สั่งทำใหม่หรือแก้ไข จนเป็นที่พอใจและมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้หรือหากว่าผู้รับจ้างจะยอมรับเอกสารผลงานนั้น ผู้รับจ้างยินยอมให้หักเงินชดเชยความเสียหายตามที่ผู้รับจ้างกำหนดการล่าช้าเพาะเหตุนี้ ผู้รับจ้างจะถือเป็นข้ออ้างในการต่อระยะเวลาของสัญญาไม่ได้

11. หากปรากฏว่า ผู้รับจ้างได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพต่ำกว่า หรือผิดจากมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแบบแปลนก่อสร้างและข้อกำหนดประกอบแบบ หรือผิดจากที่ได้รับอนุมัติ และติดตั้งไปแล้วทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้รับจ้างสงวนสิทธิที่จะสั่งทำใหม่หรือแก้ไข จนเป็นที่พอใจและมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้หรือหากผู้รับจ้างจะยอมรับเอกสารนั้น ผู้รับจ้างยินยอมให้หักเงินชดเชยความเสียหายตามที่ผู้รับจ้างกำหนดการล่าช้าเพาะเหตุนี้ ผู้รับจ้างจะถือเป็นข้ออ้างในการต่อระยะเวลาของสัญญาไม่ได้หากผู้รับจ้างจะให้มีการรับจ้างซ้ำจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ดังนี้

11.1 ผู้รับจ้างจะต้องเสนอรายชื่อผู้รับจ้างซึ่งตามคำจำกัดความในข้อ 1.13 ในงานก่อสร้างส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารแก่ผู้ว่าจ้าง ก่อนจะเริ่มลงมือปฏิบัติการก่อสร้าง ผู้ว่าจ้างสงวนสิทธิที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ผู้รับจ้างซึ่งรายได้เข้ามาดำเนินการ ก่อสร้าง ในระหว่างที่ผู้รับจ้างซึ่งเข้าทำงานนั้น หากผู้แทนผู้ว่าจ้างพิจารณาเห็นว่า ไร้ความสามารถที่ปฏิบัติงานฝีมือซ่างที่ดีแล้ว เมื่อผู้ว่าจ้างได้แจ้งให้ผู้รับจ้างทราบแล้ว ผู้รับจ้างจะต้องบอกเลิกสัญญาผู้รับจ้างซึ่งรายนั้น และจัดหาผู้รับจ้างซึ่งรายใหม่มาแทนภายในระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

11.2 ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลและผลงานของผู้รับจ้างซึ่ง และอยู่ภายใต้นั้นสืบสัญญา ก่อสร้างนี้ เมื่อมีผู้รับจ้างเป็นผู้ปฏิบัติเอง

11.3 ผู้รับจ้างยินยอมรับผิดชอบความเสียหายใด ๆ จากการทิ้งงานของผู้รับจ้างซึ่งแต่ผู้เดียว แต่ไม่ตัดสิทธิที่ผู้ว่าจ้างจะเรียกร้องจากผู้รับจ้างซึ่งด้วย

11.4 ผู้รับจ้างและผู้รับจ้างซึ่ง จะต้องให้ความสะดวกและร่วมมือแก่สถาปนิก วิศวกรโครงสร้าง วิศวกรไฟฟ้า วิศวกรเครื่องกล วิศวกรสุขาภิบาล หรือผู้แทนผู้ว่าจ้างในการจัดปรับและเร่งรัดแผนงาน และการปฏิบัติงานดำเนินงานก่อสร้างนี้ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

11.5 หน้าที่ความรับผิดชอบและข้อผูกพันใดๆ ที่ผู้รับจ้างมีอยู่ต่อผู้ว่าจ้างนั้น ผู้รับจ้างซึ่ง จะต้องรับไว้และปฏิบัติตามด้วยทั้งสิ้น

11.6 ผู้รับจ้างตกลงยินยอมให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะตรวจสอบคุณสมบัติและผลงานของผู้รับจ้างซึ่งตลอดจนผูกพันเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ และเวลาในการดำเนินงาน ที่จะมีระหว่างผู้รับจ้างกับผู้รับจ้างซึ่ง และให้ความเห็นชอบในการคัดเลือกผู้รับจ้างซึ่งของงานต่าง ๆ ก่อนที่ผู้รับจ้างจะทำสัญญาจ้างกับผู้รับจ้างซึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อผูกพันและรับผิดชอบในการประกอบอาชีพตามกฎหมาย และตรงกับความมุ่งหมายของสัญญานี้

11.7 ผู้รับจ้างซึ่งจะขายงานหรือทำสัญญาซึ่งงานส่วนที่ได้มาให้แก่บุคคลอื่น หรือนิติบุคคลอื่นไม่ได้

11.8 แม้ว่าผู้รับจ้างจะได้ทำสัญญาจ้างซึ่งงานส่วนหนึ่งส่วนใด กับผู้รับจ้างซึ่งไปเกิด ผู้รับจ้างก็ยังมีภาระและความรับผิดชอบต่องาน ส่วนที่มีภาระนั้นมติให้จ้างซึ่งเสมือน หนึ่งผู้รับจ้างเป็นผู้ปฏิบัติงานเอง

12. กฎหมายและการติดต่อราชการ

12.1 ผู้รับจ้างจะต้องจัดหาสถานที่ หรือวิศวกรโดยสถาปัตย์มีคุณวุฒิรับผิดชอบ เป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้างตามกฎหมาย

12.2 ในขั้นตอนขอใบอนุญาตและค่าธรรมเนียมในการปลูกสร้างอาคารจาก กรุงเทพมหานครและส่วนราชการเกี่ยวข้อง ผู้รับจ้างเป็นผู้จัดทำให้

12.3 ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย กฎกระทรวงและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างอาคารนี้

13. ความรับผิดชอบต่อความเสียหายแก่สาธารณสมบัติ อาคารข้างเคียง และการป้องกันภัย

13.1 ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่สาธารณสมบัติ เช่น ถนนสายใหญ่ หรือ ตระอกซอยข้างเคียง อันเนื่องจากผลและวิธีดำเนินการก่อสร้างของผู้รับจ้างหรือผู้รับจ้างซึ่งตามสัญญานี้ ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบจัดซ่อมให้เสร็จเรียบร้อยทันที

13.2 ผู้รับจ้างจะต้องทำความสะอาดท่อระบายน้ำท่อบาลเป็นครั้งคราว ตามคำสั่งของผู้แทนผู้รับจ้าง เพื่อไม่ให้ท่อระบายน้ำอุดตันเนื่องจากการก่อสร้างนี้

13.3 ผู้รับจ้างมีหน้าที่จะต้องติดต่อกرمตรวจน้ำและให้ความร่วมมือ ในการจัดการจราจรรอบบริเวณสถานที่ก่อสร้าง ในระหว่างปฏิบัติงานดำเนินการก่อสร้างให้ติดขัดน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นได้

13.4 ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบความสกปรกที่เกิดแก่ห้องถนนและลำคลอง อันเนื่องจากการก่อสร้างการขันดินหรือวัสดุเพื่อการก่อสร้างนี้

13.5 ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบหากมีความเสียหายเกิดขึ้นกับอาคาร และบุคคลผู้อยู่ข้างเคียง อันเนื่องจากงานของผู้รับจ้าง

13.6 หากเกิดเหตุการณ์ตามข้อ 13.1-13.5 และผู้รับจ้างมิได้กระทำการแก้ไข หรือซ่อมแซมภายในเวลาอันควร ตามที่ผู้แทนผู้รับจ้างกำหนดให้เป็นคราวไป ผู้รับจ้างมี

สิทธิส่งบุคคลและเครื่องมือไป เพื่อซ่อมแซมแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเอง และหักเงินจากค่าวดขอผู้รับจ้างโดยทันที

13.7 ผู้รับจ้างต้องป้องกันมิให้เกิดเสียงรบกวนในขณะดำเนินการก่อสร้าง ถ้ามีก็ให้มีน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น หากมีการร้องทุกข์เกี่ยวกับเสียงรบกวนเนื่องจาก การก่อสร้าง อันเป็นที่เด้อดร้อนรำคาญของประชาชน ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบระงับ เหตุปะนกความไม่สงบโดยเร็วและจะไม่ให้ผู้ว่าจ้างรับผิดชอบแต่อย่างใด

13.8 ผู้รับจ้างจะต้องจัดหาคนยามรักษาความปลอดภัยในเวลากลางวันและกลางคืน เพื่อป้องกันการโจกรกรรมวัสดุและเครื่องมือการก่อสร้าง หากเกิดข้อหายหรือถูกใจกรรมเป็นหน้าที่ของผู้รับจ้างที่จะติดต่อแจ้งความเป็นเจ้าทุกข์เอง และจะนำมาเป็นข้ออ้างในการต่อเวลาสัญญาภารก่อสร้างไม่ได้และจะต้องจัดแสงสว่างในเวลากลางคืน พอกลางคืน

13.9 ผู้รับจ้างต้องจัดอุปกรณ์ดับเพลิงไว้ป้องกันเพลิงไหม้

13.10 ผู้รับจ้างจะต้องจัดสร้างสิ่งจำเป็นเพื่อความปลอดภัย และป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานก่อสร้าง รวมทั้งการป้องกันมิให้ประชาชนที่สัญจรไปมาได้รับ อันตรายรอบบริเวณจากการปฏิบัติงานก่อสร้าง หากมีอุบัติเหตุใด ๆ เกิดแก่คนงานหรือประชาชนเนื่องจากงานก่อสร้าง ผู้รับจ้างจะต้องเป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนตามแต่จะตกลงปะนกความกัน โดยผู้รับจ้างจะยอมรับผิดแต่ผู้เดียวจะไม่ปล่อยให้ผู้ว่าจ้างตกเป็นจำเลยด้วย หากผู้ว่าจ้างต้องตกเป็นผู้รับผิดตามคำพิพากษา ผู้รับจ้าง ยินยอมชดใช้ให้แก่ผู้ว่าจ้างทั้งสิ้น

13.11 ผู้รับจ้างจะต้องเอาประกันอุบัติเหตุในการดำเนินการก่อสร้างนี้ ในลักษณะการประกันเต็มมูลค่าโครงการ (ALL RISK) เพื่อสวัสดิภาพของคนงานและอุบัติเหตุแก่ทรัพย์สินที่อาจเกิดขึ้น ตลอดระยะเวลาการทำการก่อสร้างนี้

14. ระบบสาธารณูปโภคและความสะอาดเรียบร้อยในขณะก่อสร้าง

14.1 ผู้รับจ้างจะจัดหาไฟฟ้า น้ำประปาและโทรศัพท์ชั่วคราว เพื่อใช้ใน การก่อสร้าง โดยผู้รับจ้างเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายทั้งหมด

14.2 ผู้รับจ้างจะต้องจัดหาโรงเก็บของชั่วคราว และได้รับความเห็นชอบ
อนุมัติจากผู้แทนผู้ว่าจังหวัดก่อน ถ้าเกิดความเสียหายผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบ และชดใช้
ค่าเสียหายนั้น

14.3 ผู้รับจ้างจะต้องจัดหาที่ทำการให้แก่ผู้แทนผู้ว่าจังขอยู่ใกล้บริเวณที่ก่อ^{ก่อ}
สร้างล็อคและปิด - เปิดด้วยกุญแจลูกบิด และกุญแจสายยู ภายในสำนักงานประกอบ
ด้วยโต๊ะทำงาน เก้าอี้ ที่เก็บแบบ และโต๊ะแบบก่อสร้าง กระดานดำ ไฟฟ้าแสงสว่าง
โทรศัพท์ ห้องส้วม อ่างล้างหน้า และห้องประชุมจุคนไม่น้อยกว่า 15 คน และมีระบบ
ป้องกันผู้ลarcอกองที่ดี ซึ่งอาจจะใช้ระบบปรับอากาศ หรือวิธีการอื่นตามสมควรและทั้งนี้
ที่ทำการนี้จะต้องแยกเป็นสัดส่วนต่างหากจากที่ทำการของผู้รับจ้างเอง

14.4 ผู้รับจ้างจะต้องจัดส้วมคนงานและเจ้าหน้าที่ให้พอเพียง โดยจัดแยก
เป็นสัดส่วนและรักษาระบบสุขาภิบาลให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ

14.5 ผู้รับจ้างจะต้องจัดลิฟท์โดยสารชั่วคราวที่มั่นคงปลอดภัยสำหรับบรรทุก
คนงาน เมื่องานก่อสร้างดำเนินสูงพอสมควรและเพื่อให้ผู้แทนของผู้ว่าจัง สถาปนิก
วิศวกรโดยสารขึ้นไปตรวจงานก่อสร้างได้โดยสะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเสียหาย
ประการใด ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบ และลิฟท์โดยสารชั่วคราวนี้จะต้องแยกต่างหาก
จากลิฟท์ขันวัสดุในการก่อสร้าง

14.6 ผู้รับจ้างจะต้องจัดระบบประปาที่ดีสำหรับสถานที่ก่อสร้าง โดยได้รับ^{ก่อ}
ความเห็นชอบจากผู้แทนผู้ว่าจังตลาดและระยะเวลาการก่อสร้าง

14.7 ผู้รับจ้างจะต้องดูแลและเก็บกวาดรักษาความสะอาดสถานที่อยู่
สม่ำเสมอ ไม่ให้รกสกปรกในระหว่างเวลา ก่อสร้าง และหากผู้แทนผู้ว่าจ้างเห็นว่าสถานที่
รักสกปรก และออกคำสั่งให้ทำความสะอาด ผู้รับจ้างจะต้องรีบปฏิบัติทันที

14.8 เมื่อการก่อสร้างตามโครงการแล้วเสร็จ ผู้รับจ้างจะต้องทำความสะอาด
อาคารและบริเวณโดยรอบขันย้ายเครื่องมือและวัสดุการก่อสร้างที่เหลือออกจากบริเวณ
ผลงานที่ทำเสร็จแล้วจะต้องอยู่ในสภาพที่ดี และสะอาดก่อนจะส่งรับมอบงานเสร็จ

14.9 ดินและวัสดุทั่วไปที่ชุดได้จากการทำฐานรากและถังน้ำใต้ดิน ผู้รับจ้างจะต้องขอไปจากสถานที่ก่อสร้าง เหลือไว้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น และในส่วนที่เหลือไว้นั้น จะต้องป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอื่นได้ตามมาได้

14.10 สมบัติอันเป็นโบราณวัตถุหรือวัตถุมีค่าอื่น ๆ ที่ชุดได้จากการที่นี่เป็นของผู้รับจ้าง ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องแจ้งผู้รับจ้างทันทีเมื่อทำการขุดพบ และรักษาทำความสะอาดแล้วรีบส่งมอบให้ผู้รับจ้างโดยไม่ชักช้า

14.11 ผู้รับจ้างจะต้องจัดสร้างรั้วซึ่วครอบบริเวณก่อสร้าง โดยผู้รับจ้างจะเป็นผู้กำหนด แนวรั้วซึ่วควรให้ รั้วซึ่วควรจะต้องทำการก่อสร้างด้วยโครงไม้ไผ่แข็งแรงมั่นคงบุ๊ด้วยแผ่นสังกะสีสูงประมาณ 2.40 เมตร มีประตูบิด - เปิด ควบคุมได้ วัสดุที่ใช้จะต้องเป็นของใหม่เรียบร้อยและจะต้องบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดีตลอดเวลาโครง การ

15. งานลด หรือเพิ่มเติมการเปลี่ยนแปลงวัสดุและการติดงานบางส่วน

15.1 ผู้รับจ้างส่วนสิทธิที่จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงแบบก่อสร้างบางส่วนในเวลาใด ๆ ก่อนที่ผู้รับจ้างจะได้เริ่มงานก่อสร้างส่วนนั้น และยังมิได้สั่งซื้อวัสดุที่จะใช้กับงานก่อสร้างส่วนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงนั้น หากการเปลี่ยนแปลงแบบดังกล่าวทำให้ปริมาณวัสดุและ/หรือแรงงานเพิ่มขึ้น หรือลดลงจากขอบเขตของงานที่ระบุไว้ในสัญญา ก่อสร้าง ให้ยึดถือราคាត่อหน่วยที่ผู้รับจ้างได้เสนอไว้ในบัญชีแสดงปริมาณงานและราคาต่อหน่วย (BILL OF QUANTITIES AND BREAKDOWN UNIT PRICES) แล้วให้ผู้รับจ้างและผู้รับจ้างทำการตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษร

15.2 ผู้รับจ้างส่วนสิทธิที่จะเป็นผู้ซื้อหรือจัดหาวัสดุบางรายการที่ใช้ในการก่อสร้าง โดยผู้รับจ้างยินยอมหักลดราคาก่อสร้างค่าวัสดุส่วนที่ผู้รับจ้างจัดหาเองให้แก่ผู้รับจ้างตามตารางราคาที่ผู้รับจ้างได้เสนอไว้ ทั้งนี้ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งรายการที่ต้องการซื้อหรือจัดหาเองให้ผู้รับจ้างทราบ ก่อนที่ผู้รับจ้างจะได้ดำเนินการซื้อวัสดุอุปกรณ์ดังกล่าวเป็นทางการ

15.3 ผู้รับจ้างส่วนสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงวัสดุบางรายการจากที่ระบุไว้ในข้อกำหนดประกอบแบบในเวลาใด ๆ ที่ผู้รับจ้างยังมิได้เริ่มงานก่อสร้างตามแบบส่วนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงนั้น หรือยังมิได้สั่งซื้อวัสดุที่จะใช้สำหรับแบบแปลนส่วนนั้นเป็นทาง

การ ราคาวัสดุที่จะนำมาเปลี่ยน ให้ถือเอกสารคาดว่าได้คิดหักลบต่อหน่วยกับ
ราคาวัสดุที่กำหนดในตามบัญชีราคาที่ผู้รับจำงได้เสนอไว้แต่เดิม ส่วนราคากำไรต่อ
หน่วยให้คงไว้ตามเดิม ทั้งนี้ประเภทของวัสดุที่เปลี่ยนแปลงจะต้องมีลักษณะใกล้เคียง
กับวัสดุที่กำหนดไว้แต่เดิมตามความเห็นของสถาปนิก วิศวกรโครงสร้างและ/หรือผู้ว่า
จ้าง

15.4 ราคาวัสดุและค่าแรงต่อหน่วยจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดโครงการ
ยกเว้น ในกรณีที่ค่างานเปลี่ยนแปลงเกิน .....% (.....) ของราคางาน
ตามสัญญา จะได้มีการตกลงกันในส่วนที่เกิน .....% (.....) นั้นใหม่ (ใน
ที่นี้ไม่ได้หมายความรวมถึงงานประดูหน้าต่างอลูมิเนียม, งานฝ้าเพดาน, งานสุขภัณฑ์
ตลอดจนงานหินอ่อน) ปริมาณงานที่เปลี่ยนแปลงให้คิดราคางานที่เปลี่ยนแปลง โดยใช้
ราคายต่อหน่วยคุณด้วยปริมาณงานที่เปลี่ยนแปลงแล้วบวกค่าดำเนินการและภาษีอีก
.....% (.....)

15.5 ในกรณีผู้รับจำงไม่ลงมือปฏิบัติงานส่วนหนึ่งส่วนใดภายใต้กำหนดเวลา
หรือได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ว่าจ้างให้ปฏิบัติงานส่วนหนึ่งส่วนใดแล้วชักช้า
ไม่ปฏิบัติในกำหนดเวลาโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ว่าจ้างมีสิทธิตัดงานส่วนนั้นให้ผู้รับ
จำงรายเดือนทำแทน และผู้รับจำงยินยอมใช้ค่าจ้างทั้งหมดของงานส่วนนั้น โดยให้หักจาก
เงินค่าจ้างที่ยังค้างชำระอยู่กับผู้ว่าจ้าง

15.6 หากเกิดเหตุตามข้อ 15.1-15.4 แล้วต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือ^{ลดลงของราคากำไรต่อหน่วย}
ลดลงของราคากำไรต่อหน่วย ให้ทั้งผู้ว่าจ้างและผู้รับจำงทำสัญญา
หรือจดหมายคำสั่งเพิ่มเติมขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร

16. การต่ออายุสัญญา การปรับ การเลิกสัญญา และการเรียกค่าเสียหาย

16.1 หากมีเหตุการณ์ตามรายละเอียดต่อไปนี้เกิดขึ้น ผู้รับจำงอาจจะร้องขอ
การขยายหรือต่ออายุสัญญาได้ โดยได้รับความยินยอมจากผู้ว่าจ้างเป็นหนังสือ

16.1.1 เพราะเกิดจากเหตุสุดวิสัยตามที่กล่าวในข้อ 1.14.3 แต่ไม่ได้หมาย
ความรวมถึงภัยอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภาวะทางเศรษฐกิจหรือการเมือง

16.1.2 เพาะเกิดจากความล่าช้า หรือความผิดพลาดของผู้รับจ้างรายอื่น ๆ หากมี และ/หรือผู้บริหารการก่อสร้าง และ/หรือผู้ออกแบบ และ/หรือ ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนตามสัญญาที่โดยผู้รับจ้างจะต้องแจ้งเหตุผลของการล่าช้าเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้ว่าจ้างทราบ ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้กำหนดขยายระยะเวลาออกไปจากกำหนดระยะเวลาตามสัญญาอย่างยุติธรรม แต่ผู้รับจ้างจะต้องพยายามอย่างที่สุดเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการล่าช้าขึ้นตลอดไป

16.1.3 เพาะเหตุอันเกิดจากการงานลดหรือเพิ่มเติม การเปลี่ยนแปลงวัสดุตามรายละเอียดในข้อ 15.

16.2 ในกรณีที่ผู้รับจ้างทำงานล่วงเลยกำหนดระยะเวลาตามสัญญานี้ โดยไม่ได้รับการต่ออายุสัญญาจากผู้ว่าจ้างโดยชอบ ตามรายละเอียดในข้อ 16.1 ผู้รับจ้างตกลงยินยอมให้ผู้ว่าจ้างปรับเป็นรายวันวันละ ..... บาท (.....) จนกว่างานก่อสร้างจะแล้วเสร็จ และผู้รับจ้างตกลงจะจ่ายเงินค่าควบคุมงานให้แก่ผู้ว่าจ้างอีกส่วนหนึ่งต่างหาก เพื่อใช้จ่ายให้ผู้บริหารการก่อสร้างซึ่งผู้ว่าจ้างได้จ้างให้ควบคุมงานเป็นรายวันวันละ ..... บาท (.....) นับตั้งแต่วันที่ล่วงเลยกำหนดระยะเวลาตามสัญญางานถึงวันที่ผู้รับจ้างส่งมอบงาน หรือจนกว่าจะได้ผู้รับจ้างรายใหม่ และหากผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญามีได้ ผู้ว่าจ้างทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะเรียกผู้รับจ้างชดใช้ค่าปรับ ค่าควบคุมงาน ค่าจ้างแรงงาน ค่าเสียหาย และมีสิทธิริบสิ่งของวัสดุอุปกรณ์ ค่างานที่ทำไปแล้วให้ตกเป็นของผู้ว่าจ้างดังระบุไว้ในข้อ 15.3 โดยไม่ต้องยังใด ๆ ทั้งสิ้น

16.3 ก่อนหรือในระหว่างที่ผู้รับจ้างดำเนินการก่อสร้างตามสัญญานี้ หากเกิดกรณีได้กรณีหนึ่ง หรือหายนายกรณีเช่นที่จะกล่าวต่อไปนี้ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาจ้างก่อสร้างนี้ได้ทันที โดยบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร

16.3.1 ผู้รับจ้างมีหนี้สินล้นพันตัว หรือตกเป็นบุคคลล้มละลายหรือมีคำพิพากรษาถึงที่สุดต้องรับโทษทางคดีอาญาได้ ๆ หรือคดีอันเกิดจากความผิดจากการใช้สิ่ค

16.3.2 ปฏิเสธหรือละเลยไม่จัดนาซ่างฝีมือดีและจำนวนมากเพียงพอแก่ บริษัทงานมาดำเนินการก่อสร้างให้เป็นผลดี และก้าวหน้าแก่งานก่อสร้างนี้ หรือทำการ โง่ หรือมีพฤติกรรมส่อว่าจะชักโง่วัสดุ หรือพยายามที่จะใช้วัสดุที่ไม่ถูกต้องตามตัวอย่าง หรือตามที่ได้รับอนุมัติจากผู้ว่าจ้างและตามแบบแปลนและข้อกำหนดประกอบแบบก่อสร้างอาคารนี้

16.3.3 งานล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร

16.3.4 หยุดงานก่อสร้างติดต่อกันเกินกว่า 3 วัน หรือละทิ้งงานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

16.3.5 ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาด คำสั่ง หรือคำแนะนำของสถาปนิกวิศวกรโครงการ สร้าง และวิศวกรระบบ หรือผู้แทนผู้ว่าจ้าง ซึ่งได้กระทำไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เกิดผลดีแก่งานก่อสร้าง

16.3.6 ไม่ปฏิบัติหรือละเมิดสัญญาจ้างก่อสร้างนี้ข้อหนึ่งข้อใดหรือน้อยกว่า

16.3.7 เมื่อผู้ว่าจ้างเล็งเห็นว่า ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานเสร็จตามเวลาสมควร

16.3.8 เมื่อผู้รับจ้างทำงานล่าช้ากว่าแผนงานหลักที่ได้จัดส่งให้กับผู้ว่าจ้าง ตามข้อ 9.7 เกินกว่า 20% (ร้อยละยี่สิบ) ของแผนงานหลักนั้น โดยไม่มีเหตุผลสมควร

16.4 ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญาตามข้อ 16.3 ผู้รับจ้างยินยอมรับผิดต่อผู้ว่าจ้างทั้งหมดดังต่อไปนี้

16.4.1 ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างเรียกค่าเสียหายจากความเป็นจริง ทั้งที่เสียหายไปโดยทางตรงหรือทางอ้อม เกี่ยวนึงหรือเป็นผลมาจากการที่ผู้รับจ้างผิดสัญญานี้

16.4.2 ผู้รับจ้างยินยอมให้วัสดุลดชนอุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องจักรและค่างานที่ได้ก่อสร้างและติดตั้งไปแล้วตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ว่าจ้าง โดยไม่ต้องใช้ราคาก่อผู้รับจ้าง และโดยไม่มีเงื่อนไขการตัดเย็บใด ๆ ทั้งสิ้น

16.4.3 ผู้รับจ้างยินยอมชดใช้ค่าเสียหาย ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการที่ผู้ว่าจ้างต้องว่าจ้างผู้รับจ้างรายใหม่มาทำงานต่อ โดยไม่ข้อโต้แย้งหรือการพิสูจน์ใด ๆ

16.4.4 ผู้รับจ้างตกลงจะให้บุคลากรของผู้รับจ้างออกจากสถานที่ก่อสร้างทันทีที่ได้รับแจ้งการบอกเลิกสัญญาจากผู้ว่าจ้าง

**16.5 ในกรณีผู้รับจ้างจะต้องรับผิดต่อผู้ว่าจ้างและจะต้องชำระค่าเสียหาย ผู้รับจ้างยังจะต้องรับผิดชอบใช้ดอกเบี้ยตามอัตรา率อยละ .....
(.....) ต่อปีของค่าเสียหายนั้นด้วย**

17. การค้ำประกันและการประกันผลงาน

เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติตามสัญญานี้ ผู้รับจ้างตกลงที่จะให้การค้ำประกันแก่ผู้ว่าจ้าง โดยมอบหนังสือค้ำประกันของธนาคาร เพื่อค้ำประกันสัญญา และเงินล่วงหน้าตามข้อ 7.1 และประกันผลงานดังต่อไปนี้

**17.1 หนังสือค้ำประกันสัญญาและเงินล่วงหน้ามูลค่าร้อยละ .....
(.....) ของราคาก่อสร้างทั้งหมดเป็นจำนวนเงิน = ...บาท
(.....) อายุการค้ำประกันเท่ากับกำหนดในข้อ 1.14.1 ของสัญญานี้ มอบให้ผู้ว่าจ้างในวันลงนามในสัญญาฉบับนี้ หากเมื่อครบกำหนดระยะเวลาของงานก่อสร้างตามสัญญานี้ การก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จตามสัญญา ผู้รับจ้างตกลงจะจัดหนังสือค้ำประกันใหม่เดียวกันอีกฉบับหนึ่ง มีกำหนดระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างเห็นสมควรให้แก่ผู้ว่าจ้าง ก่อนครบกำหนดอายุของหนังสือค้ำประกันเดิม 15 วัน**

ทั้งนี้หากทางผู้รับจ้างปฏิบัติงานดีไม่มีปัญหาทั้งด้านคุณภาพงาน และความก้าวหน้าของผลงาน และได้ลงมือทำงานแล้วไม่ต่ำกว่า 12 เดือน ผู้รับจ้างอาจร้องขอต่อผู้แทนผู้ว่าจ้าง เพื่อเปลี่ยนหนังสือค้ำประกันสัญญา และเงินล่วงหน้าใหม่จำนวนน้อยลง เหลือเท่ากับเงินค้ำประกันเดิม ลบด้วยเงินชำระล่วงหน้า (REIMBURSEMENT) ตามข้อ 8.5.1 ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นการพิจารณาของผู้แทนผู้ว่าจ้างว่า จะอนุมัติให้เปลี่ยนเอกสารนี้หรือไม่ ถือเป็นสิ้นสุด

**17.2 จำนวนเงิน RETENTION ที่ผู้ว่าจ้างจะหักไว้ในแต่ละงวด ซึ่งชำระเป็นหนังสือค้ำประกันจากธนาคารพาณิชย์นั้น ให้เป็นจำนวนเงินร้อยละ .....
(.....) ของยอดที่เรียกเก็บแต่ละงวด และจะคืนให้แก่ผู้รับจ้างภายใน 7 วันหลังจากการส่งมอบงานบริบูรณ์ตามสัญญานี้แล้ว โดยให้ทางบริษัทผู้รับจ้างนำหนังสือ**

ค้ำประกันผลงานตามข้อ 17.3 เป็นจำนวนร้อยละ .....
 (.....) ของมูลค่างานที่มีการชำระจริงในส่วนของค่าแรงและค่าวัสดุ

ทั้งสิ้นของโครงการมีกำหนดการค้ำประกัน 1 ปี มาครอบให้กับผู้ว่าจ้างในเวลาเดียวกัน

17.3 หนังสือค้ำประกันผลงานมูลค่าร้อยละ .....

(.....) ของราคาก่อสร้างทั้งหมด เป็นจำนวนเงิน ..... บาท

(.....) อายุค้ำประกัน 1 ปี หลังจากวันส่งมอบงานมอบให้ก่อนการรับ
เงินวดสุดท้าย

18. การฟ้องร้อง

หากมีกรณีพิพาทขึ้นเนื่องมาจากการปฏิบัติตามสัญญาี้ คู่สัญญาทั้งสอง
ฝ่ายตกลงให้ดำเนินคดีที่ศาลแพ่ง กรุงเทพมหานคร เพียงแห่งเดียว

หนังสือสัญญานี้ทำขึ้นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาเก็บรักษา
ไว้ฝ่ายละหนึ่งฉบับ ทั้งสองฝ่ายเข้าใจข้อความโดยตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อและ
ประทับตราไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ ..... ผู้ว่าจ้าง

(.....)

(บริษัท..... จำกัด)

ลงชื่อ ..... ผู้รับจ้าง

(.....)

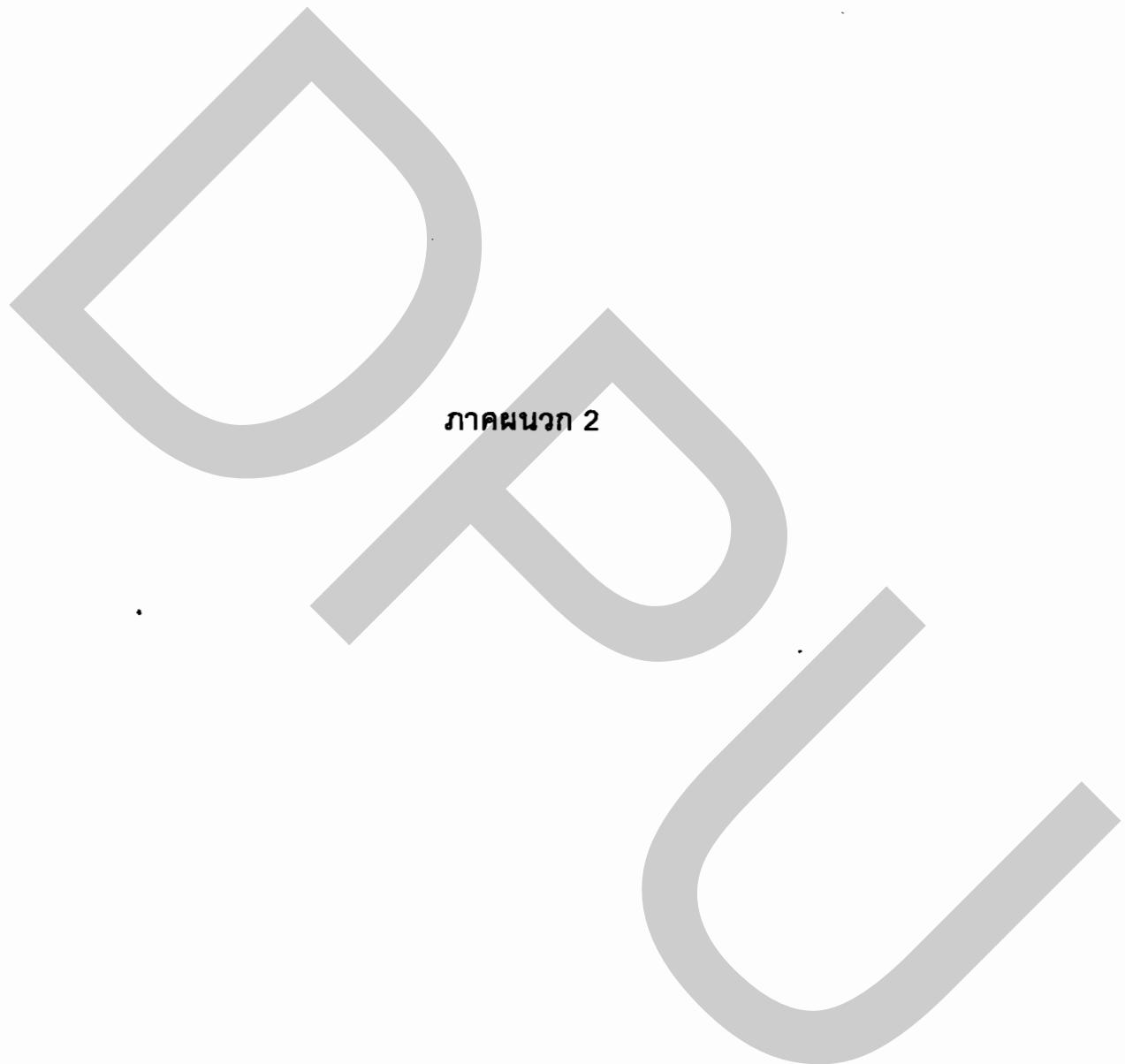
(บริษัท..... จำกัด)

ลงชื่อ ..... พยาน

(.....)

ลงชื่อ ..... พยาน

(.....)

ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย⁵¹

หมวดที่ 1

บทนิยาม

ข้อ 1 ในข้อบังคับนี้

(1) “คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ” หมายถึง บุคคลที่สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ได้แต่งตั้งขึ้นมาร่วมวางแผนและเป็นผู้จัดทำให้ดำเนินการของอนุญาโตตุลาการ ตลอดจนเผยแพร่องรุกษาของอนุญาโตตุลาการและเป็นสื่อสัมพันธ์ที่จะอำนวยความสะดวกแก่คู่กรณีพิพาท

(2) “อนุญาโตตุลาการ” หมายถึง บุคคลเดียวหรือสองคน ซึ่งคู่กรณีได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อชี้ขาดข้อพิพาทในการก่อสร้างหรือธุรกิจอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง และให้หมายความรวมถึงอนุญาโตตุลาการคนที่ 3 ซึ่งอนุญาโตตุลาการหรือคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยแต่งตั้งให้เป็นประธานอนุญาโตตุลาการ

(3) “คู่กรณี” หมายถึง คู่กรณีพิพาทซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดा บริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หน่วยราชการ องค์กรรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจ ที่อยู่ในประเทศไทยหรือในต่างประเทศ

(4) “ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ” หมายถึง ข้อบังคับสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

(5) “สมาคม” หมายถึง สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

(6) “ผู้อำนวยการ” หมายถึง ผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

---

⁵¹ ตัวอย่างร่างข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

หมวด 2

คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 2 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(1) เผยแพร่กิจกรรมของอนุญาโตตุลาการให้แพร่หลาย และแนะนำให้คู่สัญญา กำหนดได้ในสัญญาว่า เมื่อมีปัญหาใด้แย้งเกิดขึ้น ก็จะมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการ พิจารณาซึ่งขาด

(2) วางระเบียบข้อบังคับของอนุญาโตตุลาการ และรวบรวมรายชื่อบุคคลที่ พร้อมจะกระทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการซึ่งได้ประกาศรายชื่อนั้นไว้ที่สมาคม รายชื่อ อนุญาโตตุลาการนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งคราว ตามที่คณะกรรมการ อนุญาโตตุลาการ เห็นสมควรจากนี้ คณะกรรมการอนุญาโตตุลากรมีอำนาจหน้าที่ ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อบังคับอนุญาโตตุลาการและตีความข้อบังคับ อนุญาโตตุลาการ

(3) ประกาศกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ค่าธรรมเนียม และค่าป่วยการอนุญาโตตุลาการ

(4) ออกประกาศกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ นี้

ข้อ 3 การประชุมคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการสมาคมวิศวกรรมสถาน ต้องมี กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และให้ถือเสียงข้างมากเป็นมติของที่ประชุม

หมวด 3

การประเมินข้อพิพาท

ข้อ 4 ก่อนที่จะเสนอเรื่องให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาตามข้อบังคับนี้ คู่กรณี ของแต่ละกันให้มีการประเมินข้อพิพาทก่อน โดยเลือกผู้ประเมินข้อพิพาทร่วมกันหนึ่ง คน เพื่อแสดงทางทางตกลงกันก่อน ภายหลังที่ผู้ประเมินข้อพิพาทได้ฟังคำ陈述ของคู่กรณีตลอดจนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องจะได้สรุปความเห็นเสนอเงื่อนไขของการประเมินข้อพิพาทไปยังคู่กรณีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับมอบเรื่อง

หมวด 4

การใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 5 ให้ใช้ข้อบังคับอนุญาโตตุลาการแก่การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอนุญาโตตุลาการ ภายใต้การดำเนินการของสมาคม

การได้มีกำหนดไว้ในข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ ให้ดำเนินการนั้นไปตามความตกลงของคู่พิพาท หรือตามที่อนุญาโตตุลาการเห็นสมควร แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530

ข้อ 6 เพื่อประโยชน์ในการตีความข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ การส่งคำคู่ความ หนังสือแจ้งความ หรือเอกสารอื่นใด ให้ถือว่ามีผลสมบูรณ์ เมื่อคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง หรือผู้แทนฝ่ายนั้นได้รับแล้วด้วยตนเอง หรือได้มีการส่งไปถึงภูมิลำเนา หรือสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้รับ หากไม่สามารถสืบทาภูมิลำเนา หรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่แท้จริงได้ ให้ส่งไปยังถิ่นที่อยู่หรือสถานที่ประกอบธุรกิจที่ทราบครั้งสุดท้ายของบุคคลนั้น

เพื่อประโยชน์ในการคำนวนระยะเวลาตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการ มิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลาอันรวมคำนวนด้วย ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาอันนั้น ซึ่งตามประเพณีด้วยการงาน ให้ขยายระยะเวลาดังกล่าวจนถึงวันที่เริ่มทำงานใหม่ วันหยุดซึ่งตามประเพณีด้วยการงานและอยู่ระหว่างเวลาดังกล่าว ให้รวมคำนวนเข้าไปในระยะเวลาด้วย

หมวด 5

การตั้งอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 7 การแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ให้ผู้อำนวยการนัดพร้อมคู่พิพาทภาย ใน 15 วัน นับแต่วันรับคำคัดค้าน หรือคำคัดค้านแก้คำเรียกร้องเย้ง เมื่อคู่พิพาทมาพร้อมกันแล้วให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันเสนอรายชื่ออนุญาโตตุลาการในทะเบียนอนุญาโตตุลาการของสมาคมพร้อมประวัติโดยย่ออย่างน้อยจำนวน 5 ชื่อและให้คู่พิพาทเลือกอนุญาโตตุลาการจากรายชื่อดังกล่าวเรียงลำดับก่อนหลังตามความพึงพอใจ

หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายมิได้ดำเนินการตามวาระแล้ว ให้ผู้อำนวยการทำการตั้งอนุญาโตตุลาการได้เอง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ และความเป็นกลางของบุคคลที่จะได้รับการตั้งให้เป็นอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 8 เมื่อได้รับการแต่งตั้ง ให้อันญาโตตุลาการเปิดเผยถึงข้อเท็จจริงอันอาจทำให้คู่กรณีเกิดความสงสัยอันควรในความอิสระและความเป็นกลางของตนในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นถ้าหากพึงมี

ข้อ 9

(1) คู่กรณีฝ่ายหนึ่งอาจคัดค้านอนุญาโตตุลาการ ซึ่งตั้งโดยคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ หากมีความสงสัยอันควรในความอิสระและเป็นกลางของอนุญาโตตุลาการ

(2) การคัดค้านให้ทำเป็นหนังสือแจ้งเหตุที่คัดค้านโดยแจ้งชัดและยืนต่อผู้อำนวยการภายในรายวันในกำหนด 15 วันนับแต่วันได้รับแจ้งซึ่งขอและรายละเอียดของอนุญาโตตุลาการผู้นั้น

ข้อ 10

(1) หากคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัวหลังจากการคัดค้าน ให้ดำเนินการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการใหม่แทนอนุญาโตตุลาการที่ถูกคัดค้านตามข้อ 7 ทั้งนี้ แม้คู่กรณีจะมิได้ใช้สิทธิในการตั้งอนุญาโตตุลาการตั้งแต่แรกก็ตาม

(2) การที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชอบกับการคัดค้านอนุญาโตตุลาการหรือการที่ผู้เป็นอนุญาโตตุลาการขอถอนตัว มิได้หมายถึงการยอมรับถึงความถูกต้องแห่งเหตุคัดค้านอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 11 อนุญาโตตุลาการมีหน้าที่พิจารณาข้อพิพาทของคู่กรณี และทำคำสั่งซึ่งขาดข้อพิพาทโดยพึงข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏในเอกสารและหลักฐานที่มีอยู่

ข้อ 12 ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ จะต้องไม่เป็นบุคคลดังนี้

(1) ล้มละลาย

- (2) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นความผิดฐานลุ่มใหญ่หรือความผิดฐานประมาท
- (3) ไว้ความสามารถ หรือเสมือนไว้ความสามารถโดยนิตินัยหรือพฤตินัย
- (4) ป่วย ไม่มานั่งพิจารณา หรือจากสาเหตุอื่นๆ ที่อาจจะทำให้ไม่สามารถ ปฏิบัติหน้าที่อนุญาโตตุลาการได้
- (5) มีส่วนได้เสียหรือมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางไม่ให้ความยุติธรรมแก่คู่กรณี ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- (6) เคยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ประนอมในข้อพิพาทรายเดียวกันมาก่อน

หมวด 6

วิธีการพิจารณาชี้อนุญาโตตุลาการ

ข้อ 13

1.คู่สัญญาซึ่งเริ่มกระบวนการอนุญาโตตุลาการภายใต้ข้อบังคับนี้ (ซึ่งต่อไปในข้อบังคับนี้ จะเรียกว่า “ผู้เรียกร้อง”) จะต้องส่งคำบอกร่างล่วงมาของข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการ ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (ซึ่งต่อไปในข้อบังคับนี้จะเรียกว่า “ผู้ถูกเรียกร้อง”) โดยส่งฝ่ายสมาคม

2.ให้ถือว่ากระบวนการอนุญาโตตุลาการเริ่มต้นในวันที่ผู้ถูกเรียกร้องได้รับคำบอกร่างล่วงมาของข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการ

3.คำบอกร่างล่วงมาของข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการจะต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (ก)ข้อเรียกร้องให้มอบข้อพิพาทด้วยอนุญาโตตุลาการ
- (ข)ชื่อและที่อยู่ของคู่พิพาท
- (ค)ข้อสัญญางานอนุญาโตตุลาการหรือสัญญางานอนุญาโตตุลาการที่ถูกกล่าวข้าง
- (ง)สัญญาที่ก่อให้เกิดหรือที่เกี่ยวกับข้อพิพาท
- (จ)ลักษณะโดยทั่วไปของข้อเรียกร้อง และการแสดงจำนวนที่เรียกร้อง ถ้าหากมี
- (ฉ)ข้อเสนอในเรื่องจำนวนของอนุญาโตตุลาการ (จำนวน 1 คน หรือ 3 คน) ถ้าหากคู่สัญญา yang มีได้ตกลงกันไว้ล่วงหน้าแล้ว)

ข้อ 14 กระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการให้ดำเนินการ ณ สมาคม ทั้งนี้ เว้นแต่คู่พิพาทจะตกลงกันเป็นอย่างอื่นหรือสถานที่อื่นที่อนุญาโตตุลาการเห็นสมควร กำหนด โดยคำนึงถึงพุทธิกรรมแวดล้อมในการดำเนินการกระบวนการพิจารณา อนุญาโตตุลาการนั้น

ข้อ 15 เว้นแต่คู่พิพาทได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น การสืบพยานให้เป็นไปตาม วิธีการต่อไปนี้

(1) ให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายยื่นบัญชีระบุพยานและเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนข้อ主张หรือคำคัดค้านหรือคำเรียกร้องແย়งหรือคำแก้ไขข้อเรียกร้องແย়งของตน ต่ออนุญาโตตุลาการในวันเวลาที่อนุญาโตตุลาการกำหนด ในกรณีที่เห็นสมควร อนุญาโตตุลาการมีอำนาจสั่งให้คู่พิพาทส่งเอกสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทก็ได้

(2) การสืบพยานบุคคลให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ ให้ออนุญาโตตุลาการ บันทึกคำพยานโดยย่อเพื่ออ่านและให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานแล้วเก็บรับ รวมไว้ในสำนวนความ

(3) อนุญาโตตุลาการจะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสมาคมที่ได้รับมอบหมาย จากกรรมการประจำกันภัยซ่อมบันทึกคำพยานก็ได้

(4) การสืบพยานจะต้องกระทำโดยลับ

หมวด 7 คำชี้ขาด

ข้อ 16 คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นเสียง อนุญาโตตุลาการชี้ขาด

ข้อ 17 คำชี้ขาดให้ทำเป็นลายลักษณ์อักษรภายใน 120 วัน นับแต่วันที่คู่กรณี ร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนหนึ่ง หรือวันที่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือภายใน ระยะเวลาที่คู่กรณีตกลงกันให้เวลากันออกไป

ข้อ 18

(1) นอกเหนือจากการทำคำสั่นข้าดแล้ว อนุญาโตตุลาการมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการชี้ว่าคราว เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่พิพาทในระหว่างพิจารณา หรือมีคำสั่นอันใดที่เกี่ยวกับคำสั่นข้าด

(2) คำสั่นข้าดต้องทำเป็นหนังสือ และเป็นที่สุดผูกพันคู่พิพาท และคู่พิพาทดอกลงที่จะปฏิบัติตามคำสั่นข้าดโดยเร็ว

(3) อนุญาโตตุลาการต้องระบุเหตุผลแห่งข้อвинิจฉัยทั้งปวงไว้ในคำสั่นข้าด เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น

(4) คำสั่นข้าดต้องลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการ และระบุวันเวลาและสถานที่ที่ทำคำสั่นข้าด ในกรณีที่มีอนุญาโตตุลาการ 3 คน และอนุญาโตตุลาการคนใดคนหนึ่งมิได้ลงลายมือชื่อในคำสั่นข้าด ให้ระบุเหตุผลอันเกี่ยวกับเหตุขัดข้องนั้นด้วย

(5) คำสั่นข้าดอาจเปิดเผยได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากคู่พิพาททั้งสองฝ่าย

(6) อนุญาโตตุลาการต้องส่งสำเนาคำสั่นข้าดซึ่งลงลายมือชื่อของอนุญาโตตุลาการ แล้วให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 19 ภายในกำหนดเวลา 15 วัน นับแต่วันที่สำเนาคำสั่นข้าดไปถึง เมื่อเกิดความสงสัยตามควรเกี่ยวกับข้อความในคำสั่นข้าด คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจยื่นคำร้องขอต่อให้อนุญาโตตุลาการให้ตีความข้อความนั้นได้ คำตีความให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของคำสั่นข้าด และต้องปฏิบัติไปทำงานของเดียวกันกับการทำคำสั่นข้าด

ข้อ 20 ถ้าในคำสั่นข้าดไม่มีข้อผิดพลาดหรือข้อผิดหลงเล็กน้อย เมื่ออนุญาโตตุลาการเห็นหรือเมื่อข้อพิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอต่อสมาคมให้อนุญาโตตุลาการแก้ไขให้ถูกต้องได้

ข้อ 21 ภายในกำหนดเวลา 15 วัน นับแต่วันที่สำเนาคำสั่นข้าดไปถึง เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเห็นว่าอนุญาโตตุลาการมิได้คำสั่นข้าดในข้อประเด็นสาระสำคัญใด ก็อาจยื่นคำร้องขอต่ออนุญาโตตุลาการให้ทำคำสั่นข้าดเพิ่มเติมในประเด็นข้อนั้นได้

ในกรณีท่อนุญาโตตุลาการเห็นว่าประเด็นข้อนั้นเป็นข้อสาระสำคัญและยังมิได้ชี้ขาดไว้ก็ทำให้คำชี้ขาดในประเด็นนั้นให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 15 วันนับแต่วันที่คู่พิพาทได้ยื่นคำร้องขอ

ถ้าอนุญาโตตุลาการเห็นว่าการทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมนั้น ไม่อาจกระทำได้ในอกจากจะต้องรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมก็อาจส่งให้คู่พิพาทน้ำพยาณหลักฐานมาสืบได้อีกอนุญาโตตุลาการจะต้องทำคำชี้ขาดเพิ่มเติมดังกล่าว ให้เสร็จสิ้นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่คู่พิพาทได้ยื่นคำร้องขอถ้ามีเหตุจำเป็นให้เป็นดุลยพินิจของอนุญาโตตุลาการที่จะขยายเวลาออกไปได้อีกตามสมควร และเมื่อทำคำชี้ขาดแล้ว ให้รับส่งสำเนาคำชี้ขาดไปถึงคู่พิพาทที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายและให้ถือว่าคำชี้ขาดมีผลผูกพันคู่พิพาทแล้ว ตั้งแต่สำเนาคำชี้ขาดไปถึงคู่พิพาทฝ่ายนั้น

หมวด 8

ค่าธรรมเนียม ค่าป่วยการอนุญาโตตุลาการ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการการพิจารณา

ข้อ 22 ค่าธรรมเนียม ค่าป่วยและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ให้มีอัตราและเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ค่าธรรมเนียมสมาคม อัตรา้อยละ 1 ของจำนวนเงินที่เรียกร้องหรือมูลค่าที่พิพาท แต่ไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท และไม่เกิน 200,000 บาท คู่กรณีฝ่ายที่ยื่นคำร้องจะต้องชำระพร้อมกับที่ยื่นเรื่องราว

(2) ค่าป่วยการของอนุญาโตตุลาการ จะได้กำหนดอัตราขึ้นไว้โดยคณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ

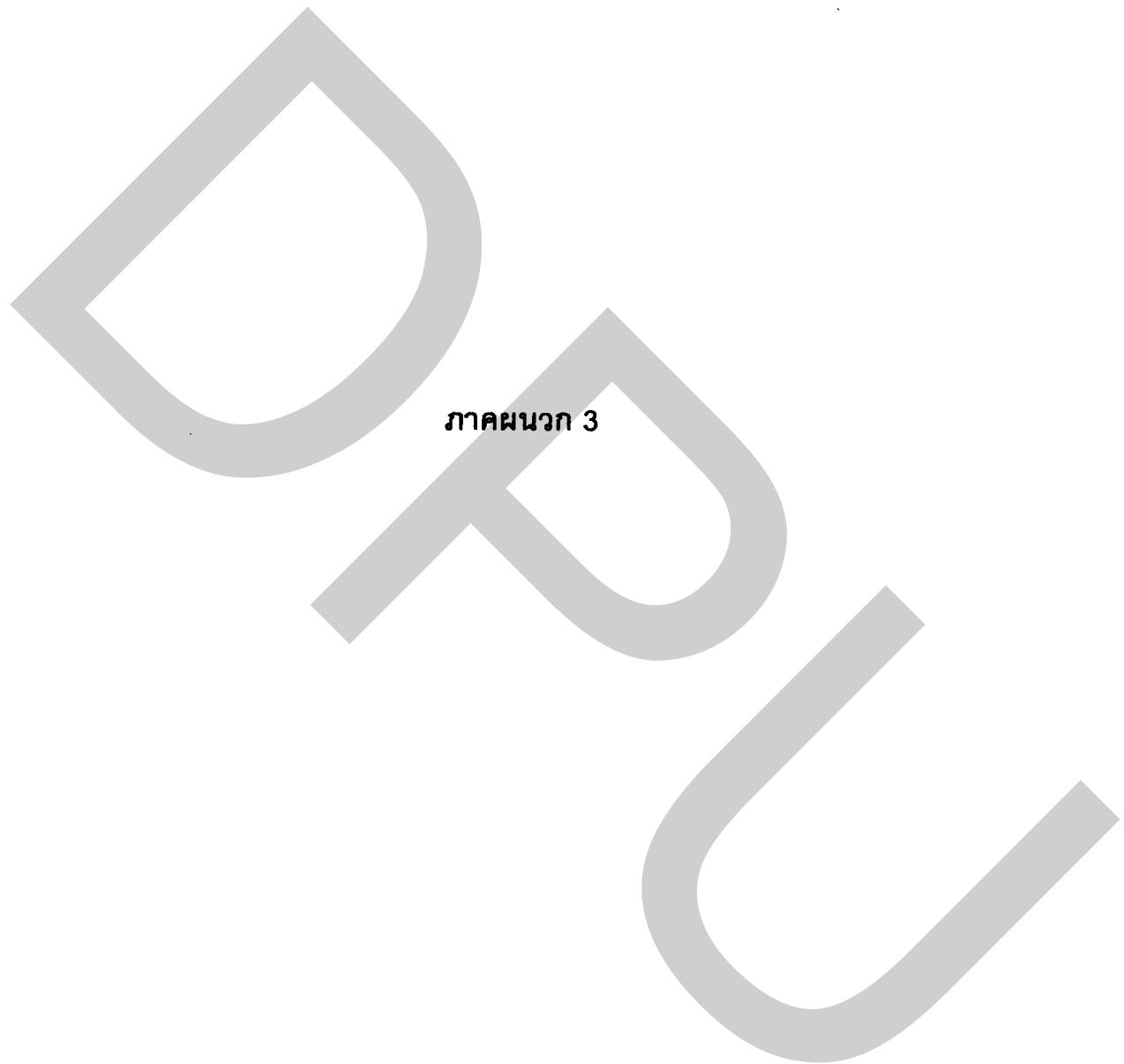
(3) ค่าป่วยการและค่าพาหนะเดินทางของพยานซึ่งมิใช่ผู้แทนหรือพนักงานของคู่กรณี ให้อันุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนดตามที่เห็นสมควร

(4) ค่าวัปรองสำเนาคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ อัตรา 100 บาท ต่อสำเนาหนึ่งชุด

(5)ค่าอาการแสดงปัทปิดในคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ให้เป็นไปตามประมวลรัชฎากร

(6)ค่าใช้จ่ายอื่นๆนอกจากที่ระบุไว้ตั้งแต่ (1)-(5) ให้คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการเป็นผู้กำหนดตามที่เห็นสมควร

ข้อ 23 ถ้าคู่กรณีสองฝ่ายตกลงกันถอนเรื่องพิพาทก่อนที่จะมีคำชี้ขาดผู้อำนวยการอาจใช้ดุลพินิจคืนค่าธรรมเนียมสมาคมทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่คู่กรณีตามที่เห็นสมควร

ตัวอย่างสัญญา⁵²

สัญญาฉบับเลขที่.....

สัญญา.....

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้น ณ การเคหะแห่งชาติ เลขที่ 905 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่.....ระหว่าง การเคหะแห่งชาติ โดย.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้ว่าฯ” ผู้ว่าฯ ฝ่ายหนึ่ง กับ.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้รับฯ” ผู้รับฯ ฝ่ายหนึ่ง จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท.....มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....โดย ..... ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท.....ลงวันที่.....(และหนังสือมอบอำนาจลงวันที่.....)แนบท้ายสัญญานี้ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้รับฯ” อีกฝ่ายหนึ่ง คู่สัญญาตกลงกันมีข้อความดังต่อไปนี้.-

ข้อตกลงว่าจ้าง

ข้อ 1. ผู้ว่าฯจ้างตกลงจ้างและผู้รับฯจ้างตกลงรับจ้างทำงาน.....

ณ.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....ให้ถูกต้องตามข้อกำหนดและเงื่อนไขแห่งสัญญานี้ รวมทั้งเอกสารแนบท้ายสัญญา

ผู้รับฯจ้างตกลงที่จะจัดหาแรงงานและวัสดุ ..... เครื่องมือเครื่องใช้ ..... ตลอดจน อุปกรณ์ต่างๆ ชนิดใด เพื่อใช้ในงานจ้างตามสัญญานี้

⁵² สัญญามาตรฐาน การเคหะแห่งชาติ

เอกสารประกอบสัญญา

ข้อ 2. เอกสารแนบท้ายสัญญาดังต่อไปนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

2.1 แบบรูปและรายละเอียดตามบัญชีแนบท้ายสัญญา

2.2 รายละเอียดและเงื่อนไขการจ่ายเงินค่าจ้าง

2.3 เงื่อนไข หลักเกณฑ์ ประเภทงานก่อสร้าง สูตรและวิธีการคำนวนที่ใช้กับสัญญาแบบปรับราคา (Escalation Factor (K))

ความได้ในเอกสารแนบท้ายสัญญาที่ขัดแย้งกับข้อความในสัญญานี้ ให้ใช้ข้อความในสัญญานี้บังคับ และในกรณีที่เอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกันออก ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ว่าจ้าง

หลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา

ข้อ 3. ในวันทำสัญญานี้ ผู้รับจ้างได้นำหลักประกันเป็นหนังสือค้ำประกันมีข้อความตามแบบพิมพ์ที่ผู้ว่าจ้างกำหนดของธนาคาร.....สาขา.....เลขที่.....ลงวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....) มากอบให้แก่ผู้ว่าจ้างเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญานี้

หลักประกันที่ผู้รับจ้างนำมามอบไว้ตามวรรคหนึ่ง ผู้ว่าจ้างจะคืนให้เมื่อผู้รับจ้างพ้นจากข้อผูกพันตามข้อ 12 วรรคหนึ่งแล้ว

ค่าจ้างและการจ่ายเงิน

ข้อ 4 ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างได้ตกลงราคากันเป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....) ซึ่งได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนภาษีอากรอื่นๆ และค่าใช้จ่ายทั้งปวงด้วยแล้ว โดยผู้ว่าจ้างจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างตามรายละเอียดและเงื่อนไขท้ายสัญญานี้

เงินค่าจ้างล่วงหน้า

ข้อ 5 เมื่อผู้ว่าจ้างสมม拊สถานที่ทำงาน จ่ายให้แก่ผู้รับจ้างแล้ว ผู้ว่าจ้างจะจ่ายเงินค่าจ้างล่วงหน้าให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามสัญญา เป็นจำนวนเงิน.....บาท(.....) โดยผู้รับจ้างจะต้องยื่นคำร้องขอเบิกเงินค่าจ้างล่วงหน้าพร้อมกับวางแผนหลักประกันการรับเงินค่าจ้างล่วง

หน้าเป็นหนังสือค้ำประกันฉบับเดียวกับรายฉบับของธนาคารภายในประเทศที่ผู้ว่าฯ จังชีอีกด้วยแบบพิมพ์ที่ผู้ว่าฯ จังชีกำหนดภายในกฎสินบ (60) วัน นับถัดจากวันที่ผู้ว่าฯ จังชีได้ส่งมอบสถานที่ทำงานจังชีให้แก่ผู้รับจังชี หากผู้รับจังชีมิได้ยื่นคำร้องพร้อมวงหลักประกันภายในกำหนดดังกล่าวให้ถือว่า ผู้รับจังชีไม่ประสงค์จะขอรับเงินค่าจ้างล่วงหน้าตามสัญญานี้

ในการยื่นคำร้องขอเบิกเงินค่าจ้างล่วงหน้าตามวรรคหนึ่ง ผู้รับจังชีจะต้องจัดทำบัญชีแสดงวัตถุประสงค์และแผนการใช้เงินเพื่อแสดงว่าจะนำเงินค่าจ้างล่วงหน้าไปเพื่อกำรหัสสิ่งใดตามที่กำหนดไว้ในสัญญานี้ โดยผู้ว่าจังชีจะจ่ายเงินค่าจ้างล่วงหน้าให้ผู้รับจังชีตามแผนการใช้เงินที่ผู้ว่าจังชีได้เห็นชอบแล้ว ซึ่งผู้ว่าจังชีจะจ่ายเงินค่าจ้างล่วงหน้าให้ผู้รับจังชีครั้งเดียวหรือแบ่งจ่ายก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแผนการใช้เงินของผู้รับจังชีบัญชีแสดงวัตถุประสงค์และแผนการใช้เงินนี้เป็นเอกสารแนบท้ายสัญญาและให้ถือว่า เป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

หากผู้รับจังชีใช้เงินค่าจ้างล่วงหน้าทั้งหมดหรือบางส่วนนั้นไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และแผนการใช้เงินที่กำหนดไว้หรือมีการทิ้งงานหลังจากการรับเงินค่าจ้างล่วงหน้าไปแล้ว ผู้ว่าจังชีมีสิทธิเรียกเงินค่ามัดจำล่วงหน้าคือพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี(สินห้า)จากผู้รับจังชีหรือบังคับเอาจากหลักประกันการรับเงินค่าจ้างล่วงหน้าและหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญานี้ได้ทันที ทั้งนี้ผู้ว่าจังชีมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ด้วย

การหักเงินค่าจ้างล่วงหน้า

ข้อ 6. เมื่อผู้รับจังชีได้ส่งมอบงานไปแล้วเป็นจำนวนเงินร้อยละ 20 ของราคากาจังชีตามข้อ 4. ผู้รับจังชียินยอมให้ผู้ว่าจังชีหักเงินค่าจ้างที่ผู้รับจังชีจะได้รับตามสัญญานี้ทุกครั้ง เป็นจำนวนร้อยละ.....ของจำนวนเงินค่าจ้างทุกงวด (ยกเว้นการหักครั้งสุดท้าย) เพื่อชดใช้คืนเงินค่าจ้างล่วงหน้า ทั้งนี้จะต้องมีการหักใช้คืนเงินค่าจ้างล่วงหน้าให้แล้วเสร็จก่อนการจ่ายเงินค่าจ้างในงวดสุดท้าย และการหักเงินค่าจ้างทั้งหมดแล้วยังไม่ครบจำนวนเงินค่าจ้างล่วงหน้า ผู้รับจังชีจะต้องชดใช้เงินค่าจ้างล่วงหน้าซึ่งยังขาดจำนวนอยู่คืนให้แก่ผู้ว่าจังชีจนครบจำนวนภายในเจ็ด (7) วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งให้ชดใช้จากผู้ว่าจังชี

ในกรณีที่ผู้รับจ้างมีหน้าที่หรือภาระใด ๆ ที่จะต้องชดใช้หนี้สินให้แก่ผู้ว่าจ้างไม่ว่าจะโดยสัญญาฉบับใดก็ตามที่ทำไว้กับผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างหักเงินค่าจ้างของ(รับจ้างชดใช้หนี้สินนั้นก่อนเมื่อมีเงินเหลือจึงให้นำมาหักชดใช้เงินค่าจ้างที่จ่ายล่วงหน้า

ในกรณีที่ผู้รับจ้างปฏิบัติผิดสัญญาด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างหักเงินค่าจ้างของผู้รับจ้างที่จะได้รับทั้งหมดชดใช้เงินค่าจ้างที่จ่ายล่วงหน้าจนครบจำนวนหรือที่ค้างชำระอยู่ทันที ทั้งนี้ภายใต้เงื่อนไขตามความในวรรคสอง

หากการหักเงินค่าจ้างที่ผู้รับจ้างมีสิทธิจะได้รับเพื่อชดใช้เงินค่าจ้างที่จ่ายล่วงหน้าตามความในวรรคสามมีจำนวนไม่เพียงพอ และเป็นกรณีสัญญาจ้างถูกยกเลิก เพราะผู้รับจ้างปฏิบัติผิดสัญญารือในกรณีที่มีการเลิกสัญญาจ้างไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และผู้รับจ้างยังชดใช้เงินค่าจ้างที่จ่ายล่วงหน้าไม่ครบจำนวน ผู้รับจ้างสัญญาว่าเงินค่าจ้างที่จ่ายล่วงหน้ายังขาดจำนวนอยู่อีกเท่าใด ผู้รับจ้างยินยอมให้รีบคืนแก่ผู้ว่าจ้างจนครบจำนวนภายในเจ็ด (7) วัน นับแต่วันที่สัญญาถูกยกเลิก

ผู้ว่าจ้างจะคืนหนังสือค้ำประกันการรับเงินค่าล่วงหน้าให้แก่ผู้รับจ้างต่อเมื่อผู้ว่าจ้างได้หักเงินค่าจ้างไว้จนครบหรือได้รับชำระจนครบจำนวนเงินที่จ่ายล่วงหน้าแล้ว

ในกรณีที่ผู้รับจ้างได้วางหนังสือค้ำประกันการรับเงินค่าจ้างล่วงหน้าไว้แนบท้ายฉบับ ผู้ว่าจ้างจะคืนหนังสือค้ำประกันการรับเงินค่าจ้างล่วงหน้าแต่ละฉบับให้แก่ผู้รับจ้างต่อเมื่อผู้ว่าจ้างได้หักเงินค่าจ้างเพื่อชดใช้เงินค่าจ้างที่จ่ายล่วงหน้าไว้จ่ายจำนวนตามวงเงินค้ำประกันของหนังสือค้ำประกันฉบับนั้น ๆ แล้ว

กำหนดเวลาแล้วเสร็จและสิทธิ์ของเลิกสัญญาของผู้ว่าจ้าง

ข้อ 7. ภายในการกำหนด.....วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องเสนอแผนงานให้เป็นที่พอใจแก่ผู้ว่าจ้าง โดยแสดงถึงขั้นตอนของการทำงาน และกำหนดเวลาที่ต้องใช้ในการทำงานหลักด้วย ๆ ให้แล้วเสร็จ แผนงานดังกล่าวคู่สัญญาทั้งกันให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

ผู้รับจ้างสัญญาว่าจะทำงานจ้างรายนี้ให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายใน.....
วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องเสนอแผนงานให้เป็นที่พอใจแก่ผู้ว่า

จ้าง โดยแสดงถึงขั้นตอนของการทำงานและกำหนดเวลาที่ต้องใช้ในการทำงานหลักต่างๆ ให้แล้วเสร็จ แผนงานดังกล่าวคู่สัญญาทั้งกันให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

ผู้รับจ้างสัญญาว่าจะทำงานจ้างรายนี้ให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายใน.....

.....วัน นับถัดจากวันที่ผู้ว่าจ้างส่งมอบสถานที่ที่จะทำงานจ้างให้แก่ผู้รับจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร และจะเริ่มลงมือทำงานจ้าง ณ สถานที่ที่กำหนดภายในสิบห้า (15) วัน นับถัดจากวันที่ผู้ว่าจ้างส่งมอบสถานที่เป็นต้นไป หากผู้ว่าจ้างส่งมอบสถานที่ที่จะทำงานจ้างให้แก่ผู้รับจ้างล่าช้า ผู้รับจ้างจะไม่เรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ จากผู้ว่าจ้าง

ภายใต้บังคับข้อ 24. ถ้าผู้รับจ้างมิได้เสนอแผนงานก็ตี หรือมิได้ลงมือทำงานภายในกำหนดเวลาดังกล่าวก็ตี หรือมิเหตุให้ผู้ว่าจ้างเชื่อได้ว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จบริบูรณ์ภายในกำหนดเวลา ก็ตี หรือล่วงเลยกำหนดเวลาแล้วเสร็จบริบูรณ์ไปแล้วก็ตี หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใดก็ตี หรือตกเป็นผู้ล้มละลายก็ตี หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจการจ้างหรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิจะบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีอำนาจเข้าดำเนินการเองหรือจ้างผู้อื่นทำงานจ้างในต่อจากผู้รับจ้างได้ด้วย

การที่ผู้ว่าจ้างไม่บอกเลิกสัญญาตามความความในวรรคสามนั้นไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดตามสัญญานี้

การขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

ข้อ 8. ในกรณีที่มิเหตุสุดวิสัย หรือเหตุใด ๆ อันเนื่องมาจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง หรือพฤติกรรมอันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดตามกฎหมาย ทำให้ผู้รับจ้างไม่มีความสามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามเงื่อนไขและกำหนดเวลาแห่งสัญญานี้ได้ ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งเหตุหรือพฤติกรรมดังกล่าว พร้อมหลักฐาน เป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบ เพื่อขอขยายเวลาทำงานออกไปภายในเวลาสิบห้า (15) วัน นับถัดจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง

ถ้าผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าผู้รับจ้างได้ละสิทธิเรียกร้องในการที่จะขอขยายเวลาทำงานออกไปโดยไม่มีเหตุเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่กรณี

เหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจัง ซึ่งมีหลักฐานชัดแจ้ง หรือผู้ว่าจังทราบดีอยู่แล้วตั้งแต่ต้น

การขยายกำหนดเวลาทำงานตามภาระหนึ่ง อยู่ในดุลยพินิจของผู้ว่าจังที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควรและให้ถือการพิจารณาของผู้ว่าจังเป็นที่สิ้นสุด ซึ่งผู้รับจังตกลงยอมรับโดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น

ค่าปรับ

ข้อ 9. หากผู้รับจังไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามที่กำหนดไว้ในสัญญา และผู้ว่าจังยังมิได้บอกเลิกสัญญา ผู้รับจังจะต้องชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจัง โดยผู้ว่าจังไม่จำเป็นต้องบอกส่วนสิทธิการปรับในเวลารับมอบงาน เป็นจำนวนเงินวันละ .....บาท (.....) และจะต้องชำระค่าใช้จ่ายในการควบคุมงานในเมื่อผู้ว่าจังต้องจ้างผู้ควบคุมงานอีกด้วยนึงเป็นจำนวนเงินวันละ .....บาท (.....) นับตั้งจากวันที่กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญารือวันที่ผู้ว่าจังได้ขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วเสร็จจริง นอกจากนี้ผู้รับจังยอมให้ผู้ว่าจังเรียกค่าเสียหายอันเกิดขึ้นจากการที่ผู้รับจังทำงานล่าช้าเฉพาะส่วนที่เกินกว่าจำนวนค่าปรับและค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ออกด้วย

ในระหว่างที่มีการปรับนั้น ถ้าผู้ว่าจังเห็นว่าผู้รับจังไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ ผู้ว่าจังมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและใช้สิทธิตามข้อ 10. นอกจากนี้หากค่าปรับจนถึงวันบอกเลิกสัญญาด้วย

สิทธิของผู้ว่าจังภายหลังบอกเลิกสัญญาหรือสัญญาเลิกกัน

ข้อ 10. ถ้าผู้ว่าจังใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา หรือเมื่อสัญญาเลิกกันตามข้อ 24. แล้ว ผู้รับจังยินยอมให้ผู้ว่าจังดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

(1) รับหลักประกันสัญญาในข้อ 3.

(2) เรียกເຄาค่าจ้างที่เพิ่มขึ้นเพราะผู้ว่าจังต้องดำเนินการเองหรือ
จ้างผู้

อื่นทำการนี้ต่อไปจนเสร็จการ

(3) เรียกเอกสาร่าใช้จ่ายในการควบคุมงานตามข้อ 9. ในกรณีที่จ้างผู้อื่นทำการต่อไป

(4) เรียกค่าเสียหาย

ข้อ 11. เมื่อผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญา หรือเมื่อสัญญาเลิกกันตามข้อ 24. แล้ว บรรดาางานที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้นและสิ่งของต่าง ๆ ที่ได้นำมาไว้ ณ สถานที่ทำงานจ้างนั้น โดยเฉพาะเพื่องานจ้างดังกล่าว ผู้รับจ้างยอมให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ว่าจ้าง โดยผู้รับจ้างจะเรียกค่าตอบแทนและค่าเสียหายได้ ๆ ไม่ได้เลย และผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิระงับการจ่ายค่าจ้างที่ค้างชำระสำหรับงานที่ทำไปแล้ว

ในการทำงานที่ค้างอยู่ให้แล้วเสร็จบธุรณ์ไม่ว่าจะโดยผู้ว่าจ้างดำเนินการเอง หรือจ้างผู้อื่นทำงานรายนี้ต่อไป หากปรากฏว่าเงินค้างงานที่เหลือจ่ายไม่พอสำหรับการทำงานรายนี้เป็นจำนวนเท่าใด ผู้รับจ้างยอมให้ว่าจ้างหักเงินจำนวนนั้นจากค่าจ้างที่ค้างชำระ และยอมรับผิดชอบให้เงินจำนวนที่ยังขาดอยู่นั้นจนครบถ้วน

ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของงานจ้าง

ข้อ 12. เมื่องานแล้วเสร็จเรียบร้อยบรูรณ์ และผู้ว่าจ้างได้รับมอบงานจ้างจากผู้รับจ้าง หรือผู้รับจ้างคนใหม่ในกรณีผู้รับจ้างผิดสัญญาและผู้ว่าจ้างให้สิทธิเลิกสัญญา หรือสัญญาเลิกกันตามข้อ 24. ถ้ามีเหตุชำรุดเสียหายเกิดขึ้นแก่งานจ้างนี้ภายในกำหนด .....ปี นับถัดจากวันที่ได้รับมอบงานดังกล่าว ซึ่งเหตุชำรุดเสียหายนั้นเกิดจากความบกพร่องของผู้รับจ้าง จะเป็นโดยทำไว้ไม่เรียบร้อยหรือใช้วัสดุสิ่งของที่ไม่ดีไม่ถูกต้องหรือทำไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ผู้รับจ้างต้องรับทำการแก้ไขให้เป็นที่เรียบร้อยภายในระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างจะกำหนด โดยไม่คิดเอกสาร่าสิ่งของค่าแรงงานหรือค่าใช้จ่ายอื่นใดจากผู้ว่าจ้างอีก ถ้าผู้รับจ้างบิดพลิวไม่แก้ไขซ่อมแซมหรือแก้ไขซ่อมแซมไม่แล้วเสร็จเรียบร้อยภายในเวลาที่ผู้ว่าจ้างกำหนด ผู้ว่าจ้างมีอำนาจเข้าดำเนินการเองหรือจ้างผู้อื่นทำการแทนได้

ถ้างานที่จ้างเกิดการชำรุดบกพร่องเสียหายขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดข้างต้น ผู้รับจ้างยังต้องรับผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย

ในกรณีที่ผู้ว่าจังใช้สิทธิเข้าดำเนินการเอง หรือจังผู้อื่นทำงานจังแทนผู้รับจังตามข้อ 7. หรือข้อ 12. วรรคหนึ่ง ผู้รับจังยินยอมจ่ายเงินค่าจัง ค่าสิ่งของ ค่าคุมงานและค่าใช้จ่ายอื่นใด (ถ้ามี) ตามจำนวนที่ผู้ว่าจังต้องเสียไปโดยสิ้นเชิง และยินยอมให้ผู้ว่าจังหักจากเงินอื่นได้ที่ผู้รับจังมีสิทธิได้รับจากผู้ว่าจัง และผู้รับจังยังคงต้องรับผิดชอบตามข้อ 25. และข้อ 26. เมื่อตนนี้งานที่ผู้รับจังคนใหม่ที่ทำนั้นเป็นงานจังของตน

กรรมสิทธิ์ของบรรดาคนที่ผู้รับจังได้ทำขึ้น

ข้อ 13. เนื่องจากความพันธะที่มีต่อกันตามสัญญาดังนี้ ผู้รับจังยินยอมให้บรรดาคนที่ผู้รับจังได้ทำขึ้นรวมทั้งโรงงาน ลิ่งปลูกสร้างและลิ่งของต่าง ๆ ที่ได้นำมาไว้ใน สถานที่ทำงานจังโดยเฉพาะเพื่องานดังกล่าวในข้อ 1. ให้กรรมสิทธิ์ตกเป็นของผู้ว่าจังทั้งสิ้น แต่ถ้ามีข้อตกลงหรือความเห็นหายใจ เกิดขึ้นแก่สิ่งใดเหล่านั้น แม้จะเกิดขึ้น เพราะเหตุสุดวิสัยประการใดก็ตาม ผู้รับจังจะต้องเป็นผู้รับผิดในความเห็นหายเหล่านั้น และจัดหมายให้มีหรือแก้ไขให้คืนดี ทั้งนี้ภายใต้พันธะที่มีอยู่ในสัญญาข้อนั้นไม่ถึงที่สุด เท่านั้นแต่ภายนหลังเวลาส่งมอบบซึ่งผู้รับจังจะต้องรับผิดเพียงความบกพร่องและเพียงในความเห็นหายที่มีขึ้นภายใต้พันธะในระยะเวลาตามที่กล่าวไว้ในข้อ 12.

ในกรณีที่ผู้รับจังทำงานแล้วเสร็จบริบูรณ์ตามสัญญา ถ้ามีสิ่งของเหลืออยู่ เท่าใดผู้ว่าจังยอมให้ผู้รับจังนำเอกสารลับคืนไปได้

การบอกเลิกสัญญาระหว่างทำงานจัง

ข้อ 14. ไม่ว่าเวลาใด ๆ ในระหว่างทำงานจัง เพื่อประโยชน์ของผู้ว่าจัง ผู้ว่าจังย่อมบอกเลิกสัญญานี้เมื่อทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนก็ได้ โดยแจ้งให้ผู้รับจังทราบ เป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่ผู้รับจังจะได้รับชำระราคาสำหรับงานที่ทำแล้ว เสร็จ และราคาสำหรับวัสดุสิ่งของสัมภาระที่ใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งผู้รับจังได้นำเข้าไปไว้ในสถานที่ทำงานจังรวมตลอดถึงค่าสินในมหดแทน ซึ่งผู้ว่าจังจะกำหนดให้มีอยู่ในสัมภาระหรือจะไม่ให้เลยก็ได้

สิทธิในการครอบครองหรือใช้งานบางส่วนของงานจัง

ข้อ 15. ก่อนวันรับมอบงานครั้งสุดท้าย ผู้ว่าจังย่อ้มมีสิทธิเข้าครอบครองหรือใช้งานหรือบางส่วนของงานซึ่งทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว หรือที่ยังไม่เสร็จก็ได้ และการที่ผู้ว่าจังเข้าครอบครองหรือใช้งานดังกล่าวไม่ทำให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดชอบใดตามที่ระบุไว้ในสัญญาทั้งไม่เป็นการผูกพันให้ผู้ว่าจังจำต้องรับมอบงานครั้งสุดท้ายแต่อย่างใด

แบบรูปและรายละเอียดสำหรับใช้ในการทำงานจ้าง

ข้อ 16. ผู้ว่าจังจะมอบแบบรูปและรายละเอียดสำหรับใช้ในการทำงานจ้างให้แก่ผู้รับจ้างเป็นจำนวนสอง (2) ชุด นอกเหนือจากรูปแบบและรายละเอียดที่แบบท้ายสัญญา โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจากผู้รับจ้างแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ผู้รับจ้างสัญญาว่าจะไม่ทำงานจ้างนี้โดยไม่มีรูปและรายละเอียดที่ถูกต้องเป็นอันขาด ทั้งจะรักษาแบบรูปและรายละเอียดที่มอบให้ตามวรรคหนึ่งไว้ ณ สถานที่ทำงานจ้างให้เรียบร้อย และโดยเปิดเผยเพื่อให้ผู้ว่าจัง หรือกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้งตรวจสอบได้ทุกเวลา

แบบรูปและรายละเอียดคลาดเคลื่อน

ข้อ 17. ผู้รับจ้างรับรองว่าได้ตรวจสอบและทำความเข้าใจในแบบรูปและรายละเอียดโดยถ้วนแล้ว หากปรากฏว่าแบบรูปและรายละเอียดนั้นผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไปจากหลักการทำงานวิศวกรรมหรือเทคนิค ผู้รับจ้างตกลงที่จะปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของกรรมการตรวจการจ้างหรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้งเพื่อให้งานแล้วเสร็จบริบูรณ์ โดยจะคิดค่าใช้จ่ายได้ฯ เพิ่มขึ้นจากผู้ว่าจ้างไม่ได้

การควบคุมงานของผู้รับจ้าง

ข้อ 18. ผู้รับจ้างจะต้องควบคุมงานที่รับจ้างอย่างเข้าใจได้ด้วยประสิทธิภาพและความชำนาญ และในระหว่างทำงานที่รับจ้างจะต้องจัดให้มีผู้แทนซึ่งทำงานเต็มเวลาเป็นผู้ควบคุมงาน ผู้ควบคุมงานดังกล่าวจะต้องเป็นผู้แทนได้รับมอบอำนาจจากผู้รับจ้าง คำสั่งหรือคำแนะนำต่าง ๆ ที่ได้แจ้งแก่ผู้แทนผู้ได้รับมอบอำนาจนั้นให้ถือว่าเป็นคำสั่งหรือคำแนะนำที่ได้แจ้งแก่ผู้รับจ้าง การแต่งตั้งผู้ควบคุมงานนั้นจะต้องทำเป็น

หนังสือและต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าจัง การเปลี่ยนตัวหรือแต่งตั้งผู้ควบคุมงาน ใหม่จะทำมิได้นากไม่ได้รับความเห็นชอบผู้ว่าจังก่อน

ผู้ว่าจังมีสิทธิที่จะขอให้เปลี่ยนตัวผู้แทนผู้ได้รับมอบอำนาจนั้นโดยแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับจ้าง และผู้รับจ้างจะต้องทำการเปลี่ยนตัวโดยพัฒน โดยไม่คิดราคาเพิ่มหรือขึ้นเป็นเหตุเพื่อขยายอายุของสัญญาอันเนื่องมาจากเหตุนี้

การตรวจงานจ้าง

ข้อ 19. ถ้าผู้ว่าจังแต่งตั้งกรรมการตรวจจ้าง ผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาเพื่อควบคุมการทำงานของผู้รับจ้าง กรรมการตรวจการจ้างหรือผู้ควบคุมหรือบริษัทที่ปรึกษานั้นมีอำนาจเข้าไปตรวจราชการในโรงงานและสถานที่ที่ทำงานจ้างได้ทุกเวลา และผู้รับจ้างจะต้องอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการนั้นตามสมควร

การที่มีกรรมการตรวจราชการจ้าง ผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาหากทำได้ให้ผู้รับจ้างพั่นความรับผิดชอบตามสัญญานี้ขอนี้ข้อใด ๆ ไม่

ข้อ 20. ผู้รับจ้างตกลงว่ากรรมการตรวจการจ้าง ผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจังแต่งตั้ง มีอำนาจที่จะตรวจสอบและควบคุมงานเพื่อให้เป็นไปตามเอกสารสัญญาและมีอำนาจที่จะสั่งให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือตัดถอนซึ่งงานตามสัญญานี้ หากผู้รับจ้างขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม กรรมการตรวจการจ้างผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษามีอำนาจที่จะสั่งให้หยุดกิจการนั้นชั่วคราวได้ ความล่าช้าในกรณีเช่นนี้ผู้รับจ้างจะถือเป็นเหตุขยายวันทำการออกใบมีด้า

การแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม หรือลดงานและการคิดราคา

ข้อ 21. ผู้ว่าจังมีสิทธิที่จะทำการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มงานหรือลดงานจากแบบรูปและรายการละเอียดตามสัญญາได้ทุกอย่างโดยไม่ต้องเลิกสัญญานี้ การแก้ไข เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมหรือยืดเวลาออกใบอีก็จะได้ตกลงกัน ณ บัดนั้น กรณีดังกล่าวให้ทำเป็นหลักฐานเป็นหนังสือต่อ กัน

**การคิดและตกลงราคามาตรฐานนี้ ถ้าเป็นงานที่มีกำหนดอยู่แล้วในสัญญา
ให้คิดราคามาตรฐานนี้ได้ตกลงราคาก่อนหน่วยกันไว้ในการตกลงจ้างตามสัญญานี้
แต่ถ้าเป็นงานที่ไม่ได้กำหนดไว้ในสัญญาก็ให้คิดและตกลงราคากันตามราคากับจุบัน**

การจ่ายเงินและการประกันภัยสำหรับลูกจ้าง

ข้อ 22. ผู้รับจ้างจะต้องจ่ายเงินแก่ลูกจ้างที่ผู้รับจ้างได้จ้างมาในอัตรา และ^{ตามกำหนดเวลาที่ผู้รับจ้างได้ตกลงหรือทำสัญญาว่าต่อสูญจ้างดังกล่าว}

ถ้าผู้รับจ้างไม่จ่ายเงินค่าจ้างหรือค่าทดแทนอื่นใดแก่ลูกจ้างดังกล่าวในวรรค
แรก ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะเอาเงินค่าจ้างที่จะต้องจ่ายแก่ผู้รับจ้างมาจ่ายให้แก่ลูกจ้างของผู้
รับจ้างดังกล่าว และให้อ้วนว่าผู้ว่าจ้างได้จ่ายเงินจำนวนนั้นเป็นค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างตาม
สัญญานี้แล้ว

ผู้รับจ้างจะต้องจัดให้มีประกันภัยสำหรับลูกจ้างทุกคนที่จ้างมาทำงาน โดยให้
ครอบคลุมถึงความรับผิดทั้งปวงของผู้รับจ้าง รวมทั้งผู้รับจ้างซึ่งอันหากจะพึงมีในกรณี
ความเสียหายที่คิดค่าสินใหม่ทดแทนได้ตามกฎหมาย ซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติ
ได ๆ ต่อลูกจ้างหรือบุคคลอื่นที่ผู้รับจ้างหรือผู้รับจ้างซึ่งจ้างมาทำงาน ผู้รับจ้างจะต้อง^{จ้าง}
ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว พร้อมทั้งหลักฐานการชำระเบี้ยประกันให้แก่ผู้ว่า
จ้างเมื่อผู้ว่าจ้างเรียกร้อง

การจ้างช่วง

**ข้อ 23. ผู้รับจ้างจะต้องไม่เอางานทั้งหมดหรือบางส่วนแห่งสัญญานี้ไปจ้าง
ซึ่งอีกต่อหนึ่ง โดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ว่าจ้างก่อน ทั้งนี้ นอกจากใน
กรณีที่สัญญานี้จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น ความยินยอมดังกล่าวนั้นไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้าง
หลุดพ้นจากความรับผิดหรือพ้นชอบนาทีตามสัญญานี้ และผู้รับจ้างจะยังคงต้องรับผิด
ในความผิดและความประมาทเลินเล่อของผู้รับจ้างซึ่ง หรือของตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้
รับจ้างซึ่งนั้นทุกประการ**

ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างเห็นว่าผู้รับจ้างซึ่งได้ทำงานหรือจัด
หัวสุดท้ายไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสัญญานี้ ผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างอาจสั่งให้ผู้

รับจ้างเลิกจ้างผู้รับจ้างซึ่งรายนี้และผู้รับจ้างจะต้องเลิกจ้างทันที โดยผู้รับจ้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายใด ๆ ทั้งสิ้น

ในกรณีที่ผู้รับจ้างนำงานจ้างไปให้ผู้อื่นรับจ้างซึ่งโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ว่าจ้างตามที่กล่าวในวรคหนึ่ง และผู้ว่าจ้างได้ทราบภายหลังจากการรับมอบงานงวดสุดท้ายแล้ว ผู้รับจ้างยินยอมให้ผู้ว่าจ้างปรับเงินเงิน ..... บาท (.....) โดยยินยอมให้ผู้ว่าจ้างหักจากเงินค่าประกันการปฏิบัติตามสัญญาหรือเงินใด ๆ ที่ผู้รับจ้างมีสิทธิจะได้รับจากผู้ว่าจ้างตามสัญญานี้หรือนอกเหนือจากสัญญานี้ในทุกกรณีและยินยอมชำระเงินจำนวนที่ขาดอยู่ให้ครบภายในเดือน (7) วัน นับแต่วันที่ผู้ว่าจ้างบอกกล่าวเป็นต้นไป

การโอนสิทธิเรียกร้อง

ข้อ 24. ผู้รับจ้างสัญญาว่าจะไม่โอนสิทธิเรียกร้องของผู้รับจ้างที่มีอยู่กับผู้ว่าจ้างตามสัญญานี้ให้แก่บุคคลอื่นเป็นอันขาด

หากผู้รับจ้างผิดสัญญาข้อนี้ คู่สัญญาตกลงให้สัญญานี้เป็นอันเลิกกันทันทีโดยมิต้องมีการบอกกล่าวก่อน

ความรับผิดชอบของผู้รับจ้าง

ข้อ 25. ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบต่ออุบัติเหตุ หรือภัยอันตราย ความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการงานของผู้รับจ้างเอง และต้องรับผิดชอบในเหตุเสียหายอันเกิดแก่ทรัพย์สินของผู้ว่าจ้างหรือบุคคลภายนอก ซึ่งมีอยู่ในบริเวณที่ทำงานจ้างนี้โดยการกระทำของคนงานช่าง หรือบริวารของผู้รับจ้างด้วย

ข้อ 26. ผู้รับจ้างจะต้องทำงานจ้างรายนี้โดยไม่ให้สาธารณชนเดือดร้อน หรือปราศจากความสะอาด หรือเป็นเหตุให้การประกอบอาชีพของสาธารณชนขัดข้อง หรือเป็นเหตุให้ถนน ทางเท้า แม่น้ำ ลำคลอง การระบายน้ำ ท่อ สายโทรศัพท์ ไฟฟ้า-ประปา หรือที่ดินที่ติดต่อกันได้รับการขัดข้อง ทั้งนี้เว้นแต่กรณีจำเป็นพิเศษ ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างในเรื่องที่เกี่ยวกับกรณีที่กล่าวนี้ ถ้าผู้รับจ้างก่อให้เกิดความเสียหายและต้องรับผิดเพื่อการกระทำใด ๆ ดังกล่าว

ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ว่าจ้างเท่าที่ผู้ว่าจ้างจะถูกเรียกร้องให้ชดใช้

ข้อ 27. ผู้รับจ้างจะต้องคำนึงความสะดวกตามสมควรให้แก่ผู้รับจ้างคนอื่น ๆ ซึ่งเข้าไปทำงานรวมอยู่ด้วย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นได้ซึ่งงานต้องทำอยู่ในหรือใกล้เคียงกับสถานที่ทำงานจ้าง และผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ว่าจ้างหรือผู้แทนของผู้ว่าจ้างในกรณีที่กล่าวว่าด้วย

ข้อ 28. ถนนเดิมในบริเวณที่ทำงานจ้าง ถ้าปรากฏว่าผู้รับจ้างทำชำรุดเสียหาย เพราะขันส่งวัสดุสิ่งของ สัมภาระ เข้าไปในบริเวณที่ทำงานจ้าง ผู้รับจ้างจะต้องซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิม

การทำบริเวณก่อสร้างให้เรียบร้อย

ข้อ 29. ผู้รับจ้างจะต้องจัดสร้างสิ่งเหล่านี้เอง ได้แก่ โรงงาน ที่พักอาศัย-ที่อาบน้ำและส้วมของคนงาน ทางระบายน้ำในบริเวณดังกล่าว โรงเก็บของของตนเอง และหากจำเป็นจะต้องสร้างในบริเวณที่ทำงานจ้างจะต้องสร้าง ณ ที่ที่ผู้ว่าจ้างกำหนดให้ ผู้รับจ้างจะใช้งานหรือบางส่วนของงานจ้างที่ทำแล้วเสร็จเพื่อการดังกล่าวได้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากผู้ว่าจ้าง

ถ้าผู้รับจ้างหรือบริวารของผู้รับจ้างได้ก่อสร้างโรงงานหรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ ลงในบริเวณที่ทำงานจ้างก็ตี หรือทำเป็นหลุมเป็นบ่อ ก็ตี ผู้รับจ้างสัญญาว่าจะจัดการรักษาความสะอาดตลอดเวลาที่ทำงานจ้าง และเมื่องานจ้างแล้วเสร็จจะต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างกลับเกลี้ยพืนดินให้เรียบร้อย ข้นเสา วัสดุสิ่งที่กรุบรังออกไปให้พ้นบริเวณที่ทำงานจ้าง พร้อมทั้งทำความสะอาดบริเวณที่ทำงานจ้างและงานจ้างให้เรียบร้อยอยู่ในสภาพที่ผู้ว่าจ้างจะใช้การได้ทันที

กรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 30. ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดแห่งสัญญานี้หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญานี้ และคู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้ ให้เสนอข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นต่อกองนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาซึ่งหาด

เว้นแต่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะเห็นพ้องกันให้ออนุญาโตตุลาการคนเดียวเป็นผู้ชี้ขาด การระงับข้อพิพาทให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ 2 คน โดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะทำหนังสือแสดงเจตนาจะให้มีอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทและระบุชื่ออนุญาโตตุลาการคนที่แต่งตั้งส่งไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจากนั้นภายในระยะเวลา 30 วัน นับถัดจากวันที่ได้รับแจ้งดังกล่าว คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับแจ้งจะต้องแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่สอง ถ้าอนุญาโตตุลาการทั้งสองคนดังกล่าวไม่สามารถประนีประนอมระงับข้อพิพาทนั้นได้ ให้ออนุญาโตตุลาการทั้งสองคนร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดภายในกำหนดเวลา 30 วัน นับถัดจากวันที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ผู้ชี้ขาดดังกล่าวจะพิจารณาจะระงับข้อพิพาทด้วยไป กระบวนการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการให้ถือตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรม โดยอนุโญต และให้กระทำในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนหรือในกรณีที่อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนไม่สามารถตกลงกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดได้ คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิเรียกร้องขอต่อศาลแพ่งเพื่อแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดได้แล้วแต่กรณี

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือของอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดแล้วแต่กรณีให้ถือเป็นเด็ดขาดและถึงที่สุดผูกพันคู่สัญญา

คู่สัญญาแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนและออกค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในกรณีดำเนินกระบวนการพิจารณาฝ่ายละครึ่ง ในกรณีที่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดให้ออนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดเป็นผู้กำหนดภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาด แล้วแต่กรณี

คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือของอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดแล้วแต่กรณีให้ถือเป็นเด็ดขาดและถึงที่สุดผูกพันคู่สัญญา

คู่สัญญาแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนและออกค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาฝ่ายละครึ่ง ในกรณีที่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือมีการแต่งตั้งองุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดให้ออนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดเป็นผู้กำหนดภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาด แล้วแต่กรณี

ข้อ 31. ในการทำงานจ้างตามสัญญานี้ ผู้รับจ้างได้มอบให้วิศวกรและสถาปนิก ซึ่งยอมรับเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมงานตามสัญญานี้ตามหนังสือแนบท้ายสัญญา

ในกรณีที่วิศวกรและสถาปนิกผู้รับผิดชอบควบคุมงานตามวรรคแรกพ้นจากหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมงานของผู้รับจ้างไม่ว่ากรณีใด ผู้รับจ้างจะต้องจัดให้มีวิศวกรและสถาปนิกคนใหม่เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมงานของผู้รับจ้างแทนโดยติดต่อไปทันทีโดยผู้รับจ้างจะต้องยื่นหนังสือยอมรับเป็นผู้รับผิดชอบควบคุมงานของวิศวกรและสถาปนิกคนใหม่ตามแบบที่ผู้ว่าจ้างกำหนดให้กับผู้ว่าจ้างภายในวันสุดท้ายที่วิศวกรและสถาปนิกคนเดิมจะพ้นจากหน้าที่

ข้อ 32. ผู้รับจ้างตกลงเป็นเงื่อนไขสำคัญว่า ผู้รับจ้างจะต้องมีและให้ผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือซ่างจากคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานและทดสอบฝีมือแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงานและสวัสดิการสังคม หรือผู้มีวุฒิบัตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) หรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) รับรองให้เข้ารับราชการได้ในอัตราห้อยละไม่ต่ำกว่าร้อยละสหบ (10) ของแต่ละสาขาต่าง ๆ แต่จะต้องมีซ่างจำนวนอย่างน้อย 1 คน ในแต่ละสาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้-

- (1) ซ่างเชื่อมไฟฟ้า
- (2) ซ่างเชื่อมแก๊ส
- (3) ซ่างติดตั้งและเดินสายไฟฟ้าภายในอาคาร
- (4) ซ่างไม้ (ก่อสร้าง)

(5) ซ่างท่อและสุขภัณฑ์

(6) ซ่างก่ออิฐ

(7) ซ่างชานบูน

ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำบัญชีแสดงจำนวนซ่างทั้งหมดโดยจำแนกด้วยประเภทตามแต่ละสาขาว่าจ้างและระดับซ่างพร้อมกับระบุรายชื่อซ่างผู้ที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือซ่างหรือผู้มีวุฒิบัตรดังกล่าวในวรรคแรกนำมาแสดงพร้อมหลักฐานต่าง ๆ ต่อคณะกรรมการตรวจสอบจ้างหรือผู้ควบคุมงาน ก่อนเริ่มลงมือทำงานและพร้อมที่จะให้ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ว่าจ้างตรวจสอบได้ตลอดเวลาการทำงานตามสัญญาฉบับนี้ของผู้รับจ้าง

ข้อ 33. ในระหว่างอยู่สัญญาของงานแต่ละส่วน คู่สัญญาตกลงกันให้มีการใช้สัญญาแบบปรับราคาได้สำหรับราคางานก่อสร้างตามสัญญานี้โดยการนำสูตร Escalation Factor (K) มาใช้คำนวนราคางานค่างานที่เปลี่ยนแปลงไปจากราคาเดิมในเดือนที่เปิดซองประกวดราคารือเปิดซองราคาก ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไข หลักเกณฑ์ ประเภทงานก่อสร้าง สูตรและวิธีการคำนวนที่ใช้กับสัญญาแบบปรับราคาได้ที่แนบท้ายสัญญา

ข้อ 34. การยกอกล่าวหรือการยกเลิกสัญญา ซึ่งผู้ว่าจ้างมีต่อผู้รับจ้างนั้น เมื่อผู้ว่าจ้างได้ทำเป็นหนังสือถึงผู้รับจ้าง ณ สำนักงานที่อยู่ของผู้รับจ้างที่ปรากฏในสัญญา ไม่ว่าจะสทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือไม่ลงทะเบียน หรือนำส่งเอกตี หรือปิดหนังสือดังกล่าวไว้ ณ สำนักงานที่อยู่ของผู้รับจ้าง ให้ถือว่าผู้รับจ้างได้รับและทราบคำบอกกล่าวหรือคำบอกรเลิกสัญญาโดยชอบแล้ว

สัญญานี้ทำขึ้นเป็นสามฉบับมีข้อความเป็นอย่างเดียวกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมกับประทับตรา (ถ้ามี) ให้เป็นสำคัญ ผู้ว่าจ้างได้เก็บไว้สองฉบับ และผู้รับจ้างได้เก็บไว้หนึ่งฉบับ

ลงชื่อ.....ผู้ว่าจ้าง

ลงชื่อ.....ผู้รับจ้าง

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

ประวัติผู้เขียน

นายวิสุทธิ์ พุฒิกรดุรงค์ เกิดเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2511 ที่อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิตย์ปีการศึกษา 2533

ประวัติการทำงาน ปัจจุบันทำงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา ภาค 2 งานคดี ตำแหน่ง นิติกร 4